

Konjunkturläget våren 2022

RAPPORT 2022:3

ÅSUB rapportserie

I ÅSUBs rapportserie publiceras resultatet från ÅSUBs utredningsverksamhet och forskning. Det samhällsekonomiska området är centralt men verksamheten omfattar även många andra samhällsområden. ÅSUBs metodkompetens är särskilt inriktad mot ekonomiska lägesanalyser, prognoser, ekonomisk modellutveckling, surveyundersökningar samt utvärdering av politikinsatser. Utrednings- och forskningsverksamheten är i huvudsak uppdragsfinansierad och har kunder både inom Åland och internationellt.

De senaste rapporterna från ÅSUB

2020:3	Att leva och bo som inflyttad på Åland – Utomnordiska och nordiska erfarenheter av åländskt samhällsliv
2020:4	Arbetsmarknadsbarometern 2020 och coronakrisen
2020:5	Evaluering av AMS – med kunden och framtiden i fokus
2020:6	Medievanor på Åland 2020
2020:7	Upplevd diskriminering i det åländska samhället 2020
2021:1	Ålands befolkningsutveckling under EU-tiden – Flyttningsrörelser, arbetsmarknad och samhällsdeltagande – åländska erfarenheter under 25 år i EU
2021:2	Konjunkturläget våren 2021
2021:3	Utbildning och arbetsmarknad 2035 – Vägarna till välbefinnande efter pandemin
2021:4	Ålänningars alkohol-, narkotika- och tobaksbruk samt spelvanor 2021
2021:5	Arbetsmarknadsbarometern 2021
2021:6	Ålänningarnas kultur och fritidsvanor 2020
2022:1	Ålands ekonomi under EU-medlemskapets första 25 år
2022:2	Barn, elever och studerande med neuropsykiatriska funktionsvariationer. En utvärdering för fortsatt utveckling av utbildningssystemet på Åland

För upplysningar:

Robin Lähde, +358 18 25496
fornamn.efternamn@asub.ax

<https://www.facebook.com/AASUB>

<https://twitter.com/StatsAland>

ISSN 1455-1977 (print)

ISSN 2737-0798 (online)

Förord

ÅSUB utarbetar varje vår en konjunkturbedömning för den åländska ekonomin på uppdrag av Ålands landskapsregering. Det huvudsakliga syftet är att förse landskapsregeringen, lagtinget och andra beslutsfattare med aktuellt ekonomiskt underlag för budgetberedning och beslut.

Föreliggande lägesbedömning präglas av den osäkerhet som kriget i Ukraina och de omfattande sanktionerna fört med sig, men även av återverkningarna av pandemin som ger avtryck på ekonomin på Åland, i Norden och globalt. Rapporten omfattar traditionella prognoser som till följd av det osäkra internationella läget baserar sig på ett grundscenario. Grundscenariot innebär bland annat antaganden om att kriget inte sprider sig utanför Ukraina, att eventuella nya covid-19 smittvågor inte kommer att medföra nya nedstängningar i vårt närområde, att inflationen kommer att avta mot slutet av året och att inresandet till Åland stiger till 80 procent av nivån för 2019. Bedömningen sträcker sig huvudsakligen fram till och med 2022, men för makroindikatorer ges även prognoser för 2023.

När det gäller de åländska hushållens förtroendeindikator kan vi nu för första gången jämföra utvecklingen under en tolv månaders period. Indikatorn belyser hushållens ekonomiska situation och förväntningar som ett komplement till den information som ÅSUB har om företagen och den offentliga sektorn på Åland.

Bedömningen inleds med en kortfattad genomgång av det internationella läget inklusive situationen i Sverige och Finland. Analysen baseras i huvudsak på nationella och internationella bedömningar där stor vikt lagts vid de offentliga institutens bedömningar.

Analysen av den åländska ekonomin bygger på förfrågningar till näringslivet, uppgifter från mervärdeskatteregistret om näringslivets omsättning och löneutbetalningar samt bokslutsdata. Övriga indikatorer såsom sysselsättning, valutakurser, räntenivåer, inflationen, bunkerpriser och index inom sjöfartssektorn har också studerats. I arbetet har företrädare för näringslivet och dess organisationer samt sakkunniga tjänstemän inom landskapsförvaltningen generellt bistått med bransch- och marknadsspecifik lägesinformation. ÅSUB vill rikta ett stort tack till alla som bidragit med information som underlag för vårens analyser i detta svårbedömda läge.

Robin Lähde har ansvarat för och koordinerat arbetet med lägesöversikten, liksom produktionen och utformningen av föreliggande rapport. Undertecknad har deltagit med underlag i bedömningarna och bidragit med analyser av den offentliga ekonomin. *Johan Flink* har medverkat i beräkningarna för BNP-prognosen.

Bedömningen är i huvudsak gjord under senare delen av mars och första delen av april, och bygger på information tillgänglig fram till 14 april.

Mariehamn i april 2022

Katarina Fellman
Direktör

Innehåll

Innehåll.....	5
Figurförteckning.....	6
Tabellförteckning.....	8
Bilagor	8
Sammanfattning.....	10
1. I krisernas tid	13
1.1 Från covid till krig.....	13
1.2 Oljepriset.....	15
1.3 Finansiella förhållanden, Inflation, räntor och valutakurser.....	16
1.4 USA.....	19
1.5 Euroområdet	21
1.6 Kina.....	22
2. Finland.....	22
3. Sverige.....	26
4. Åland	28
4.1 BNP-tillväxt.....	28
4.2 Arbetsmarknaden	29
4.3 Stödåtgärder under pandemin.....	32
4.4 Befolkningsutveckling	33
4.5 Inflationen	34
4.6 Hushållen	35
4.7 Sjöfarten	38
4.8 Den offentliga sektorns ekonomi.....	41
5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet	45
5.1 Transportsektorn.....	48
5.2 Hotell- och restaurang.....	50
5.3 Handeln.....	52
5.4 Företagstjänster.....	53
5.5 Personliga tjänster.....	54
5.6 Finans och försäkring.....	56
5.7 Byggsektorn.....	57
5.8 Livsmedelsindustrin	59
5.9 Övrig industri.....	60
5.10 Primärnäringsarna	61
5.11 Vatten och el	64
5.12 Turismen	65
Referenser	67
Bilagor	69

Figurförteckning

Figur 1. Råoljepriset (Brent) januari 2017 – januari 2024, månadsgenomsnitt.....	16
Figur 2. Inflation (HKIP) med och utan energipriser i Eurozonen samt 12-månaders euribor, januari 2018 – mars 2022.	17
Figur 3. USAs, euroområdets och Sveriges huvudsakliga centralbanksräntor, januari 2015 - mars 2022.....	18
Figur 4. Centralbankernas balansomslutningar, procent av årlig BNP	18
Figur 5. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2017 – mars 2022	19
Figur 6. Konsumentförtroendeindikator för USA och eurozonen (olika skalor), januari 2018 - mars 2022.	20
Figur 7. BNP-tillväxten i USA och euroområdet. Volym-index, år 2019=100.....	21
Figur 8. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2012–2023.	23
Figur 9. Värdet av Finlands varu- och tjänsteexport 2021 jämfört med nivån i samma kvartal 2019.....	23
Figur 10. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2018 – mars 2022. Säsongsjusterad tidsserie.	25
Figur 11. BNP-tillväxten 2012-2023* för Åland, Finland och Sverige. Volymindex, år 2012 = 100	29
Figur 12. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2020, 2021 och januari – mars 2022.....	30
Figur 13. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2020, 2021 och januari – mars 2022.....	31
Figur 14. Antal arbetslösa efter arbetslöshetens längd, januari 2020 - mars 2022.	31
Figur 15. Utveckling av antalet lediga platser januari 2019 - mars 2022. Procentuell avvikelse från långtidsmedeltalet för den specifika månaden.....	32
Figur 16. Relativ arbetslöshet 2008–2023*	32
Figur 17. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2010–2021. Antal invånare, index år 2010=100.	34
Figur 18. Inflationen på Åland och i Finland, januari 2018 - mars 2022	35
Figur 19. Konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Åland, Finland och Sverige, mars 2022.	36
Figur 20. De åländska hushållens konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Våren 2022, hösten 2021 och våren 2021.	36
Figur 21. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2000–2020. Procentuell tillväxt, 2020 års penningvärde.	37
Figur 22. Genomsnittlig skuldsättning och räntekostnader bland personer med skulder 2007 - 2020. I 2020 års penningvärde.	37
Figur 23. Priset på lågsavlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) januari 2017 – januari 2024.	38
Figur 24. Inresande till Åland jan 2020 -mars 2022. Procentuell skillnad från månadsspecifikt medeltal 2015–2019.	39
Figur 25. Baltic Dry Index januari 2017 – april 2022 (Index basår 1985 = 1 000).....	40
Figur 26. Index för tankerfrakter från Nordsjöhamnar till den europeiska kontinenten (Worldscale TD7) januari 2017 – mars 2022.....	41
Figur 27. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), bokslut 2013–2020, budget 2021-2022**.....	42
Figur 28. Utvecklingen av avräkningen, skattegottgörelsen, skatteavräkningen och lotteriskatten enligt budgetår, (miljoner EUR, löpande priser) 2017–2023*	45
Figur 29. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom det privata näringslivet januari 2020 – december 2021 (löpande värden, årlig procentuell tillväxt).....	46
Figur 30. Omsättningen och lönesumman inom det privata näringslivet (löpande penningvärde) i relation till 2019, januari 2020 – december 2021.	46
Figur 31. Förväntningarna om utvecklingen under 2020–2022 inom det privata näringslivet	47

Figur 32. Branschvisa totalindex för framtidsbedömningar i konjunkturbarometern våren 2022.	48
Figur 33. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom transportsektorn januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	49
Figur 34. Förväntningarna inom transport.	49
Figur 35. Hotellövernattningar 2019 - 2022 efter månad.	50
Figur 36. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom hotell- och restaurang, januari 2020 - december 2021 (löpande värden, årlig procentuell tillväxt).	51
Figur 37. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen.	51
Figur 38. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom handelsbranschen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	53
Figur 39. Förväntningarna inom handeln.	53
Figur 40. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom företagstjänster, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	54
Figur 41. Förväntningarna inom företagstjänster.	54
Figur 42. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom personliga tjänster, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	55
Figur 43. Förväntningarna inom personliga tjänster.	55
Figur 44. Lönesummans tillväxt inom finans- och försäkring (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2020- december 2021.	57
Figur 45. Förväntningarna inom finans- och försäkring.	57
Figur 46. Totalindex för finansbranschen i ÅSUBs konjunkturenkäter 2008-2022.	57
Figur 47. Årsförändringen i byggkostnadsindex i Finland januari 2018 - februari 2022, efter kostnadslag.	58
Figur 48. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom byggbranschen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	59
Figur 49. Förväntningarna inom byggsektorn.	59
Figur 50. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom livsmedelsindustrin, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	60
Figur 51. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin.	60
Figur 52. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom övrig industri, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	61
Figur 53. Förväntningarna inom övrig industri.	61
Figur 54. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom primärnäringsarna, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	63
Figur 55. Förväntningarna inom primärnäringsarna.	64
Figur 56. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom vatten och el, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	65
Figur 57. Förväntningarna inom vatten och el.	65
Figur 58. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom turismen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	66
Figur 59. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom landturismen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).	66

Tabellförteckning

Tabell 1. Nyckeltal 2019 – 2023.....	30
--------------------------------------	----

Bilagor

Bilaga 1. Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher	69
Bilaga 2: Konjunkturenkäten.....	71
Bilaga 3: Enkäten till hushållen	74
Bilaga 4. BNP-prognoser från andra prognosinstitut.....	76
Bilaga 5. ÅSUBs bedömningar våren 2022 och hösten 2021.....	77

Sammanfattning

Föreliggande konjunkturbedömning präglas av den osäkerhet som kriget i Ukraina och de omfattande sanktionerna fört med sig, men även av återverkningarna av pandemin som ger avtryck på ekonomin på Åland. ÅSUB utgår därför i sina bedömningar från ett antal centrala antaganden. Till dessa antaganden hör bland annat att kriget i Ukraina inte sprider sig utanför landet, eventuella nya covid-19 smittvågor kommer inte att medföra nya nedstängningar i vårt närområde, inflationen kommer att avta mot slutet av året och inresandet till Åland stiger till 80 procent av nivån för 2019.

- Medan restriktionerna med anledning av pandemin håller på att klinga av i länder med hög vaccinationstäckning skapar det pågående kriget i Ukraina och de införda sanktionerna mot Ryssland ytterligare en ekonomisk chock i världsekonomin. Redan ansträngda leveranskedjor pressas ytterligare och priserna på energi, industriråvaror och livsmedel ökar från redan höga nivåer. Sammantaget leder detta till en högre inflation och svagare tillväxtutsikter. Kriget skapar också förhöjd osäkerhet bland konsumenter och företag, vilket kan komma att påverka konsumtions- och investeringsviljan.

- Krigets negativa effekter är tydligast för Ukrainas och Rysslands ekonomier, som båda bedöms gå in i djupa lågkonjunkturer. Eurozonens (och övriga Europas) tillväxtutsikter påverkas i hög grad av kriget, inte enbart av högre inflation, men även på grund av att de handelskopplingar området har haft med de krigförande länderna. Krigets effekter på USAs ekonomi bedöms bli mildare.

- Eftersom den åländska ekonomin inte har starka direkta kopplingar till handel med Ryssland blir de direkta ekonomiska effekterna av kriget och sanktionerna små. Effekterna på den åländska ekonomin är istället mera indirekta; i första hand en förhöjd inflationstakt, vilket innebär högre kostnader för företag och försämrade köpkraft för hushållen. Ett högt oljepris påverkar direkt bunkerpriset, vilket hyvlar på marginalerna inom sjöfarten. Hur hårt de åländska företagens lönsamhet påverkas av den stigande inflationen beror på deras marknadssituation och möjlighet att anpassa priserna till de högre kostnaderna.

- Enligt preliminära beräkningar blev **volymtillväxten i BNP** åtta procent 2021. I ÅSUBs scenario räknar vi i år med en tillväxt

på sex procent. En hög inflationstakt bromsar en annars stark volymtillväxt i år. Detta följs nästa år (2023) av en tillväxt på två procent, vilket skulle innebära att Ålands BNP nästa år fortfarande ligger cirka fyra procent under 2019 års nivå. Den åländska ekonomin håller fortfarande på att återhämta sig från pandemin, varför volymtillväxten procentuellt sett är högre på Åland än i Finland och Sverige, trots den höga inflationstakten.

- **Inflationen** (KPI) beräknas uppgå till 4,0 procent i årsgenomsnitt för 2022 för att sedan sjunka till 2,4 procent 2023. Inflationen drivs i första hand av stigande energipriser och störningar i värdekedjor. Kriget gör att inflationstrycket på energipriserna blir långvarigare än vad som tidigare bedömts men den höga inflation vi nu ser har också skapats på grund av beteendemönster förknippade med pandemin.

- Utsikterna på **den åländska arbetsmarknaden** är fortfarande goda och efterfrågan på arbetskraft hög. ÅSUBs bedömning är att arbetslösheten kommer att fortsätta att sjunka framöver. Takten kommer dock avta då arbetslösheten närmar sig normalnivån och det därmed finns mindre att ta igen samtidigt som matchningsproblemen ökar. I år (2022) väntas den genomsnittliga arbetslösheten vara fem procent och därefter sjunka till 4,5 procent 2023.

- Det senaste året har vi sett dollarn stärkas gentemot euron medan kronans utveckling mot euron varit närmast oförändrad. Dollarn väntas under prognosperioden ligga kvar på ungefär dagens nivåer. Kronans värde väntas försvagas något på grund av ökad global osäkerhet.

- **Kommunsektorn** på Åland har som helhet klarat pandemiperioden något bättre än vad som inledningsvis befarades. Enligt kommunernas samlade budgetar för 2022 beräknas resultatet bli negativt trots lägre verksamhetskostnader än för 2021. Skatteintäkterna beräknas öka medan landskapsandelarna förväntas minska. Kommunernas andel av samfundsskatten sänktes i år. För 2023 bedöms förvärvsinkomstskatteintäkterna växa i ungefär samma takt som i år tack vare lönejusteringar, förbättrat sysselsättningsläge och fortsatt inflyttning. För samfundsskatterna sjunker kommungruppens andel ytterligare 2023 som en följd av vårdreformen i riket.

- År 2021 uppgick **landskapets inkomster** i form av avräkningen och skatteavräkningen

till drygt 288 miljoner euro. En del av ökningen (cirka 24 miljoner euro) förklaras av att 2021 utgör ett "övergångsår" där skattegottgörelse och lotteriskatt betalas ut. För 2022, som är det sista året som skattegottgörelsen utbetalas, väntas det samlade beloppet av överföringarna vara cirka 295 miljoner euro, varav skatteavräkningen beräknas uppgå till 84,8 miljoner euro. Tillväxt i skatteavräkningen gör att de totala överföringarna bedöms hållas på samma nivå även 2023.

- Utvecklingen i passagerartalen för **passagerarrederierna** följer nära statistiken för antalet inresande till Åland som ifjol var 61 procent lägre än genomsnittet för 2015-2019. Inresandet sjönk i början av 2022 än en gång till mycket låga nivåer i samband med en ny smittvåg men har sedan dess stigit igen. Att närområden öppnat upp och tagit bort restriktionerna mot covid-19 förbättrar utsikterna för inresandet till Åland. Vi räknar med att inresandet fortsätter att söka sig mot nivåerna före pandemin under årets gång. Vilka effekter kriget har på inresandet och hur de mera långvariga effekterna av pandemin ser ut är dock fortfarande svårbedömt.

- Indikatorer för **fraktsjöfarten** pekar på färåhållandevis goda förutsättningar att driva verksamhet. Inom den åländska torrlastrednerinäringen har både fartygsköp och försäljningar förekommit under fjolåret. Innevarande år inleds med en större flotta. Inom den åländska tankerverksamheten har det under pandemin gjorts satsningar och man har fortsatt att förnya flottan. Utsikterna för tankerverksamheten utmanas dock delvis av att flera stora bolag lagt oljehandeln med Ryssland på is, vilket gör att konkurrensen om återstående laster ökar. Det högre bunkerpriset väntas även öka kostnaderna.

- **De åländska hushållens** förtroende var i mars något mer pessimistiska än de finska och svenska hushållens, vars förtroende också stördök samma månad. Skillnaden mellan de åländska och finska hushållen ligger främst i förväntningarna på den egna ekonomin nu och det kommande året. De åländska konsumentförtroendet i mars 2022 var även negativare än bedömningarna som gjordes i mars och september 2021.

- **Framtidsutsikterna i konjunkturbarometern**, som bygger på företagens egna bedömningar, var däremot mycket mer positiva. Det branschvisa totalindexet för framtidsbedömningarna var på den positiva sidan för samtliga branscher. Större företag verkar ha mer positiva förväntningar än mindre företag.

- Grovt kan man även säga att de **mer tjänstebetonade branschernas förväntningar i genomsnitt är positivare än andra branschers förväntningar**. Flera segment inom tjänstesektorn, inte minst transportbranschen, har fortfarande mycket att hämta in efter pandemin. De mera råvaruberoende och energiintensiva branschernas utsikter, med övrig industri som undantag, var mera försiktiga i sina bedömningar. De av pandemin hårdast drabbade branscherna transport samt hotell- och restaurang har nu betydligt mer positiva förväntningar än ifjol, särskilt vad gällde personalstyrkan.

- **Näringslivets** omsättning växte med 14 procent 2021 från året innan. Lönesummans årstillväxt var en procent. Trots att både omsättningen och lönesumman växte låg de fortfarande tio respektive åtta procent under nivån 2019. ÅSUB räknar med att både omsättningens och lönesummans tillväxt i år kommer att vara starkare än ifjol.

- Omsättningen inom **transportbranschen** växte med 31 procent under 2021 men låg fortfarande en tredjedel under 2019 års nivå. Lönesumman minskade något från året innan och låg ungefär en fjärdedel under nivån före pandemin. Att man i Sverige och Finland lyft på covid-19 restriktionerna gjuter hopp om att återhämtningen på allvar kan ta fart under innevarande år genom ökat resande till Åland. Det höga oljepriset innebär dock stigande bränslekostnader för aktörerna inom branschen. I vårt scenario beräknas omsättningstillväxten för branschen 2022 bli något större än under fjolåret. Lönesumman väntas i år utvecklas positivt men fortfarande ligga cirka 15 procent under nivån 2019.

- **Hotell- och restaurangbranschen** är den bransch som tillsammans med passagerarsjöfarten lidit hårdast av pandemin. Situationen har dock snabbt förbättrats i takt med att samhället har öppnat upp. Medan fjolårets andra halva var mycket stark präglades den första halvan av restriktioner som begränsade möjligheterna att driva verksamhet. Återhämtningen har gått något snabbare för restaurangsektorn än för hotell- och logisektorn. Jämför man segmentens omsättningsnivå för hela 2021 var restaurangerna så gott som tillbaka på de förpandemiska nivåerna medan hotellens omsättning fortfarande låg 15 procent under nivån 2019. I vårt scenario för 2022 beräknas både omsättningen och lönesumman inom hotell- och restaurangbranschens fortsätta stiga och vara ungefär i nivå med 2019.

- **Handelns** omsättning ökade ifjol med fem procent och lönesumman ökade med en

procent. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika branschsegment. Omsättningstillväxten var starkare inom detaljhandeln jämfört med partihandeln. Det senare segmentet tappade en stor bit av sin efterfrågan, framför allt från passagerarrederierna och hotell- och restaurangbranschen, när pandemin slog till och återhämtningen under fjolåret var endast partiell. Förbättrade utsikter inom dessa branscher väntas ge medvind åt partihandeln. I år räknar vi med att omsättningen inom handelsbranschen som helhet växer i ungefär samma takt som ifjol. Lönesumman beräknas växa i något snabbare takt.

- Branschen **företagstjänster**, inklusive IKT-företag, var en av få branscher med växande omsättningen såväl 2020 som 2021. Fjolårets omsättningstillväxt på tre procent var i linje med branschens långtidsmedelvärde. Även lönesumman ökade med cirka tre procent 2021. Totalt sett är branschen positiv inför det kommande året och vi räknar med att omsättningen växer med ett par procent. Lönesumma väntas i år växa i ungefär samma takt som under fjolåret.

- Enligt registeruppgifter ökade omsättningen för branschen **personliga tjänster** under fjolåret med nära en femtedel medan lönesumman minskade med tre procent. Det finns dock stora skillnader inom den diversifierade branschen. Pandemin innebar stora omsättningstapp inom verksamhet som bygger på att människor samlas fysiskt, exempelvis för kultur- eller nöjes-verksamheter. Återhämtningen har sett olika ut inom olika segment, där vissa redan tagit igen omsättningstappet medan andra delar fortfarande ligger långt under nivån 2019. Att pandemin klingar av och restriktioner lyfts antas dock ge medvind åt tjänstesektorn som helhet. Branschen har de positivaste framtidsförväntningar i årets barometer.

- **Finansbranschen** har två mycket starka år bakom sig. Även om pandemin inleddes med börsras så har den efterföljande återhämtningen varit stark. Historiska stimulanspaket drev upp tillgångspriser under senare delen av 2020 och så gott som hela 2021 vilket har gynnat branschen, samtidigt som räddningsåtgärderna åtminstone hittills har undanröjt de värsta hoten om kreditförluster orsakade av pandemin. Nu finns dock vissa ökade risker som en följd stigande räntor och svårbedömd kostnadsutveckling inom vissa branscher. I konjunkturenkäten var branschen dock fortfarande positiv inför det kommande året.

- **Byggbranschens** omsättning ökade med åtta procent under fjolåret medan lönesumman ökade med 2,6 procent.

Preliminär statistik för beviljade bygglov visar att det under 2021 beviljades cirka 12 procent färre bygglov än året innan. Branschen har även sett kraftigt stigande materialkostnader under fjolåret och de störningar som uppstår från kriget väntas förvärra situationen ytterligare. Barometern för byggsektorn gav i år ett ganska blandat utslag men var svagt positiv. I vårt scenario för 2022 beräknas både omsättningen och lönesumman röra sig kring ungefär samma nivå som 2021.

- **Livsmedelsindustrins** omsättning har vuxit stadigt ända sedan våren 2020 och var, förutom företagstjänster, den enda av branscherna som såg en ökad omsättning både under 2020 och 2021. Även lönesumman har vuxit under båda åren. Ifjol ökade omsättningen med 6,7 procent och lönesumman med 6,9 procent. Den stigande inflationen och förväntade ränteökningar påverkar även livsmedelsindustrin med förväntan om sämre lönsamhetsutveckling. Både omsättningen och lönesumman förväntas öka i år, men i något saktare takt jämfört med 2021.

- Omsättningstillväxten inom **övrig industri** under 2021 var 8,7 procent, tillväxten var som starkast under årets sista månader. På årsbas överskred fjolårets omsättning marginellt nivån 2019. Lönesumman ökade med 3,7 procent vilket innebar att branschens lönesumma låg cirka två procent över nivån 2019. Både omsättningen och lönesumman väntas i år växa i ungefär samma takt som ifjol. Branschens framtidsförväntningar gav de näst-positivaste utslagen i konjunkturenkäten. Delar av branschen väntas påverkas negativt av de höga energi- och råvarupriserna.

- För **primärnäringsarna** kan konstateras att branschen stärkts trots att osäkerhetsfaktorer gällande transporter och tillgången på säsongsarbetare tidvis oroar. Kostnadsläget för insatsvaror började stiga snabbt under hösten 2021. Kostnadstrycket för lantbruket har ytterligare stigit i och med kriget och sanktionerna, bland annat på grund av försämrade gödseltillgången och stigande energi- och bränslepriser. Fiskerinäringen har två relativt svåra år bakom sig. För fiskodlingen som påverkades negativt under pandemins första år fanns förutsättningar att kompensera nergången under år 2021. Delar av fiskodlingssektorn drabbades dock under året av sjukdom som medförde tvångsslakt, vilket försämrade resultatet för hela sektorn. De stigande bränslepriserna utgör ett stort problem såväl för fiskodlingen som för fisket, och då speciellt trålfisket till havs. För fiskodlingen är även ökade foderkostnader utmanande.

1. I krisernas tid

1.1 Från covid till krig

Liksom 2021 präglades ingången av 2022 av stigande smittspridning av viruset covid-19. Den dominerande varianten sedan årsskiftet 2021-2022, omikron, är en mutation som är mer smittsam men som enligt hälsomyndigheter verkar medföra mindre risk för allvarlig sjukdom, åtminstone bland vaccinerade. Att virusets mutantversioner går mot denna utveckling gjuter hopp om att pandemin passerat sin värsta fas. Vaccinationsgraden på Åland är också hög; över 88 procent av invånarna över 18 år har fått två doser vaccin¹.

Pandemin ser ut att klinga av i länder med hög vaccinationstäckning och som följd har restriktioner i dessa länder lättat eller tagits bort helt. Det finns dock fortfarande länder med ett ansträngt smittläge. Trots att pandemin ser ut att ha passerat sin kulmen kommer effekterna av den fortfarande vara synliga på sikt.

Samtidigt skakas världen av att ett krig brutit ut i Europa, där Ryssland anfallit och invaderat delar av grannlandet Ukraina. Kriget är en mänsklig tragedi av enorma proportioner och medför stora mängder lidande. I skrivande stund uppskattas nästan fem miljoner ukrainare vara på flykt från sitt hemland.

Invasionen har fördömts internationellt och har lett till en lång rad sanktioner mot Ryssland, däribland det kanske mest anmärkningsvärda beslutet att frysa Rysslands reserver som hålls av

finansiella institut utanför landet. Andra noterbara sanktioner är exportförbudet av avancerad teknologi till Ryssland samt beslutet att utesluta flera ryska banker ur SWIFT-nätverket, vilket försvårar utlandstranskationer. Sanktionerna och Rysslands aggerande har även lett till en omfattande företagsflykt, där internationella företag har valt att tillfälligt eller helt lagt ner sin verksamhet i landet.

Ur ett globalt perspektiv är Ryssland och Ukrainas ekonomier inte särskilt stora men de spelar viktiga roller på den globala råvarumarknaden. Ryssland är en stor energiexportör, framför allt av olja, naturgas och kol. Ryssland stod även för över 40 procent av produktionen av palladium 2020, en viktig råvara för tillverkningen av katalysatorer inom bildindustrin. Båda länderna har även en betydande roll när gäller produktion och export av olika spannmål: år 2020 stod Ryssland och Ukraina tillsammans för en fjärdedel av den globala veteexporten och en femtedel av den globala majsexporten. De globala priserna på dessa spannmål var redan på uppgång under slutet av 2021 och har sedan krigets början skjutit i höjden. Även priset på andra råvaror anknutna till dessa länders produktion och exporterar har i regel stigit i pris.

Kriget och sanktionerna mot Ryssland orsakar sammanfattningsvis en negativ utbudschock i den globala ekonomin. Redan ansträngda leveranskedjor ansträngs ytterligare och priserna på energi, industriråvaror och livsmedel ökar från redan höga nivåer. Branscher som påverkas avsevärt av de förvärrade flaskhalsarna är bland annat industrisektorn (däribland livsmedels-, bil- och den petrokemiska industrin), byggbranschen och transportsektorn². Dyrare insatsvaror kan även leda till

¹ Motsvarar drygt tre fjärdedelar av Ålands totala befolkning.

² World Bank (2022) – ECA economic update, våren 2022

sprigningseffekter till andra varor och tjänster.

Andra noterbara effekter av kriget är att det orsakar en förhöjd osäkerhet bland konsumenter och företag, vilket kan komma att påverka både konsumtions- och investeringsviljan.

Det bör dock framhållas att de kraftiga prisstegringar som nu är på gång inte enbart förklaras av kriget, utan också är ett resultat av förändrat beteende under pandemin. Både efterfrågan och utbudet justerades som helhet ner under det första pandemiåret på grund av nedstängingar och restriktioner. De negativa effekterna mildrades med hjälp av en mycket expansiv penningpolitik och stora stödpaket, som fortsatte under 2021. I takt med att massvaccineringen kom igång och samhällen började öppna upp under 2021 återkom framtidstron och en hög sparkvot gav utrymme för konsumtion. Efterfrågan återhämtade sig men mötte ett nerskalat utbud på flera fronter, inte minst på oljemarknaden. Flaskhalsar orsakades även i globala värdekedjor som förvärrades av nya smittovågor under pandemiåren. Inflationstrycket var med andra ord högt redan innan kriget bröt ut, inte minst på grund av stigande energipriser. Medan energipriserna väntas ligga på en högre nivå än vad de varit de senaste åren tenderar inflationshöjningar orsakade av ekonomiska chocker att plana ut över tid och på sikt avta. En mera långvarig inflation kan uppstå om även priserna på mindre volatila varor och tjänster stiger och lönerna börjar stiga avsevärt. Flera prognosinstitut bedömer dock att inflationen kommer att börja avta redan under innevarande år.

Krigets negativa effekter blir som tydligast för Ukrainas och Rysslands ekonomier, som både bedöms gå in i djupa lågkonjunkturer. Eurozonens

(och övriga Europas) tillväxtutsikter påverkas i hög grad av kriget. Detta sker inte enbart på grund av den höga inflationen, utan också på grund av de handelsförbindelser som området har haft med de krigförande länderna. En stor andel av naturgasen (cirka 40 procent) och oljan (cirka 25 procent) som används i EU kommer från Ryssland. Krigets effekter på USAs ekonomi bedöms bli mildare³.

Krigseffekten på den åländska ekonomin är i första hand en förhöjd inflationstakt, vilket innebär högre kostnader för företag och försämrad köpkraft för hushållen. Ett högt oljepris påverkar direkt bunkerpriset, vilket hyvlar på marginalerna inom den för Åland så viktiga sjöfarten. Hur hårt de åländska företagens lönsamhet påverkas av den stigande inflationen beror på deras marknadsposition och möjlighet att anpassa priserna till de högre kostnaderna.

Den åländska ekonomin har dock fortfarande mycket att ta igen efter pandemin, både i termer av tillväxt och sysselsättning, vilket innebär att tillväxten på Åland i år blir snabbare än i närområdena vars ekonomier redan vuxit förbi de förpandemiska nivåerna.

I denna rapport blickar vi dels tillbaka på fjolåret, dels gör vi också en delvis framåtblick över i första hand det innevarande året.

Framtidsbedömningar har under de två första pandemiåren varit utmanande och osäkerheten i bedömningarna är även i år märkbart förhöjd, inte minst på grund av det pågående kriget i Ukraina.

Den globala tillväxten slutade förra året enligt svenska Konjunkturinstitutets uppskattning (2021) på 5,9 procent. Det pågående kriget har gjort att prognosinstitut har reviderat ner sina tidigare prognoser för innevarande och

³ Konjunkturinstitutet (2022) – Konjunkturläget, mars 2022

nästa år. Konjunkturinstitutet räknar med att den globala tillväxten blir 3,4 procent under innevarande år och nästa år 3,3 procent.

Bakom de totala förändringarna i bruttonationalprodukten (BNP) döljer sig vitt skilda utvecklingar för olika branscher och länder. Särskilt euroområdet tillväxt bedöms påverkas betydligt mer negativt av kriget än tillväxten i exempelvis USA och Kina. Kriget skapar stor osäkerhet, vilket gör den ekonomiska utvecklingen mer svårbedömd.

Världsbanken betonar vikten av att hjälpa de som flyr från kriget samt stärka institutionerna och öka satsningarna på energieffektivitet för att gynna stabiliteten och en hållbar utveckling.⁴

Flera, mera tjänstetunga, ekonomier håller fortfarande på att återhämta sig efter två tunga år av pandemi. Dessa ekonomiers tillväxt bedöms i första hand drabbas av en högre inflation, som åter upp delar av den återhämtning som väntades inträffa i takt med att pandemin klingar av.

Pandemins negativa effekter har motarbetats med hjälp av stödåtgärder av storskaliga proportioner. Samtliga tunga centralbanker har under pandemin fört en aggressivt expansiv penningpolitik samtidigt som regeringar runt om i världen har genomfört historiska stödpaket.

Tecken på en övergång till en mer restriktiv penningpolitik har nu börjat dyka upp. Inflationstrycket ökade kraftigt redan under andra halvan av 2021 i samband med att samhällen började öppna upp och efterfrågan ökade snabbt. Centralbankernas fokus ligger nu på att få kontroll på den skenande inflationen som ytterligare eldas på av kriget och de störningarna i

handeln som det medför. De stora tillgångsköpen väntas avslutas under innevarande år och tidigare lagda räntehöjningar är att vänta. I USA gjordes en första räntehöjning i mars.

Det har ändå under pandemins gång funnits en bred konsensus bland ekonomer och politiker om att de massiva åtgärder som genomförts i allmänhet varit nödvändiga och lindrat de ekonomiska skadorna av pandemin. För Ålands del kan ÅSUB konstatera att de stödåtgärder som satts in av i första hand landskapsregeringen och den finska staten varit viktiga, inte minst för den hårt drabbade sjöfarten.

Arbetet med att komma tillrätta med det strukturella underskottet i den offentliga sektorn bör fortsätta, med utgångspunkten i långsiktig ekonomisk hållbarhet i en pandemifri omgivning.

1.2 Oljepriset

Åland påverkas jämförelsevis starkt av förändringar i energipriserna. I synnerhet olje- och bunkerpriserna är viktiga parametrar för den åländska ekonomin. Kriget i Ukraina och sanktionerna emot Ryssland har lett till att oljepriset stigit kraftigt från redan höga nivåer. Det höga oljepriset, och därigenom priset på bunker, har alltså en direkt negativ påverkan på rederiernas resultat.

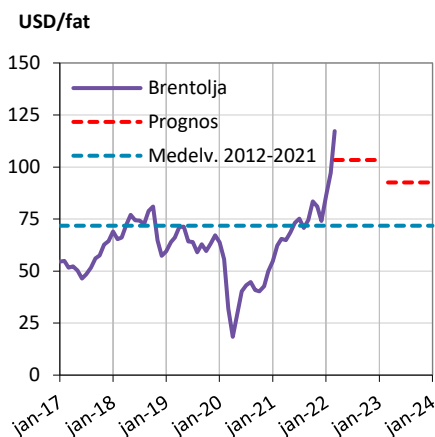
Oljepriset kollapsade i samband med pandemiutbrottet, men började återhämta sig under det andra halvåret 2020 (*Figur 1*). Sedan dess har oljepriset stigit trendmässigt och vid utgången av 2021 låg priset på 74 USD per fat. Drivande faktorer bakom prisökningarna under 2021 var bland annat ökad global efterfrågan i takt med att samhällen började öppna upp och att produktionsnivån, som skalats ner under pandemiåret 2020, inte

⁴ World Bank (2022) – ECA economic update, våren 2022

ökade tillräckligt snabbt för att möta den kraftiga efterfrågan. I slutet av året sjönk priset på olja något, bland annat på grund av förhöjd osäkerhet angående nya varianter av covid-19 virusets (omikrons) inverkan på efterfrågan.

Energy Information Administration (EIA) bedömer i sin senaste prognos att oljepriset kommer att i genomsnitt röra sig kring nuvarande nivåer (108 USD per fat) under årets andra kvartal, varefter det genomsnittliga priset för årets andra halva sjunker till 102 USD per fat. Årsgenomsnittet för Brentolja bedöms hamna på 103 USD per fat 2022 och sedan sjunka till cirka 93 USD per fat 2023 (Figur 1).⁵

Figur 1. Råoljepriset (Brent) januari 2017 – januari 2024, månadsgenomsnitt.

Källa: Energy Information Administration, Short-term Energy Outlook april 2022.

EIA betonar att osäkerheten i prognosen är klart förhöjd och är beroende av många faktorer: krigets utveckling, hur nuvarande sanktioner kommer påverka Rysslands oljeproduktion samt potentiella nya sanktioner från USA och EU. Andra betydande faktorer för den prisutveckling vi kommer se i den nära framtiden är vilka produktionsbeslut andra oljeproducenter fattar givet nuvarande höga prisnivåer samt vilken effekt den makroekonomiska

utvecklingen har på den globala efterfrågan. EIA framhåller att större produktionsstörningar från ryskt eller annat håll skulle innebära att oljepriset trycks upp över de prognostiserade nivåerna.

1.3 Finansiella förhållanden, Inflation, räntor och valutakurser

På grund av svårigheterna att uppnå en stabil inflation kring målsättningsnivåerna på två procent har Europeiska centralbanken (ECB) och Sveriges Riksbank i dagsläget haft styrräntor nära noll i över sex år. I samband med pandemiutbrottet kapade även den amerikanska centralbanken (FED) styrräntan till så gott som noll. För att ytterligare stimulera ekonomin då ränteverktyget i praktiken varit uttömt har centralbankerna genomfört enorma obligationsköp för att pressa ner marknadsräntorna. Ökande mängder obligationsköp leder till att centralbankernas balansomslutningar ökar, vilket kan ses i Figur 4.

Inflationstrycket väntas på många håll stiga under innevarande år på grund av kriget i Ukraina. OECD uppskattar att inflationen i världen höjs med nästan 2,5 procent enbart på grund av kriget⁶. Därutöver kvarstår de störningar som uppstod under pandemin, med brist på vissa insatsvaror och flaskhalsar i transportkedjor.

Inflation och penningpolitik

Den europeiska centralbanken (ECB) har höjt sina inflationsförväntningar betydligt för den närmsta tiden. I mars reviderades inflationsprognosen för innevarande år upp till 5,1 procent (förväntningarna i december 2021: 3,2

⁵ EIA (2022) Short-term energy outlook, april 2022

⁶ OECD Economic Outlook, Interim Report March 2022

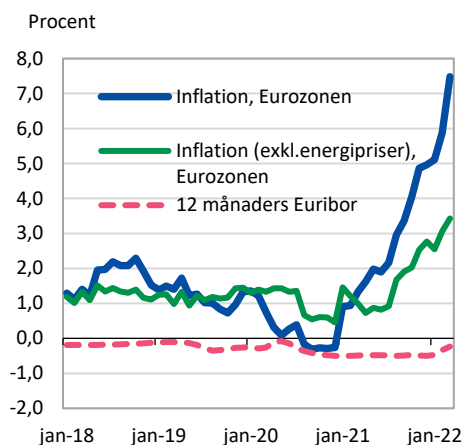
procent). Faktorer som driver inflationen är i första hand energipriserna (se *Figur 2*), särskilt högre priser på olja och naturgas, vars höga pristryck i nuläge bedöms bli mer långvarigt än tidigare förväntats. Andra faktorer som väntas öka på inflationen är fortsatta flaskhalsar i leveranskedjor samt stigande löner.⁷

Att framförallt energipriserna driver inflationen i eurozonen bekräftas av att inflationstakten rensat för energipriser⁸ har utvecklats i långsammare takt än förändringen i totalindexet. Varaktigt höga energipriser tenderar på sikt spilla över på andra varugrupper, vilket då höjer den underliggande inflationen. Som ses i *Figur 2* har även inflationstakten för andra varor eller tjänster än energi börjat stiga.

Livsmedelspriserna har också stigit inte enbart på grund av högre energipriser men också till följd av högre priser på andra insatsvaror i matproduktionen (exempelvis foder, konstgödsel).

På grund av osäkerheten kring vilka de slutliga effekterna av kriget i Ukraina blir har ECB även tagit fram alternativa scenarier, som utgår från mer eskalerande effekter. I dessa bedömningar förutspås svagare ekonomisk tillväxt och höjd inflation 2022 och 2023. I det "Ogynnsamma"-mellanscenariot räknar ECB med en inflation på 5,9 procent i år. I samtliga scenarier ser ECB ändå inflationen nå målnivån på nära två procent under 2024.

Figur 2. Inflation (HKIP) med och utan energipriser i Eurozonen samt 12-månaders euribor, januari 2018 – mars 2022.

Källa: Eurostat, Finlands bank, ÅSUB bearbetning.
Not: Preliminära inflationssiffror för mars 2022.

I ECBs penningpolitiska beslut i mars⁹ meddelades ännu ingen höjning av styrräntan men de planerade stödköpen av tillgångar genom tillgångsköpsprogrammet APP¹⁰ kommer att tidigareläggas. Vidare meddelas att om inte inflationen visar tecken på att röra sig mot tvåprocentmålet avslutas nettotillgångsköpen under det tredje kvartalet. ECB upprepade att eventuella justeringar av styrränta kommer att ske en viss tid efter att nettotillgångsköpen genom APP har avslutats. Med allt detta i åtanke är det möjligt att styrränta höjs tidigare än väntat om inflationen i eurozonen fortsätter skena iväg. I teorin kunde en första räntehöjning genomföras redan i slutet av året. Marknadsräntorna har sedan ingången av året börjat stiga.

Under våren 2020 anslöt sig även FED till den nollräntepolicy som ECB redan hade och räntan har hållits nära nollstreck i nästan två års tid. Under

⁷ Europeiska Centralbanken (2022) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosystemets experter, mars 2022

⁸ Åsyftar till ett inflationsmått där energipriser exkluderats. Varugrupper tenderar att vara mer

volatila när det kommer till priser. Måttet kan således användas för att mäta mer varaktig inflation.

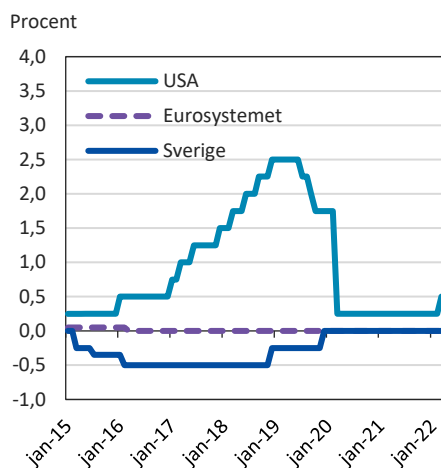
⁹ Europeiska centralbanken (2022) - Penningpolitiska beslut, mars 2022

¹⁰ Engelska: Asset Purchasing Program

fjölåret började inflationen i USA stiga kraftigt i takt med landets ekonomiska återhämtning från pandemin och som ett resultat av stimulansåtgärder. Nollränte-trenden bröts i mars 2022, då FED meddelade om att det var dags för en första räntehöjning. Räntan bedöms höjas stegvis under både innevarande år och nästa år.

Utöver räntehöjningar meddelade FED i mars att de småningom kommer att börja minska på sin balansräkning. FED går däremot till angrepp mot den skyhöga amerikanska inflationen på två fronter.

Figur 3. USAs, euroområdet och Sveriges huvudsakliga centralbanksräntor¹¹, januari 2015 - mars 2022

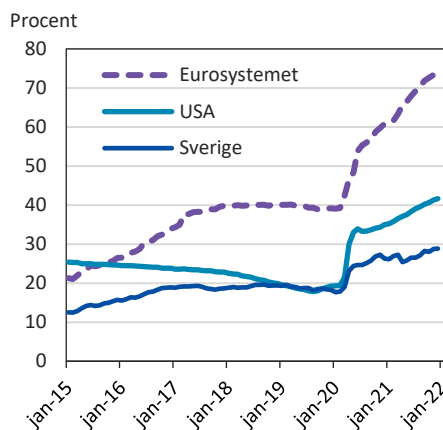

Källa: www.global-rates.com

Den svenska Riksbanken konstaterade i ett pressmeddelande i mars att inflationstakten 2022 kommer att bli betydligt högre än vad som bedömdes i februari¹². Energi- och livsmedelspriserna har varit drivande faktorer bakom den höga inflationen även i Sverige och antas fortsätta vara höga den närmsta tiden främst på grund av Rysslands invasion av Ukraina. I meddelandet lyftes även att det vore rimligt att tidigarelägga en

höjning av styrräntan eller minska på obligationsköpen i en snabbare takt än tänkt. Riksbankens utlåtande signalerar ett fokusbyte, där man nu istället fokuserar på att stävja inflationen. Konjunkturinstitutet räknar med en första räntehöjning i september¹³.

Figur 4. Centralbankernas balansomslutningar, procent av årlig BNP

Källa: Riksbanken, ECB, Eurostat, FRED

Valutakurser

Från början av 2017 och framåt har euron förstärkts trendmässigt gentemot den svenska kronan. Sedan mars 2018 har växelkursen överstigit tio kronor (den mörkblå linjen i Figur 5). I takt med att pandemin lämnade den första kaotiska fasen och centralbanker och regeringar världen över annonserat historiskt stora räddningsåtgärder ökade riskapiten, vilket ökar värdet på små valutor. Detta drev även upp värdet på den svenska kronan under 2020. Kronsens utveckling under 2021 var relativt stabil och värdet på en euro uttryckt i kronor kretsade på årsgenomsnittet 10,15. Konjunkturinstitutet väntar sig att den genomsnittliga växelkursen (en euro uttryckt i kronor) blir 10,42 år 2022 och sjunker sedan till 10,36 år

¹¹ Figuren visar refinansräntan (euroområdet), Reporäntan (Sverige) samt FED funds räntans intervalltak (USA)

¹² Sveriges Riksbank (2022) Pressmeddelande 23.3.2022

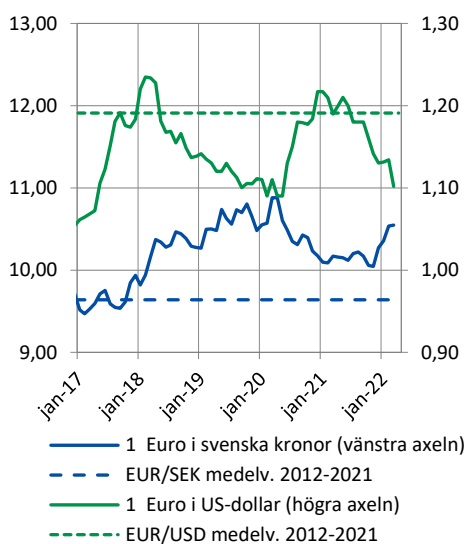
¹³ Konjunkturinstitutet (2022) Konjunkturläget mars 2022

2023. Kronan väntas därmed försvagas i år.

I början av 2018 låg US-dollar strax över långtidsmedelvärdet för tiden 2012–2021 (1,19 USD/EUR). Under de två efterföljande åren skedde en gradvis förstärkning av dollarn, och i maj 2020 kostade en euro endast 1,09 dollar. Under våren 2020 bröts den utvecklingen och kursen steg under nästan hela resten av året. Kursen svängde åter under 2021 och sjönk under så gott som hela året. Vid utgången av 2021 motsvarade en euro cirka 1,13 dollar. Utvecklingen illustreras med den gröna kurvan i *Figur 5*.

Kriget har tydligt stärkt den amerikanska dollarn. I mars sjönk värdet på en euro uttryckt i dollar ner till 1,10 (1,13 i februari). Både i år och nästa år väntas dollarn ligga kvar kring dagens nivåer (1,11 dollar per euro 2022 och 2023).

Figur 5. Valutakurser: EUR/SEK och EUR/USD, januari 2017 – mars 2022

Källa: Finlands Bank. ÅSUB bearbetning.

Samma mekanismer som försvagar den svenska kronan vid global osäkerhet förstärker den amerikanska dollarn. Då investerare söker trygga hamnar i osäkra tider är den amerikanska dollarn i en klass för sig. Den osäkerhet som kriget medför innebär därför att

dollarn stärks och kronan minskar i värde.

Eurons förhållande till den svenska kronan och den amerikanska dollarn är de viktigaste valutakurserna för den åländska ekonomin. Den rätt omfattande importen från Sverige till Åland skulle fördyras vid en förstärkning av kronan, men ÅSUBs bedömning är att nettoeffekten av en starkare krona i förhållande till euron är positiv. För det åländska näringslivets del är den svagare kronkursen problematisk eftersom den hämmar varu- och tjänsteexporten till Sverige – inklusive den export som sker genom färjesjöfarten och landturismen.

En stark dollar missgynnar passagerarrederierna som har större delen av inkomsterna i euro men betalar sin bunker i USD. Däremot är nettoeffekten av en stark dollar positiv för den åländska tankerverksamheten eftersom man har merparten av sina intäkter i USD.

1.4 USA

Den amerikanska ekonomin växte med 5,7 procent under 2021, vilket är något starkare än eurozonens BNP-tillväxt. Den starka tillväxten gjorde att USAs BNP ifjol överskred nivån före pandemin.

Den amerikanske presidenten Joe Biden initierade under fjolåret omfattande stimulanser för att motverka de negativa ekonomiska effekterna förorsakade av pandemin. I mars 2021 genomfördes ett stimulanspaket motsvarande 9,5 procent av BNP och under hösten samma år genomfördes en större infrastrukturssatsning motsvarande tre procent av BNP. Det förstnämnda stimulanspaketet bedöms vara en bidragande faktor till den snabba återhämtningen i USA. Å andra sidan anses även stimulanspaketet i fråga ha bidragit till en överhettning av den amerikanska ekonomin. Detta på grund

av att pandemin fortsatt styra efterfrågan mot varor framom tjänster samtidigt som störningar i produktionskedjor har fortsatt¹⁴. USAs förhållandevis låga vaccinationsnivå har även lämnat landet mer sårbart för den mer smitsamma varianten av covid-19, omikron¹⁵. Detta väntas hämma tillväxten under det första kvartalet 2022 men därefter planar effekten ut. Kommande räntehöjningar väntas även bromsa konsumtions- och investeringstillväxten framöver.

Konjunkturinstitutets senaste BNP-prognos för USA ligger på 3,3 procent för innevarande år. Prognosen för nästa år är 2,3 procent (se *Figur 7*).

Den snabbt återhämtande ekonomin, påeldad av stora stimulansåtgärder riktade direkt till hushållen, har fört med sig en ökad efterfrågan som i kombination med störningar i produktionskedjor har pressat upp priserna. I mars 2022 var inflationstakten hela 8,5 procent. Även kärninflationsmättet (årsförändring i konsumentprisindex där mat- och energipriser exkluderats) var på en hög nivå (6,5 procent), vilket vittnar om att det inte endast rör sig om tillfälliga och snabbt övergående prisökningar.

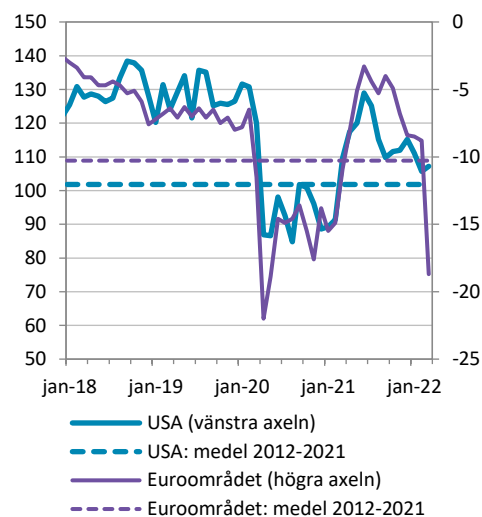
Situationen har satt mer press på FED att få kontroll på den skenande inflationen. I nuläget har FED slutat handla tillgångar och väntas småningom börja minska på sin balansräkning. Styrräntan höjs även i flera rater under innevarande och inkommande år.

FEDs planer på att bromsa in ekonomin motiveras ytterligare av en allt hetare arbetsmarknad. Arbetslösheten har minskat snabbt sedan toppen under våren 2020 (april 2020: 14,8 procent) samtidigt som efterfrågan på arbetskraft har ökat och fortfarande är mycket hög. Ett otillräckligt arbetskraftsutbud i kombination med

en hög efterfrågan har redan pressat upp lönerna och det finns risk för ytterligare accelereringar i lönenivåerna, vilket i sin tur kan resultera i ett mera långvarigt inflationstryck.

Som framgår av *Figur 6* har de amerikanska hushållens förtroende för ekonomin legat långt över långtidsgenomsnittet under åren som föregick pandemiutbrottet. De stora stimulanser som Biden genomförde bidrog till att återigen trycka upp hushållens förtroende för ekonomin ovanför långtidsmedelvärdet, men även denna gång framförs kritik mot en - enligt somliga - för expansiv finanspolitik.

Figur 6. Konsumentförtroendeindikator för USA och eurozonen (olika skalor), januari 2018 - mars 2022.

Källa: EUROSTAT, www.investing.com

Tydligt är även att kriget inte har rubbat de amerikanska konsumenternas förtroende. Indikatorn för USA steg snarare i mars, samtidigt som de europeiska konsumenternas förtroende rasade långt under långtidsmedelvärdet, som även det låg på den negativa sidan.

¹⁴ SEB (2022)

¹⁵ Ibid.

1.5 Euroområdet

Skillnaderna inom euroområdet är stora, men som helhet kan man konstatera att den ekonomiska nedgången på grund av pandemin varit större än i USA. Även återhämtningen har följt en snabbare takt på andra sidan Atlanten. Kriget i Ukraina väntas också påverka Eurozonens ekonomi i större utsträckning än USAs.

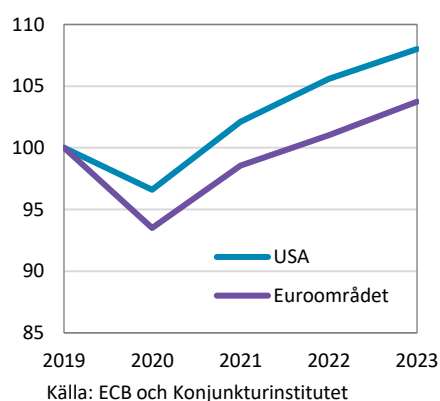
Pandemåret 2020 resulterade i att BNP inom eurozonen minskade med 6,5 procent. År 2021 ökade BNP med 5,4 procent, vilket inte helt räckte upp till nivåerna före pandemin.

Osäkerheten i bedömningarna för innevarande och följande år är förhöjd på grund av de pågående kriserna. ECB har tagit fram tre olika scenarier¹⁶ för krigets effekter och gjort beräkningar enligt de antaganden som presenteras i scenarierna. I detta avsnitt presenteras prognosvärden enligt det "ogynnsamma"- mellanscenariot. I detta scenario antar ECB att striktare sanktioner kommer att riktas mot Ryssland, vilket kommer påverka globala värdekedjor. Högre energikostnader och råvarupriser leder till vissa temporära nedskärningar i eurozonens produktion medan man söker energisubstitut. Ett spänt geopolitiskt läge ökar osäkerheten och kan komma att påverka även finansiella marknader. Sammanfattat innebär scenariot lägre ekonomisk tillväxt och högre inflation än i basscenariot. I samtliga framtagna scenarier utgår ECB från att de huvudsakliga effekterna av kriget koncentreras till innevarande år.

I år (2022) beräknar ECB att tillväxten i eurozonen blir 2,5 procent, vilket

skulle innebära att BNP överstiger nivån 2019. Tillväxtprognosen för 2022 i det "ogynnsamma"-scenariot har skruvats ner med 1,7 procentenheter från de utsikter ECB hade i december 2021. Tillväxten antas påverkas negativt av minskat utbud från utlandet, höga priser på insatsvaror, förhöjd osäkerhet, förändrad prisbild på finansiella marknader samt temporära produktionsnedskärningar. Nästa år (2023) väntas BNP växa något snabbare, (2,7 procent) i Eurozonen.¹⁷

Figur 7. BNP-tillväxten i USA och euroområdet. Volym-index, år 2019=100.

Den europeiska industrin drabbades klart hårdare än den nordiska - och framför allt den finska - under pandemins inledande skede. Den första vågen av smittspridning slog som hårdast men redan under den andra vågen kunde industrin på kontinenten hålla igång produktionen på ett bättre sätt. Produktionsvolymerna för euroområdets industri 2021 var så gott som i nivå med 2019. Servicesektorns produktion har dock fortfarande att hämta igen.

Inte heller industrins utveckling är emellertid odelat positiv. Industrin i Tyskland har återhämtat sig långsammare än eurozonens genomsnitt, vilket är negativt för

¹⁶ Ett basscenario, ett "ogynnsamt"-scenario och ett "allvarligt"-scenario. För en detaljerad beskrivning av samtliga scenarier, se: Europeiska Centralbanken (2022) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosysteemets experter, mars 2022

¹⁷ Europeiska Centralbanken (2022) Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosysteemets experter, mars 2022

Finland eftersom insatsvaror till den tyska industrin är en viktig del för den finska varuexporten.

Under det första pandemiåret 2020 steg arbetslösheten i euroområdet från 7,5 procent (2019) till 7,9 procent på årsbasis. Ifjol (2021) minskade arbetslösheten något och var 7,7 procent. Tolkningen av arbetslöshetssiffrorna försvåras dock av flera orsaker. Det relativa arbetslöshetstalet förbättras på grund av att arbetskraftsdeltagandet minskat under pandemin, vilket i grunden är en negativ utveckling. Över tid har arbetskraften inom euroområdet återhämtat sig och under fjolårets tredje kvartal var arbetskraftens storlek så gott som i nivå med situationen innan pandemin¹⁸. Flera länder haft upplägg där företag kunnat undvika att säga upp anställda tack vare statliga lönesubventioner, vilket hållit nere arbetslösheten.

1.6 Kina

Efter en tillväxt på 8,5 procent ifjol räknar Konjunkturinstitutet i sin senaste prognos med att den kinesiska ekonomin växer med fem procent i år, följt av en 5,1 procents tillväxt nästa år (2023)¹⁹. Bedömningarna om Kina kan snabbt ändras om deras inställning till Rysslands position i kriget med Ukraina förändras.

Kina var det första landet som drabbades av coronaviruset, men ligger även längre fram i den ekonomiska återhämtningen än många andra. Kinas nolltolerans-policy mot covid-19, som bland annat innefattar tillfälliga nedstängningar av områden med hög smittspridning, har delvis hållit tillbaka återhämtningen inom landets

tjänstesektor och kan komma att bromsa tillväxten framöver. Nedstängningar innebär risker för ytterligare störningar i globala handelskedjor.

2. Finland

Finlands ekonomi har klarat sig igenom pandemiåren i bättre skick än många andra länder. Enligt internationellt mönster har industrin och handeln klarat sig förhållandevis bra, medan tjänstesektorn lidit svårare. Innevarande år inleddes med rekordhög sysselsättning och hög efterfrågan på arbetskraft. Förtroendet bland konsumenter och företag var också på en hög nivå. Det pågående kriget har dock förändrat utsikterna för den finska ekonomin, som kommer påverkas i större omfattning än flera andra EU-länder. Detta framför allt genom högre inflation, bruten handel med Ryssland och förhöjd osäkerhet.

Prognoserna i detta kapitel baserar sig huvudsakligen på bedömningar från Finansministeriet som publicerats i april²⁰. Utgångspunkterna i bedömningarna är att de gällande sanktionerna mot Ryssland hålls i kraft, att tillgången på råvaror och energi från Ryssland till EU inte avbryts helt trots störningar samt att inga nya restriktioner som kunde ha ekonomiska konsekvenser införs för att stoppa spridningen av viruset covid-19.

Den årliga tillväxten av Finlands samlade produktion (BNP) återges i *Figur 8*. Efter en tillväxt på 2,8 procent år 2017 sjönk Finlands BNP-tillväxt till 1,1 år 2018. Tillväxten ökade marginellt under året som följde (2019) till 1,2 procent. Enligt reviderade uppgifter från

¹⁸ Europeiska Centralbanken (2022) *Economic bulletin Issue 1, 2022*

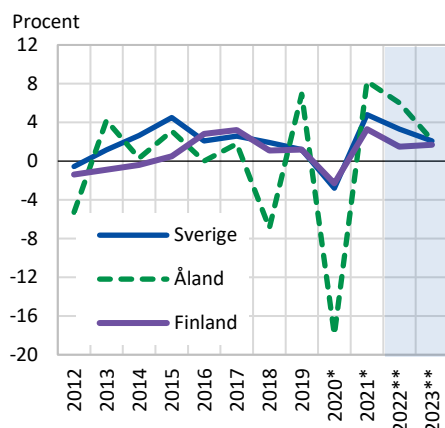
¹⁹ Konjunkturinstitutet (2022) Konjunkturläget mars 2022

²⁰ Finansministeriet (2022) Ekonomisk översikt, våren 2022

Statistikcentralen minskade Finlands BNP med 2,3 procent²¹ under första året med pandemin 2020 och ökade enligt preliminära uppgifter med 3,3 procent 2021²².

Finansministeriet räknar med att årets (2022) tillväxt blir 1,5 procent och att den finska ekonomin växer med 1,7 procent 2023. De ekonomiska sanktionerna mot Ryssland leder till en svagare tillväxt för den finska exporten samt industriproduktionen. Högre inflation minskar konsumenternas köpkraft och konsumtionstillväxten saktar in. Den ökade osäkerheten håller även tillbaka investeringar.

Figur 8. BNP-tillväxt för Åland, Finland och Sverige 2012–2023.

Källa: ÅSUB, SC, SCB. Egna beräkningar.

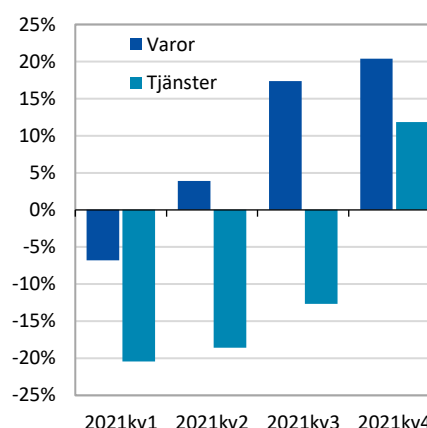
*Preliminära beräkningar.

**Prognoser från Finansministeriet i Finland, Konjunkturinstitutet och ÅSUB.

Exporten återhämtade sig under 2021 efter en kraftig minskning 2020. Varuexporten återhämtade sig snabbt och under de två sista kvartalen 2021 var exporten av varor mer än 15 procent högre än motsvarande kvartal 2019 (Figur 9). Tjänsteexporten har dock under de två gångna pandemiåren haltat på grund av restriktioner som hållit tillbaka produktionen men överskred nivån 2019 under fjolårets sista kvartal. Näringslivets

forskningsinstitut (Etlä) bedömer att sanktionerna mot Ryssland och strejker inom den finska träindustrin väntas minska på varuexporten i år. Även exporten av maskiner- och utrustning samt livsmedel påverkas negativt av sanktionerna²³. Tjänsteexporten väntas däremot inte påverkas i lika stor omfattning.

Figur 9. Värdet av Finlands varu- och tjänsteexport 2021 jämfört med nivån i samma kvartal 2019.

Källa: Statistikcentralen, egen beräkning

Rysslands andel av det totala värdet av Finlands export av varor och tjänster var omkring 4,5 procent 2021. Motsvarande andel för importen var drygt åtta procent år 2021. Medan den finländska exporten bedöms påverkas mer negativt än för andra EU-länder har utrikeshandeln med Ryssland tydligt minskat under de senaste tio åren. Hur snabbt finska företag som exporterat till den ryska marknaden lyckas hitta nya marknader återstår att se, men bedöms vara en viktig faktor för hur långvariga de negativa ekonomiska effekterna av kriget blir för Finlands del²⁴.

Finansministeriet räknar med att den finska exporten växer med två procent 2022 och sedan med 4,4 procent 2023.

²¹ Statistikcentralen, [nationalräkenskaper](#) 2020

²² Statistikcentralen, [nationalräkenskaper](#) 2021

²³ Etlä (2022) Suhdanne 1/2022.

²⁴ Finlands Bank (2022) – Near-term scenarios for Finland's economy, 30.3.2022.

Importen väntas öka med 2,6 procent i år och sedan 3,7 procent 2023.

Liksom på andra håll i världen steg inflationen även i Finland kraftigt under fjolårets senare halva. På årsbasis blev inflationen 2,1 procent 2021. Inflationen har fortsatt att stiga under innevarande års första kvartal och var 5,8 procent i mars. Som i många andra ekonomier drivs den finska inflationen primärt av stigande el- och bränslepriser samt transportpriser. Inflationstakten i Finland är dock fortfarande lägre än i många andra länder.

Finansministeriets bedömning är att inflationen kommer vara fyra procent 2022 och därefter 2,1 procent. Energipriserna väntas fortsättningsvis vara höga under innevarande och nästa år. Priset på livsmedel bedöms också stiga under perioden, då högre producentpriser förs över till konsumentpriserna. Inflationens varaktighet förlängs av att priserna på tjänster också bedöms ta fart de kommande åren. Finansministeriet framhåller att inflationen i första hand ändå orsakas av energi- och matpriser och att måttet för underliggande inflation (inflation rensat för energi- och matpriser) fortsätter ligga under två procent både i år och nästa år.

Enligt Statistikcentralens uppgifter om konsumentförtroendet i mars²⁵ var de finländska konsumenternas förväntningar på inflationen om 12 månader 5,4 procent. Förväntningarna steg med 1,5 procentenheter från februari till mars. Höga inflationsförväntningar tenderar att leda till ytterligare inflation genom att lönekraven påverkas.

Coronakrisen innebar att den sjunkande arbetslöshetstrend som varade åren före pandemin bröts. Efter att under 2019 ha närmat sig nivåerna

före finanskrisen steg arbetslösheten från 6,8 procent 2019 till 7,7 procent 2020. Ifjol förbättrades läget på arbetsmarknaden tydligt. Sysselsättningen uppnådde rekordnivåer (72,2 procent), vilket förklarades av återinträde till arbetskraften. Arbetslöshetstalet var oförändrat (7,7 procent) ifjol. I år bedöms arbetslösheten minska till 7,2 procent och sedan till 6,8 procent 2023. De än så länge starka arbetsmarknadsutsikterna bedöms delvis motverka den minskning i disponibel inkomst som följer av en hög inflation.

Förtroendeindex för samtliga näringslivets sektorer sjönk i mars, men var fortfarande på den positiva sidan för industrin, tjänstesektorn samt byggbranschen. Förtroendet inom handeln minskade kraftigt och övergick från att vara positivt i februari till negativt i mars.²⁶

Den privata konsumtionen minskade markant i Finland år 2020, främst på grund av en märkbart lägre konsumtion av tjänster och varor med medellång livslängd. Ifjol ökade konsumtionen men nådde inte helt upp till nivån 2019. Både Finansministeriet och Etna räknar med att tillväxten i konsumtionen blir cirka två procent i år, vilket gör att konsumtionen överskrider de förpandemiska nivåerna. Framför allt konsumtionen av tjänster väntas öka medan konsumtionen av varor blir mer återhållsam. Konsumtionen väntas sedan växa något långsammare 2023.

Den höga inflationen har en tydlig negativ effekt på konsumtionen. Högre energi- och matpriser leder till att det finns mindre utrymme för konsumtion av andra varor och tjänster. Den förhöjda osäkerheten bland konsumenterna kan även leda till att hushållen är mer återhållsamma och

²⁵ Statistikcentralen, statistikområde: Konsumenternas förtroende (mars 2022)

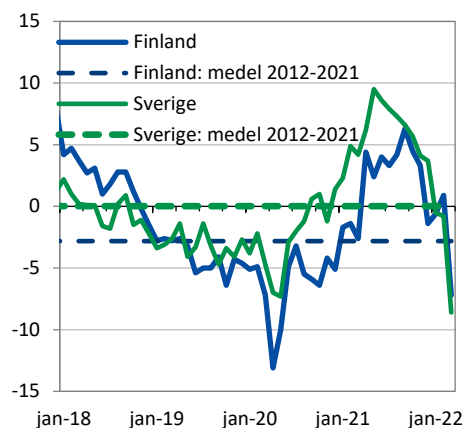
²⁶ Finlands näringsliv (2022) - Näringslivets förtroendeindikator, mars 2022

försiktiga när det kommer till att konsumera. Hög osäkerhet väntas även hålla tillbaka investeringarna under innevarande år.

Pandemin har inneburit en kraftigt ökad sparkvot för de finländska hushållen, precis som för hushållen i andra länder. En kombination av frivilligt sparande på grund av ökad osäkerhet och ofrivilligt sparande på grund av att restriktioner omöjliggjort viss konsumtion, innebar att sparkvoten steg från att vara 0,8 procent av den disponibla inkomsten 2019 till 4,9 procent år 2020.²⁷ Enligt preliminära uppgifter var sparkvoten 1,2 procent i Finland år 2021. På grund av de stigande priserna i samhället bedöms hushållen minska på sparkvoten i år (-0,1 procent) och inkommande år (-0,3 procent).

Hushållens förtroendeindikator har fallit tillbaka efter ett stigande förtroende under merparten av 2021. I mars störtlök förtroendet i både Finland och Sverige, vilket tolkas som reaktioner på Rysslands invasion av Ukraina i kombination med de höga inflationsförväntningarna (*Figur 10*). Den största orsaken till det branta raset i förtroendeindexet är att hushållens förväntningar på den finska ekonomins utveckling de kommande 12 månaderna minskade kraftigt.

Figur 10. Konsumenternas framtidstro i Finland och Sverige, januari 2018 – mars 2022. Säsongsjusterad tidsserie.

Källa: Eurostat. ÅSUB bearbetning.

Fjolårets tillväxt innebar ökade skatteintäkter vilket stärkte statsförvaltningens saldo. Att stödåtgärder anknutna till covid-19 minskar väntas stärka de statliga finanserna under 2022 och 2023. Kriget i Ukraina har dock ökat beredskapsbehovet i Finland och därigenom satsningarna på det militära försvaret, gränsbevakning och cybersäkerheten. Detta leder till att budgetunderskottet förblir stort. Senare ökar budgetunderskottet i takt med att ökningen i skatteinkomster avtar och genom anskaffningen av nya jaktplan. Utmaningarna med den åldrande befolkningen kvarstår också, vilket orsakar en strukturell obalans i de offentliga finanserna som är ohållbart på längre sikt.²⁸

²⁷ Statistikcentralen, nationalräkenskaper.

²⁸ Finansministeriet i Finland (2022) Plan för de offentliga finanserna för 2023-2026

3. Sverige

Även om smittspridningen i Sverige följt ett annat mönster än övriga nordiska länder har Sverige i likhet med övriga nordiska länder (med undantag för Island) klarat sig undan ett allt för stort BNP-tapp. Ifjol tog även tjänstesektorn igen det tapp som inträffat under pandemin och industrin gick fortsatt starkt. I och med att Sverige inte har något omfattande handelsförhållande med Ryssland blir de direkta effekterna av kriget förhållandevis små. Sverige påverkas däremot liksom andra länder av den kraftigt stigande inflationen som även ökar osäkerheten på marknader, för näringsliv samt för hushåll. Sveriges statsfinanser kommer möta något högre kostnader i år på grund av de anlända flyktingarna från Ukraina och ökade försvarssatsningar men den offentliga ekonomin är som helhet stark och klarar det väl.

De offentliga finanserna är i god form tack vare en stabil ekonomisk tillväxt under åren före pandemin samt fjolårets snabba återhämtning. Kriget i Ryssland ökar dock osäkerheten även för de offentliga finanserna. De ökade försvarssatsningarna och omkostnaderna för flyktingmottagande höjer utgifterna framöver och bedöms, bland annat, bidra till att det strukturella offentligfinansiella sparandet ligger något under överskottsmålet²⁹ under 2022 och 2023. Finanspolitiken väntas sedan bli svagt åtstramad under 2024 för att uppnå överskottsmålet.

Enligt preliminära siffror från SCB ökade Sveriges BNP med 4,8 procent under 2021, vilket innebär att Sveriges BNP redan ifjol låg över 2019 års nivå. Konjunkturinstitutets prognos som

utkom i slutet av mars, visar på en BNP-tillväxt på 3,3 procent 2022 och 2,1 procent 2023³⁰.

Den svenska industrin och varuexporten har upprätthållit en stabil utveckling. Ordergången har varit god under 2021 och industriproduktionen ökade stabilt under årets första halva. Under andra halva av 2021 stagnerade dock produktionen. Här bidrog bland annat personalbortfall samt brist på insatsvaror som halvledarkomponenter till produktions- och leveransproblem³¹. Kriget i Ukraina väntas förvärra flaskhalsarna i leveranskedjor och påverkar därigenom den svenska industrin och exporten negativt, men inte avsevärt.

Tjänstesektorn har lidit betydligt mer än industrin av pandemin och de åtgärder som tagits för att begränsa smittspridningen. Under 2021 var däremot produktionstillväxten på årsbasis starkare inom tjänstesektorn än industrin, och tjänsteproduktionen ökade så gott som hela året igenom³². Förpandemiska nivåer uppnåddes i mitten av 2021. Att Sverige lyft alla restriktioner och rekommendationer relaterade till pandemin ger ytterligare skjuts för tjänstesektorn. De kraftigt stigande priserna, ökande osäkerhet bland konsumenter samt stigande bolåneräntor kan dock fungera som en motkraft.

Omikronvågen i januari och de nya nedstängningarna som infördes ledde till en avsevärd minskning i produktionen inom kontaktnära tjänstebranscher i början av året. Återhämtningen väntas dock bli snabb och Konjunkturinstitutet räknar med

²⁹ 0,3 procent av potentiell BNP.

³⁰ Konjunkturinstitutet (2022) Konjunkturläget mars 2022.

³¹ SCB (2022) Sveriges Ekonomi – Statistiskt perspektiv, 2/2022.

³² Ibid.

att tjänstebranschernas sammantagna produktion³³ kommer att vara tillbaka på de nivåer som rådde före pandemin under det andra kvartalet i år.

Utsikterna inom den svenska arbetsmarknaden är för tillfället goda. Efterfrågan på arbetskraft är fortsättningsvis hög och inom vissa sektorer, industrin och tjänstenäringarna, rapporteras det om arbetskraftsbrist.

Sysselsättningsutvecklingen har även varit starkt och inga påtagliga utträden från arbetskraften har noterats under pandemin. Arbetslösheten var 8,8 procent ifjol men bedöms minska under innevarande år till 7,3 procent och till 6,7 procent 2023.³⁴

Trots hög efterfrågan på arbetskraft och de allmänt goda utsikterna väntas det bli svårt att få arbetslösheten att sjunka ner till tidigare, under högkonjunkturer, observerade nivåer. Orsaken är att många varit arbetslösa över ett år. Långtidsarbetslösa har svårare att få jobb och ju högre andel de långtidsarbetslösa är av den totala arbetslösheten desto långsammare faller arbetslösheten på sikt.

Konjunkturinstitutet lyfter även att anlända ukrainare som börjar jobba kan minska på jobbchanserna för långtidsarbetslösa. Av dessa skäl väntas långtidsarbetslösheten minska långsammare under 2022 och 2023.³⁵

Det svenska konsumentförtroendet sjönk ungefär lika mycket som det finska i mars (*Figur 10*). Den största orsaken till det starkt negativa indexvärdet var en stark tro på att landets ekonomi är sämre om 12 månader jämfört med idag. Krigets inverkan och de kraftigt stigande

priserna har en klar inverkan på bedömningarna.

Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarmeter i mars steg den av svenska hushållen förväntade inflationen om 12 månader (mars 2023) till hela 10,2 procent³⁶. Metoden för att rensa bort extremvärden försvårar dock jämförelser över tid, varför denna indikator kan anses mera som en fingervisning om var inflationsförväntningarna rör sig³⁷.

De svenska hushållen har i enlighet med internationellt mönster ökat sina besparingar kraftigt under pandemin. Både frivilligt försiktighetsparande och mer eller mindre påtvingat sparande på grund av restriktioner och rekommendationer har lett till att hushållen har resurser att konsumera när smittläget tillåter detta. Med anledning av den höga inflationen och stigande energi- och matpriser bedöms de svenska hushållen nu behöva använda en del av besparingarna. Enligt Konjunkturinstitutet förväntas tillväxten i hushållens konsumtion bli återhållsam både 2022 och 2023.

Förväntningarna är att Riksbanken kommer att skifta sin penningpolitik mot det mer restriktiva och höja räntan första gången i september. Kronkursen väntas vara svagare i år men sedan stärkas något 2023. En stark krona gentemot euron är som nämnts tidigare positivt för det åländska näringslivet, i synnerhet sjöfarten och turismen.

³³ Säsongrensad.

³⁴ Konjunkturinstitutet (2022) Konjunkturläget mars 2022.

³⁵ Ibid.

³⁶ Konjunkturinstitutet (2022) Konjunkturbarmetern mars 2022

³⁷ För en fullständig beskrivning av metoden; hur extremvärden rensas och hur det kan påverka utfallet, se Konjunkturbarmetern mars 2022 – Kapitel: Förklaring

4. Åland

Till följd av den åländska ekonomins uppbyggnad har pandemin slagit oerhört hårt mot Åland och det första pandemiåret lämnade ett mycket tydligt avtryck på den åländska ekonomin. Tydliga tecken på återhämtning syntes dock under fjolåret och ett flertal branschers omsättningsnivåer nådde upp till, och i vissa fall även överskred, nivåerna före pandemin. Särskilt positivt var att högsäsongen blev bättre än väntad, vilket innebar ett uppsving för landturismen och särskilt hotell- och restaurangnäringen. Återhämtningen väntas fortsätta under innevarande år i takt med att pandemin klingar av, vilket innebär bättre förutsättningar för den hårt drabbade turismsektorn.

Eftersom den åländska ekonomin inte har starka direkta kopplingar till handel med Ryssland blir de direkta ekonomiska effekterna av kriget och sanktionerna små. De indirekta effekterna däremot kommer att vara kännbara, däribland högre inflation med anledning av höga energipriser (och därigenom högre bunkerpris), högre fraktkostnader samt ytterligare ansträngningar på logistikkedjor. Den förhöjda osäkerheten bland konsumenter är också en riskfaktor som kan bromsa tillväxten.

Årets bedömningar bygger på ett antal centrala antaganden. Ett första viktigt grundantagande är att kriget i Ukraina inte sprider sig utanför landet. När det gäller pandemin är grundantagandet att viruset inte kommer att försvinna men man kommer inte att stänga ner landsgränser eller delar av samhället i Ålands närområde trots eventuella kommande smittvågor. Vidare antas att smittspridningen, likt tidigare år, är lugnare under sommaren men kan öka under hösten och vintern.

På helårsbasis utgår vi från att inresandet till Åland kommer ligga ungefär 20 procent under nivån 2019.

Inflationen väntas förbli hög, särskilt under årets första halva. Vi räknar med att inflationen börjar avta under senare delen av året, men även att energipriserna på kort sikt kommer vara på en högre nivå än medelvärdet för de senaste åren. Arbetslösheten förväntas fortsätta att minska, men takten avtar då den närmar sig nivån före pandemin.

Hittills har oron för en konkursvåg orsakad av pandemin inte besannats. Antalet konkurser och berörda anställda på Åland under 2020 och 2021 var lägre än under 2019. Enligt Statistikcentralens senaste uppgifter uppgick antalet konkurser på Åland år 2021 till elva och berörde 34 personer. Antalet berörda anställda minskade från året innan medan antalet konkurser ökade något från 2020. Det förhållandevis låga antalet berörda anställda antyder att det är frågan om företag med mindre personalstyrka som gått i konkurs under året.

ÅSUB understryker att osäkerheten i vårens bedömningar är tydligt förhöjd med anledning av det pågående kriget i Ukraina samt pandemilägets utveckling globalt som för med sig ökade risker för flaskhalsar, globala prisjusteringar och snabbare justeringar i penningpolitiken.

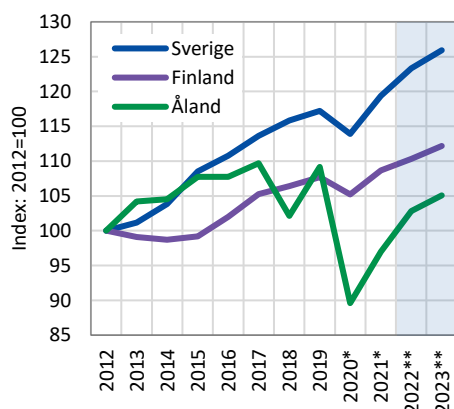
4.1 BNP-tillväxt

Den åländska BNP-tillväxten uppvisar större variationer från år till år än för större ekonomier, som Sverige och Finland. Enskilda branschers och företags utveckling får lättare genomslag i den begränsade åländska ekonomin, än i större och mer diversifierade ekonomier. *Figur 8* visar den åländska BNP-tillväxten i förhållande till Finland och Sverige och *Figur 11* nedan visar utvecklingen i indexform från år 2012. Efter att förändringar inom sjöfarten ledde till stora minskningar i BNP 2008–2012

har trenden i den åländska volymtillväxten legat mellan den svenska och den finska fram till och med 2017. Under 2018 sjönk sedan förädlingsvärdet och volymindexet låg under det finska men återhämtade sig nästan helt under 2019.

Mellan 2012 och 2017 ökade förädlingsvärdet mest inom finans- och försäkringsbranschen, men även för andra stora branscher, som till exempel fastighetsverksamhet och tillverkningsindustrin. Förädlingsvärdet för den viktiga sjöfarten var dock i det närmaste stagnerande under perioden, vilket tynger den samlade tillväxten. Förädlingsvärdet sjönk 2018, vilket huvudsakligen berodde på ett minskat driftöverskott netto då ett särskilt olönsamt år inom transportsektorn sammanföll med att finansbranschen driftöverskott netto föll tillbaka efter några synnerligen starka år. År 2019, som är det senaste året som Ålands BNP fastställts för, skedde en återhämtning från året innan. Finansbranschen driftöverskott netto återhämtade sig nästan helt från minskning året innan medan transportbranschen driftöverskott netto tog igen nästan två tredjedelar av minskningen 2018.

Figur 11. BNP-tillväxten 2012-2023* för Åland, Finland och Sverige. Volymindex, år 2012 = 100

Källa: ÅSUB, SC, SCB. Egna beräkningar.

*Preliminära beräkningar.

**Prognoser från Finansministeriet i Finland, Konjunkturinstitutet och ÅSUB.

Under 2020 föll BNP dramatiskt, enligt preliminära beräkningar med 18

procent. Det beräknade utfallet har justerats upp något sedan höstens konjunkturbedömning, delvis på grund av en marginellt svagare förädlingsvärde 2019 än beräknat men också på grund av en delvis justering av finansbranschen förädlingsvärde 2020. Den enskilt största orsaken till fallet i förädlingsvärdet 2020 var transportsektorns nedgång. Branschen står normala år för närmare en femtedel av det åländska förädlingsvärdet. Enligt preliminära beräkningar ser BNP-tillväxten för 2021 ut att bli åtta procent. Bedömningen är en procent lägre än i höstens bedömning, då BNP-tillväxten bedömdes bli nio procent. Förändringen hänger ihop med redan nämnda ändringar för förädlingsvärdet i de två föregående åren och en justering i subventionernas utfallsår.

I vårt scenario beräknas BNP-tillväxten 2022 ligga på sex procent och sedan sakta in till drygt två procent 2023. Detta innebär att 2023 års förädlingsvärde skulle vara knappt fyra procent lägre än 2019. En hög inflationstakt beräknas bromsa en annars stark volymtillväxt i år.

Den åländska ekonomin har ännu inte återhämtat sig från pandemin lika snabbt som exempelvis Sverige och Finland, vilket gör att basen för volymtillväxten i år fortfarande är på en låg nivå. Detta leder till att volymtillväxten procentuellt sett är högre på Åland, trots den höga inflationstakten.

4.2 Arbetsmarknaden

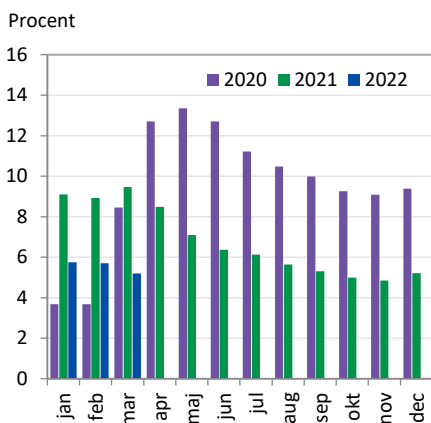
Det månadsvisa relativa arbetslöshetstalet på Åland framgår av *Figur 12*. Där ser man att den värsta perioden på arbetsmarknaden var under våren och den tidiga sommaren 2020, arbetslösheten har sedan dess sakta klingat av.

ÅSUBs bedömning är att arbetslösheten kommer fortsätta att

sjunka framöver. Takten kommer dock avta, då arbetslösheten närmar sig normalnivån och det därmed finns mindre att ta igen samtidigt som matchningsproblemen ökar på arbetsmarknaden. Det är även möjligt att företag som under pandemin har gjort kostnadsbesparingar i form av permitteringar fortsätter sin verksamhet med en lägre personalstyrka.

Arbetslöshetstalet ökade i januari i samband med det förvärrade smittläget och hårdare restriktioner. I mars var arbetslöshetstalet 5,2 procent.

Figur 12. Relativ arbetslöshet, månadsvis 2020, 2021 och januari – mars 2022.

Källa: ÅSUB

Ungdomsarbetslösheten har ett oregelbundet mönster (*Figur 13*),

beroende på det ringa antalet individer i gruppen, men låg innan pandemin rätt stabilt kring fem procent på årsbasis. Pandemin innebar att arbetslösheten bland unga steg till över 20 procent. Ungdomsarbetslösheten minskade snabbt efter det men stannade upp kring tio procentsnivån under de sista månaderna 2020. Utvecklingen av ungdomsarbetslösheten har under 2021 i stort sett följt den allmänna utvecklingen på arbetsmarknaden. Under årets tre sista månader var ungdomsarbetslösheten till och med lägre än motsvarande månadsnoteringar 2019.

Antalet lediga sommarjobb under det första kvartalet 2022 har legat i nivå med år 2019. Ifjol var motsvarande antal hälften av nivåerna 2019.

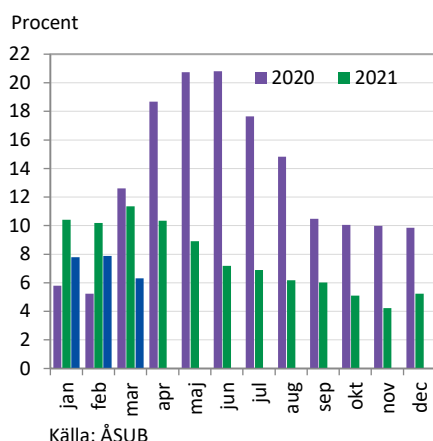
Tabell 1. Nyckeltal 2019 – 2023

	2019	2020*	2021*	2022 ^P	2023 ^P
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	6,9	-18	8	6	2
Befolkningsförändring (antal personer)	95	245	215	200-250	180-240
Relativt arbetslöshetstal (%)	3,5	9,5	6,8	5,0	4,5
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	0,7	-0,4	1,7	4,0	2,4
Kort ränta (Euribor 3 mån, %)	-0,4	-0,4	-0,5	0,3	0,7
Växelkurs EUR/SEK	10,59	10,49	10,14	10,42	10,36
Råolja (Brent, USD/fat)	64	42	71	103	93
Bunker (LSMGO, Rotterdam, USD/ton)	558	372	561	876	784

*) Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten *) Prognoser

Källa: ÅSUB, egna beräkningar för BNP, ÅSUB (Befolkning, Arbetsmarknad, Priser); Statistikcentralen; Finlands bank; US Energy Information Administration; Konjunkturinstitutet; Ship & Bunker (<http://shipandbunker.com/>); ECB.

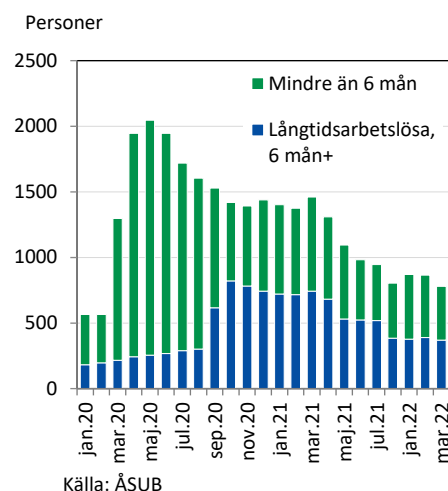
Figur 13. Ungdomsarbetslösheten, månadsvis 2020, 2021 och januari – mars 2022.

Långtidsarbetslösheten³⁸ ökade i snabb takt under hösten 2020, då ett halvår förflutit sedan pandemiutbrottet (se Figur 14). Därefter var långtidsarbetslösheten i likhet med den totala arbetslösheten relativt konstant fram till våren 2021. Antalet långtidsarbetslösa minskade i maj 2021 och sjönk till en ny platå i december 2021. Sedan dess har antalet långtidsarbetslösa rört sig kring 370 personer.

Arbetslöshetens längd nollställs även vid kortare återgång till arbete, vilket gör statistiken något svårsläst. Man kan därför utgå ifrån att antalet personer som varit utan arbete under en längre tid under pandemin är högre än vad siffrorna återger. Trenden har dock varit att långtidsarbetslösheten, liksom det totala antalet arbetslösa, gradvis har minskat över tid. Möjligen kan utvecklingen av antalet långtidsarbetslösa påverkas något av hur de nyanlända ukrainarna kommer i arbete.

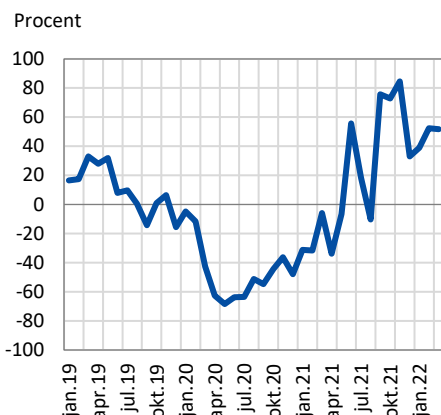
Figur 14. Antal arbetslösa efter arbetslöshetens längd, januari 2020 - mars 2022.

Redan de sista månaderna innan pandemin hade antalet lediga platser sjunkit kraftig, mycket på grund av minskningar i antalet lediga sommarjobb. Pandemin innebar sedan att antalet lediga jobb under våren 2020 var nästan 90 procent färre än föregående år. Sedan maj 2020 har en gradvis förbättring skett och antalet lediga platser ökade markant under sommaren 2021, som blev bättre än förväntad. Antalet lediga platser har därefter varit högre eller i nivå med de månatliga långtidsmedelvärdet, vilket indikerar ett förbättrat läge på den åländska arbetsmarknaden.

³⁸ En person klassificeras här som långtidsarbetslös då den varit arbetslös oavbrutet de senaste sex månaderna.

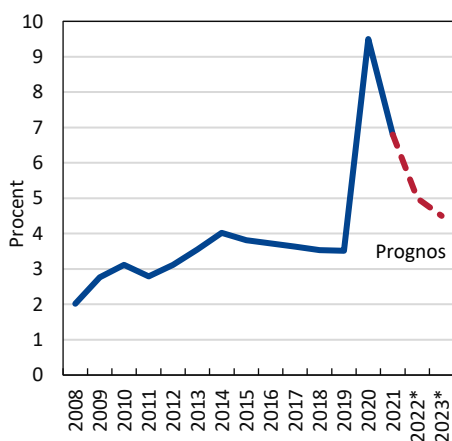
Figur 15. Utveckling av antalet lediga platser januari 2019 - mars 2022. Procentuell avvikelse från långtidsmedeltalet för den specifika månaden.

Not.: Långtidsmedelvärde beräknat på 2015-19
Källa: ÅSUB

Sedan 2014 rörde sig arbetslösheten försiktigt neråt och låg 2019 på 3,5 procent (*Figur 16*). Pandemin innebar att arbetslösheten 2020 låg på historiskt höga 9,5 procent. Ifjol (2021) minskade arbetslösheten och var i medeltal 6,9 procent.

Figur 16. Relativ arbetslöshet 2008–2023*

Källa: ÅSUB

ÅSUBs prognos säger att den relativa arbetslösheten på årsbasis kommer att fortsätta minska och hamna på fem procent 2022, och sedan sjunka ytterligare med en halv procentenhet 2023³⁹. Att samhällen öppnar upp och restriktioner upphävs samt att det råder en kraftig efterfrågan på arbetskraft talar för att arbetslösheten fortsätter att minska. Takten avtar dock då arbetslösheten närmar sig nivåerna före pandemin. Under tidigare kriser har arbetslöshetstalet inte helt nått nivåerna som gällt före krisen utan har förblivit på en något högre nivå.

4.3 Stödåtgärder under pandemin

Under pandemin har en rad stödåtgärder riktats mot åländska företag och privatpersoner. ÅSUB har inte analyserat de enskilda stödernas effektivitet, men bedömer att stöden som helhet varit synnerligen viktiga för att undvika en långt värre utveckling än den vi sett och gynnat återhämtningen.

Vid pandemiutbrottet infördes snabbt åtgärder för att undvika likviditetsproblem bland företag vars efterfrågan minskat dramatiskt. Likviditetsstöd betalades även under 2021 av näringsavdelningen vid landskapsregeringen.

Åländska företag har även kunnat ta del av olika kostnadsstöd som finska staten betalar ut till företag som förlorat minst 30 procent⁴⁰ av sin omsättning på grund av pandemin samt ersättning till restauranger som tvingats hålla stängt till följd av myndighetsbeslut. En ny ansökningsrunda för kostnadsstöd inleddes i april i år. Den femte och sjätte

³⁹ En utförlig prognos för arbetsmarknaden publiceras i Arbetsmarknadsbarometern 2022 som offentliggörs i början av juni.

⁴⁰ I den femte ansökningsomgången har stödet gällt företag vars omsättning under pandemiperioden har

minskat med över 25 procent jämfört med normalperiodens omsättning.

omgången av kostnadsstöd betalas ut till företagen under den första halvan av 2022. Det senaste omgången av ersättning till restauranger som tvingats hålla stängt omfattar perioden från slutet av december 2021 till utgången av februari 2022 och betalas ut under våren.

Det åländska näringslivet har även via olika kanaler fått del av de så kallade REACT-stödet från EUs återhämtningsfond. Insatsen ska stärka näringslivets förmåga till omstart och omställning efter coronapandemin.

Det åländska jordbruket kommer att få ta del av såväl det nationella krisstödet (ca 1 miljon euro) samt en del av EU-stödet. Vissa nationella åtgärder, såsom avlyftande av energiskatt inom jordbruket gäller direkt även på Åland.

Rederinäringen har fått betydande stöd från i första hand den finska staten via Försörjningsberedskapscentralen och Traficom, som upphandlat fartygstrafik mellan Finland och Sverige/Estland. Därutöver har även passagerarrederierna tagit del av det nämnda kostnadsstödet.

Arbetslösa personer har stötts genom tillfälliga regeländringar som till exempel tillåter egenföretagare att anmäla sig som arbetslösa utan att lägga ner sitt företag samt förkortade tider för varsel om permitteringar. Tillfälligt tilläggsstöd till personer med arbetsmarknadsstöd har finansierats av landskapsregeringen, liksom förhöjt sysselsättningsstöd till företag som anställer en arbetslös person eller till arbetslösa personer som startar företag. Ensamföretagare har också haft ett eget stöd finansierat av staten. Ungas sysselsättning har stötts genom offentligt finansierade sommarjobbssatsningar både 2020 och 2021 och beslut om liknande men

något mer avgränsade insatser finns även inför 2022.

Utbildningsmöjligheter för arbetslösa är ett sätt att motverka den förlust av humankapital som krisen riskerar föra med sig, öka möjligheterna för varaktig produktivitetshöjning samt minska matchningsutmaningarna på arbetsmarknaden.⁴¹ På Åland köper Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet sysselsättningsfrämjande utbildningar av varierande utformning från i första hand Ålands gymnasium.⁴²

4.4 Befolkningsutveckling

Den åländska befolkningsutvecklingen har varit god under 2000-talet. Sedan 1991 har själva *ökningstakten* dessutom stigit trendmässigt.

Befolkningstillväxten är emellertid ojämn. Det senaste decenniet har den årliga ökningen pendlat mellan 67 personer (2015) och 348 personer (2011).

Hittills syns inte någon effekt av pandemin på befolkningstillväxten. År 2020 ökade befolkningen med 245 personer; en notering som är något högre än det senaste decenniets genomsnitt. Befolkningen ökade under 2021 i nivå med det senaste decenniets genomsnitt, det vill säga en ökning på 215 personer.⁴³

I och med det nya ekonomiska systemet (trädde i kraft 2021) har den positiva befolkningsutvecklingen en direkt effekt på de offentliga finanserna via avräkningsbeloppet.

Befolkningen på Åland har sedan 2010 ökat med 8,3 procent, vilket är mer än dubbelt så mycket som Finlands ökning på 3,7 procent (*Figur 17*) men mindre

⁴¹ Se t.ex. IMF (2021).

⁴² AMS (2022), Verksamhetsberättelse 2021, s.8.

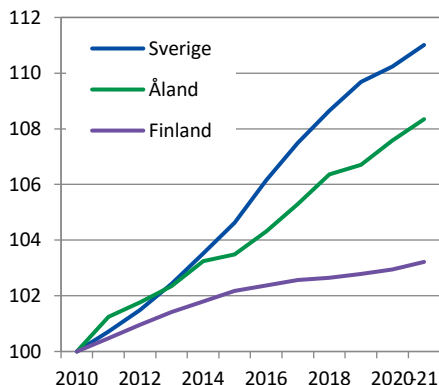
⁴³ ÅSUB, Befolkning.

än i Sverige (elva procent) där en stor invandring spätt på befolkningstillväxten⁴⁴.

Det råder fortfarande osäkerhet kring vilket genomslag flyktingarna från Ukraina kommer att få i den slutliga befolkningsstatistiken för Åland⁴⁵. Vår bedömning är att genomslaget kommer vara relativt begränsat.

Befolkningsökningen i år bedöms därför bli något högre än det senaste decenniets genomsnitt och sedan i linje med trendtillväxten år 2023.

Figur 17. Befolkningsutveckling för Åland, Finland och Sverige 2010–2021. Antal invånare, index år 2010=100.

Källa: ÅSUB, Befolkning, Statistikcentralen, SCB

4.5 Inflationen

Inflationen (KPI) på Åland har legat under den finländska sedan mars 2019. Skillnaden ökade från 0,3 procentenheter 2019 till 0,7 procentenheter 2020. Under 2020 sjönk de åländska priserna med i genomsnitt 0,4 procent. Detta innebar att 2020 var det första året i våra tidsserier för åländsk KPI där deflation uppmättes på årsbas.

Under fjolåret återvände inflationen och steg relativt kraftigt så gott som

månad för månad. Årsgenomsnittet blev 1,7 procent, vilket var något längre än i Finland (2,2 procent). En svag jämförelseperiod, stigande energipriser och en normalisering av ekonomin efter pandemin innebar ett pristryck uppåt under året.

Priserna har fortsatt att stiga under det första kvartalet av 2022. Krigets ekonomiska konsekvenser gjorde sig synliga i mars konsumentprisindex, då inflationen på Åland steg till 5,4 procent (3,4 procent i februari), vilket är den högsta månadsnoteringen sedan 1990.

Energipriserna bidrog mest till prisökningen år 2021. En höjning av de rörliga elpriserna genomfördes under senhösten 2021 för att återspegla de stigande inköpspriserna. Ytterligare en höjning av de rörliga elenergipriserna kommer träda i kraft från och med i maj.

Bränsleprisets utveckling präglas av högre osäkerhet. Utöver att oljeproduktionen har haft svårt att hinna i kapp med efterfrågan när samhällen världen över öppnar upp spår det pågående kriget i Ukraina på osäkerheten ytterligare. Ett högre oljepris höjer även transportkostnaderna.

Om energipriserna förblir på en hög nivå under längre perioder kan det leda till att inflationen sprider sig till andra varor och tjänster. Detta på grund av att exempelvis el och bränslen av olika slag är centrala insatsvaror i många branschers produktion. En varaktigt hög inflation riskerar även att leda till att inflationsförväntningarna höjs, vilket i sin tur spår på inflationen ytterligare genom högre lönekrav.

Inflationen är dock fortfarande ett problem på relativt kort sikt. Kriget gör

⁴⁴ SCB, Befolkning.

⁴⁵ Enligt Myndigheten för Digitalisering och Befolkningsdata måste en person som beviljats

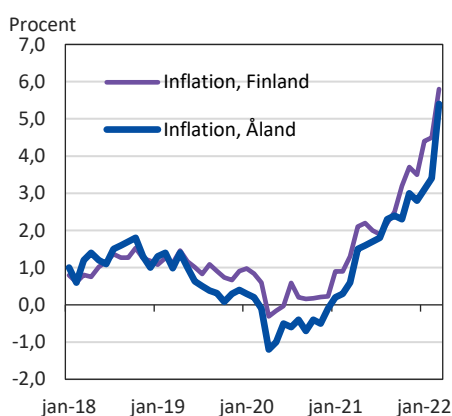
tillfälligt uppehållstillstånd i Finland kunna uppvisa ett arbetsavtal eller studieintyg enligt vilket arbete eller studier i Finland varar minst två år för att denne ska kunna beviljas en hemkommun.

att inflationstrycket i energipriserna blir långvarigare än vad som tidigare bedömts men som lyftes i kapitel 1 har hög inflation också skapats på grund av beteendemönster förknippade med pandemin. På sikt avtar inflationstakten, bland annat på grund av att jämförelseperioderna i konsumentprisindexet är höga.

Av dessa skäl bedömer ÅSUB att inflationen kommer att vara på en högre nivå än vanligt under en längre period än vad som tidigare beräknats. Nuvarande bedömning är att inflationen förblir hög under merparten av innevarande år men att inflationstakten börjar avta under senare delen av året. Trycket på leveranskedjorna väntas lätta något i takt med att efterfrågan skiftar mer från varor till tjänster i samband med att samhällen öppnar upp efter pandemin. ÅSUB räknar med en genomsnittlig inflationsnivå på 4,0 procent år 2022 och sedan 2,4 procent 2023.

Det finns dock en viss risk för att inflationen blir högre än beräknat beroende på hur krigssituationen utvecklas och om inflationen sprider sig till lönerna på ett bredare plan.

Figur 18. Inflationen på Åland och i Finland, januari 2018 - mars 2022

Källa: ÅSUB, Statistikcentralen

4.6 Hushållen

Under våren 2021 började ÅSUB sammanställa ett konsumentförtroendeindex för de åländska hushållen.

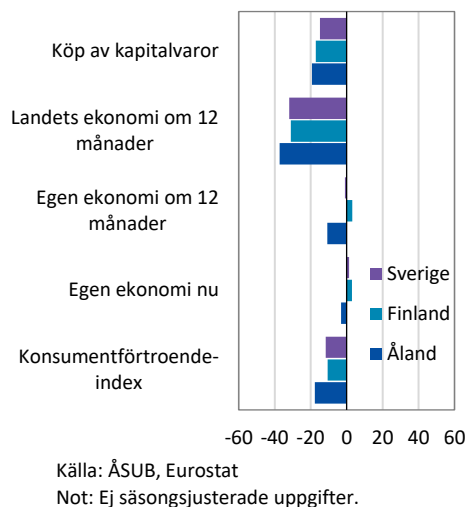
Konsumentförtroendet samlas in två gånger per år, våren (mars) och hösten (september), i samband med ÅSUBs konjunkturöversikter.

Indexet är uppbyggt utifrån samma uppsättning frågor som till exempel Eurostat och Statistikcentralen använder, nämligen: "Hur är ditt hushålls ekonomiska situation för närvarande jämfört med för 12 månader sedan?", "Hur tror du att ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu?", "Hur tror du att den ekonomiska situationen på Åland kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu?", samt "Hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till stora inköp under de närmaste 12 månaderna jämfört med de senaste 12 månaderna?"⁴⁶

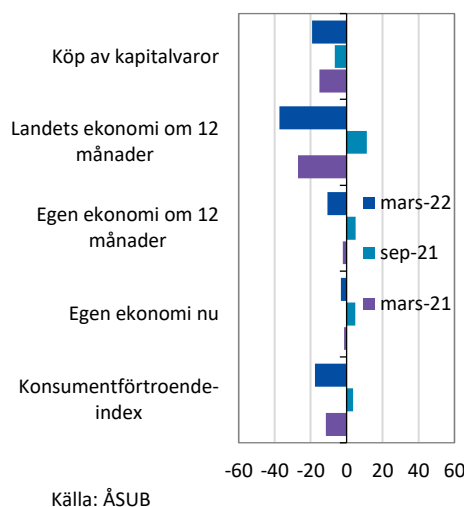
Resultaten visar att de åländska hushållens förtroende är negativare än både de svenska och finska, särskilt vad gäller den egna ekonomin och landets (Ålands) ekonomi om 12 månader (se Figur 19). Medan man i Sverige och Finland i mars hade en svagt positiv syn på den egna ekonomin nu var motsvarande nettotal för de åländska hushållen på den negativa sidan. Planer på större inköp det närmsta året skiljer sig inte anmärkningsvärt mellan de åländska, finska och svenska hushållen.

⁴⁶ Hela frågeformuläret, samt en kort metodbeskrivning finns i bilaga 3.

Figur 19. Konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Åland, Finland och Sverige, mars 2022.

Figur 20. De åländska hushållens konsumentförtroendeindex och netttotal för delfrågorna. Våren 2022, hösten 2021 och våren 2021.

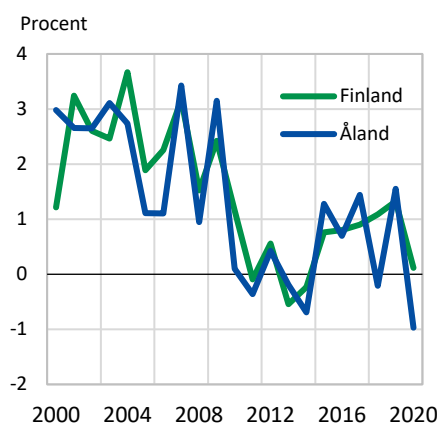
De åländska hushållens bedömningar är även mer negativa än i de två senaste barometerundersökningarna. Totalindexet låg 21 punkter under de försiktigt positiva bedömningarna under hösten 2021 och sex punkter under bedömningarna från våren 2021. Utvecklingen är dock inte unik för Åland. Både i Finland och Sverige observeras liknande, om än något mindre, tapp från jämförelseperioderna.

Att göra framtidsbedömningar denna vår upplevdes vara svårare än tidigare. När hushållen ombads bedöma hur svårt det är att förutse deras ekonomiska situation om 12 månader uppgav nästan 40 procent av respondenterna att detta är ganska eller mycket svårt, medan drygt 60 procent ansåg att det är ganska eller mycket lätt. I september 2021 upplevde ungefär en femtededel att läget var svårbedömt. I mars 2021 var motsvarande andel ungefär en fjärdedel.

Figuren nedan visar tillväxten av de finländska respektive åländska hushållens disponibla inkomst. Siffrorna bygger på skattemyndigheternas beskattningsuppgifter och de färskaste siffrorna är från 2020. Tillväxten av de åländska hushållens disponibla penninginkomst har varit klart lägre under decenniet sedan finanskrisen, än den var under 2000-talets första decennium. Medianen för disponibel penninginkomst per konsumtionsenhet växte i genomsnitt 2,4 procent årligen under 2000–2009, men endast 0,4 procent under 2010–2019.

Hushållens disponibla inkomster minskade på Åland år 2020, men var så gott som oförändrade i Finland: Mediannivån på Åland minskade med en procent medan den i Finland steg med 0,1 procent. Utvecklingen belyser ur ytterligare ett perspektiv att Åland drabbats hårdare av pandemin.

Figur 21. Hushållens disponibla penninginkomst per konsumtionsenhet, median, för Åland och Finland 2000–2020. Procentuell tillväxt, 2020 års penningvärde.

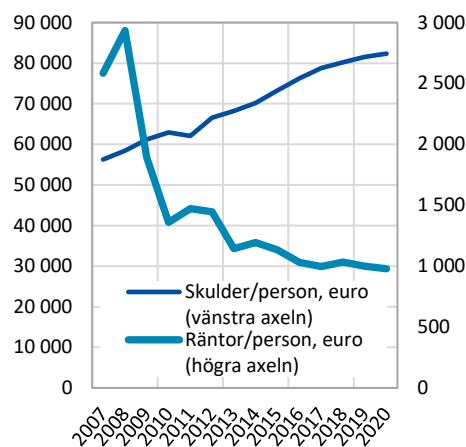

Källa: Statistikcentralen, egen beräkning.

Skuldsättningen fortsätter att öka på Åland, och har det senaste decenniet ökat i snabbare takt än på fastlandet. De exceptionellt låga räntorna har dock inneburit att räntekostnaderna samtidigt sjunkit markant för de åländska hushållen.

Representanter från banksektorn har uppgett för ÅSUB att de inte hittills sett att pandemin skulle ha orsakat några oroande betalningssvårigheter hos de åländska hushållen. Förutom det låga ränteläget har hushållens situation underlättats av att de under pandemin kunnat ansöka om tillfälliga uppskov eller sänkningar av amorteringstakten. Stigande räntor kan dock komma att innebära ökad försiktighet för vissa skuldsatta hushåll.

Figur 22. Genomsnittlig skuldsättning och räntekostnader bland personer med skulder 2007 - 2020. I 2020 års penningvärde.

Källa: Statistikcentralen, statistik över skuldsättning. Egen bearbetning.

Trots att det höga arbetslöshetstalet påverkat konsumtionen negativt under pandemin har det ändå varit de införda restriktionerna och rekommendationerna som hämmat hushållens konsumtion mest under pandemin. Att restriktionerna lyfts ger därför utrymme för konsumtion, men den kraftigt stigande inflationen är en motverkande kraft. När nödvändiga konsumtionsvarors (energi och livsmedel) priser stiger finns det en risk att det leder till bortfall av konsumtion av andra varor och tjänster. Man kan ändå anta att den åländska sparkvoten ökat under pandemin, i enlighet med internationellt mönster.

Svaren från de åländska hushållen i ÅSUBs konsumentbarometer pekar även på att andelen hushåll som i nuläget behöver använda sig av besparingar eller låna pengar är ungefär samma på Åland som i Finland (cirka nio procent). Även i ett läge där priserna stiger bör det därför, åtminstone på kortare sikt, finnas både resurser och uppdämt konsumtionsbehov som förväntas öka hushållens konsumtion delvis. Det är dock möjligt att en del av konsumtionen skjuts fram i väntan på en stabilare prisbildning.

ÅSUBs hushållsbarometer pekar även på att de hushåll som i dagsläget kan spara även tror att de kommer att kunna göra det under det kommande året, och att de som i dagsläget inte sparar något inte tror att de kommer att kunna spara under det kommande året.

4.7 Sjöfarten

Bunkerpriset

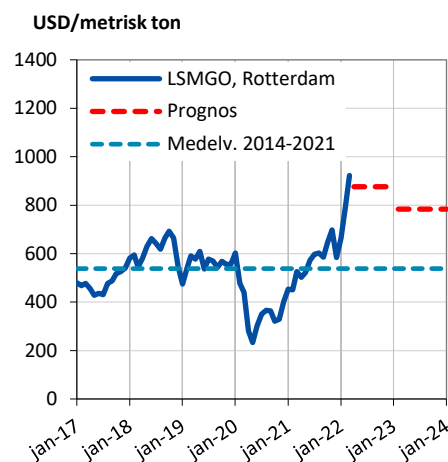
Bunkerkostnader är en väsentlig del av rederiernas kostnader, och förändringar i bunkerpriser påverkar direkt lönsamheten. Priset på den lågsavliga marindiesel som används i Östersjön följer nära oljepriset, som diskuteras i *avsnitt 1.2*.

Priset på lågsavlig marindiesel, LSMGO (*Low Sulphur Marine Gas Oil*), nådde redan under början av 2021 upp till förpandemiska nivåer och steg under så gott som hela 2021. Innevarande år inleddes med en stor ökning som följd av kriget i Ukraina som lett till ett kraftigt pristryck på olja (*Figur 23*).

I enlighet med EIAs oljeprisprognos väntar vi oss att den genomsnittliga prisnivån på LSMGO (i Rotterdam) för år 2022 kommer att vara något lägre än de rådande nivåerna.

Årsgenomsnittet för 2023 väntas vara ännu något lägre men fortfarande högt över långtidsmedelvärdet (*Figur 23*).

Figur 23. Priset på lågsavlig marindiesel (LSMGO i Rotterdam) januari 2017 – januari 2024.

Källa: Energy Information Administration.
Egen prognos baserad på EIAs

Passagerarsjöfarten

Passagerarrederierna är centrala för den åländska ekonomin. Så länge rederiernas verksamhet har varit begränsad av restriktioner och rekommendationer har den åländska ekonomin inte kunnat påbörja återhämtningen med full kraft.

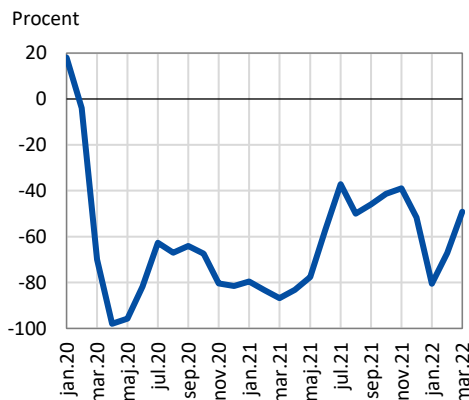
I Sverige togs samtliga restriktioner bort i början av februari 2022. Finland ser ut att gå samma väg och samtliga restriktioner väntas lyftas under våren. Eftersom passagerarsjöfarten i till betydande del är koncentrerad till trafik dessa länder emellan gjuter det hopp om att återhämtningen på allvar kan ta fart under innevarande år. Vilken effekt kriget kommer ha på inresandet är dock svårbedömt. Det oroliga globala läget kan leda till att resandet i högre utsträckning koncentreras till närområden, vilket skulle gynna inresandet till Åland. Samtidigt har osäkerheten ökat bland de svenska och finländska hushållen, och resande lämnas vanligen bort då sparbehovet ökar.

Trots att 2021 blev ett något bättre år än 2020 när det gällde passagerarantalen låg de två stora åländska passagerarrederiernas passagerarantal (årsbasis) fortfarande 63 respektive 61 procent under

nivåerna 2019. Motsvarande nivåer under 2020 var 69 respektive 58 procent. Även om förbättringen verkar liten bör det beaktas att de två inledande månaderna under 2020 var normala, ”pandemifria”, månader.

Utvecklingen i passagerartalen för rederierna följer nära statistiken för antalet inresande till Åland (*Figur 24*), som visar på att antalet inresande 2021 var 61 procent lägre än långtidsmedeltalet. I figuren nedan ser man att sommaren och den andra årshalvan 2021 blev en tydlig förbättring från året innan. Effekten av en ny smittvåg (omikron-varianten) syns i inresandesiffrorna för ingången av 2022, som i januari sjönk tillbaka till en 80 procent nedgång. Därefter har återhämtningen varit relativt snabb och i mars var inresandet ungefär hälften av långtidsmedelvärdet för månaden (-49 procent).

Figur 24. Inresande till Åland jan 2020 - mars 2022. Procentuell skillnad från månadsspecifikt medeltal 2015-2019.

Not.: Långtidsmedelvärdet beräknat på 2015-19
Källa: ÅSUB

De åländska passagerarederierna verkar i olika länder och har under pandemin tagit del av diverse stödåtgärder från landskapsregeringen, Finland, Sverige och Estland. De betydande stöd som betalats till rederierna, främst från Försörjningsberedskapscentralen och

Traficom, har varit avgörande för att hålla fartygen i trafik under pandemin. Stöden har därmed haft en synnerligen viktig effekt på den åländska sysselsättningen, på trafikförsörjningen och på rederiernas finanser.

Traficom har sedan slutet av 2020 upphandlat trafik från rederierna. I februari 2022 meddelades att upphandlingen inte kommer att förlängas med hänvisning till att det inte längre är nödvändigt⁴⁷.

Trots de erhållna offentliga stöden hade rederierna ytterligare ett kämpigt år bakom sig. Även om samhällen öppnar upp finns det en rad frågetecken kring hur passagerarrederiernas framtid ser ut under prognosperioden. Vilken effekt kriget kommer att ha på inresandet till Åland och Finland är också i dagsläget som redan nämnts svårbedömt. Slutligen är det mycket svårt att säga hur beteendemönstret efter pandemin kommer att se ut framöver.

I ÅSUBs scenario räknar vi med att återhämtningen av passagerartalen kommer att fortsätta i år. Omikronvågen bromsade inresandet tillfälligt i början av året men under årets gång kommer inresandet att fortsättningsvis söka sig mot de förpandemiska nivåerna. På helårsbasis räknar vi med att inresandet till Åland kommer att vara ungefär 20 procent under nivåerna 2019.

Förutom att den för Åland så viktiga branschen har lidit mycket hårt under pandemin, finns även risker för långvariga återverkningar.

En risk som påverkar produktiviteten på längre sikt, och som påtalas från rederihåll är att de permitteringar och uppsägningar som pandemin medfört har ökat risken för att förlora nyckelpersoner samt försvårat möjlig-

⁴⁷ Traficom (2022) pressmeddelande (16.02.2022)

heterna att attrahera och rekrytera nya medarbetare.

Slutligen kan även ökad konkurrens betraktas som en utmaning. Ett tidigare mera fraktkinriktat rederi har investerat i två nya mer passageraranpassade fartyg som kommer att inleda trafik mellan Finland och Sverige under 2023.

Fraktsjöfarten

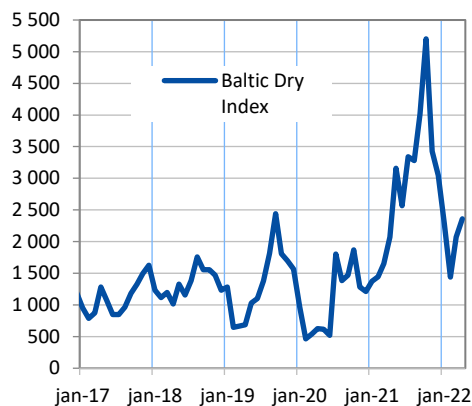
Situationen för fraktsjöfarten har förbättrats klart snabbare än för passagerarsjöfarten.

Baltic Dry Index (BDI) är ett sammansatt shipping- och handelsindex skapat av det London-baserade *Baltic Exchange* som mäter förändringar i kostnaderna för att transportera råvaror som järnmalm, kol och vete till sjöss (Figur 25). Informationen kommer direkt från skeppsmäklare.

Förändringar i BDI speglar transportkostnaderna för råvaror som är ett område där spekulationsnivån är väldigt låg och ger därigenom insikter i globala trender i utbud och efterfrågan.

Indexet (BDI) ökade kraftigt under så gott som hela 2021. Utvecklingen återspeglar den starka ekonomiska återhämtningen, särskilt inom industrisektorn, där en hög efterfråga på råvaror och material i kombination med begränsade frakt- och hamnkapaciteter pressat upp priser. I början av oktober nådde indexet en ny rekord-nivå på drygt 5200. Därefter sjönk indexet fram till februari 2022, varefter utvecklingen har varit tilltagande.

Figur 25. Baltic Dry Index januari 2017 – april 2022 (Index basår 1985 = 1 000)

Källa : Capital Link (<http://www.capitallink.com/>)

För de åländska torrlastrederiernas del kan man kostatera att en större aktör tog tillbaka fartyg i trafik under 2021 och att både försäljningar och köp av fartyg förekommit under fjolåret. Under hösten 2021 köptes två fartyg in som levererades i december 2021 och januari 2022. År 2022 inleddes således med en utökad flotta. De två nyinköpta fartygen chartras tillbaka till försäljaren på ett minst treårigt kontrakt.

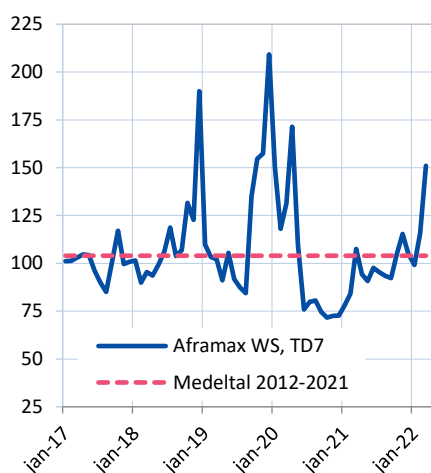
Den ledande internationella indikatorn för tankertrafik (Worldscale) återhämtade sig under fjolåret efter att ha fallit ner till låga nivåer under 2020 (se Figur 26). Den genomsnittliga indikatornivån för verksamhetsåret april 2021-mars 2022 var 105, vilket innebär att den låg något över den teoretiska lönsamhetsgränsen.

I mars steg indikatorn kraftigt i samband med Rysslands invasion av Ukraina och de ekonomiska sanktioner som följde. Indexets månadsgenomsnitt var då 151.

Den åländska tankerverksamheten har betydande finansiella muskler, och man har inom segmentet visat sig villig att satsa trots det osäkra läget som pandemin inneburit för världsekonomin. Under pandemin har en större aktör beställt två nya tankers, vilket innebär att flottan fortsätter att förnyas efter en rad nybyggen de

senaste åren. Utsikterna utmanas dock delvis av att flera stora bolag lagt oljehandeln med Ryssland på is, vilket gör att konkurrensen om återstående laster ökar.

Figur 26. Index för tankerfrakter från Nordsjöhamnar till den europeiska kontinenten (Worldscale TD7) januari 2017 – mars 2022.

Källa: <http://www.capitallink.com>. Egna beräkningar.

Det senaste årets förstärkning av den amerikanska dollarn gynnar den åländska tankerverksamheten, eftersom rederiets försäljning huvudsakligen är i dollar⁴⁸. Utsikterna är att dollarkursen kommer att förstärkas ytterligare under innevarande år.

4.8 Den offentliga sektorns ekonomi

Även inom den offentliga sektorn på Åland har coronapandemin lämnat tydliga spår. De olika restriktioner som under perioder tillämpats i syfte att bekämpa viruset från mars 2020 till och med februari 2022 har medfört minskade intäkter samtidigt som kostnaderna ökat inom vissa sektorer, främst inom vården. En faktor som

speglar intäktsbortfallet och vissa kostnadsökningar är arbetslöshetstalet. Arbetslöshetsgraden har sjunkit trendmässigt från sommaren 2020, men ligger fortsatt på en för åländska förhållanden förhöjd nivå, 5,2 procent i mars 2022. Arbetslösheten medför bortfall av skatteintäkter för både landskapet och kommunerna. För närvarande (mars 2022) är arbetslösheten som högst i Kökar (7,5 procent) men även Mariehamn och Vårdö har ett arbetslöshetstal över sex procent. Företagssektors beskattningsbara inkomst har bland annat för den betydande sjöfartssektorn påverkats av pandemins effekter.

Under pandemin bidrog landskapet genom grundbudgeten 2021 samt tilläggsbudgetar med ekonomiskt stöd till näringslivet och kommunsektorn i syfte att mildra de negativa effekterna av krisen. Landskapsandelarna höjdes genom en särskild lag med närmare 1,2 miljoner euro 2021 för kommunsektorn som helhet. Landskapsandelarna för äldreomsorgen, för KST samt för grundskolan har justerats upp. Därtill infördes ett tillfälligt likviditetsstöd på 0,5 miljoner samt ett ökat samarbetsstöd om 0,3 miljoner euro i den andra tilläggsbudgeten för 2021. Den andel av samfundsskatterna som tillfaller kommunerna höjdes med cirka tio procentenheter 2020. Utöver att den tioprocentiga höjningen kvarstår 2021 höjdes kommunernas andel med ytterligare cirka två procentenheter för att kompensera kommunerna i Riket för sänkta avgifter inom småbarnspedagogiken. Höjningen gäller genom lagtingets beslut även för den åländska kommunsektorn. Den senare nämnda tvåprocentiga justeringen är varaktig.

Från 2023 framåt kommer de strukturella skillnaderna mellan

⁴⁸ Nettoeffekten av en förstärkning av US-dollar gentemot euron för den åländska

tankerverksamhetens resultat är positiv eftersom denna har största delen av sina intäkter i dollar.

kommunsektorn på Åland och i övriga Finland att öka genom att den stora vårdreformen i Riket genomförs. Som ett led i finansieringen av de nya välfärdsområdena kommer den andel av den debiterade samfundsskatten som tillfaller kommunerna att sjunka från 33,8 till 22,5 procent 2023. Den andel av skatten som tillfaller staten respektive landskapet ökar i motsvarande grad. För kommunerna i riket kommer även den kommunala inkomstskattesatsen att sänkas med 12,64 procentenheter eftersom staten tar över finansieringsansvaret för välfärdsområdenas uppgifter, det vill säga för social- och hälsovården och räddningsväsendet. Eftersom Åland tack vare självstyrelsen inte omfattas av reformen och de åländska kommunerna även i fortsättningen kommer att ansvara för samma uppgifter som tidigare påverkas inte de åländska kommunernas inkomstskatter. Eftersom de som bor på Åland inte ska bidra till finansieringen av välfärdsområdena, kommer i stället statsbeskattningen för de personer som är skrivna på Åland att justeras ner i varje inkomstklass i motsvarande grad, så att nettoutfallet för skattebetalarna blir neutralt.

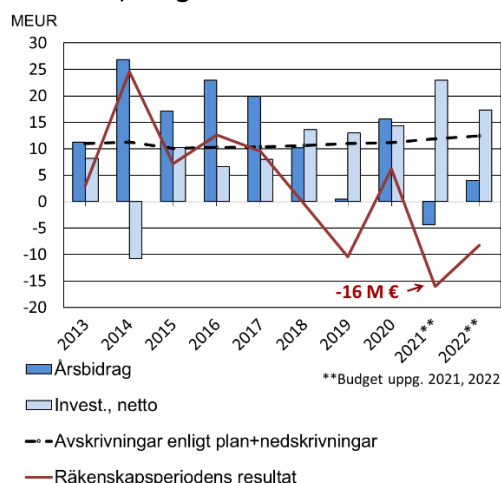
Fjolåret innebar stora reformer för den kommunala sektorn på Åland. Kommunernas socialtjänst (KST) inledde verksamheten och ny lagstiftning som innebar nya uppgifter för kommunerna, bland annat avgiftsfri förundervisning, förberedande undervisning för nyanlända med annat modersmål än svenska samt rätt till tillfällig barnomsorg trädde i kraft.

Kommunsektorn på Åland har som helhet klarat sig relativt bra genom pandemin trots högre arbetslöshet och betydande utmaningar inom de branscher som är beroende av människornas möjligheter att resa och träffas. Skatteintäkterna och landskapsandelarna ökade enligt kommunernas bokslut 2020 samtidigt som kostnaderna för köptjänster och inköp minskade. En del av de skatteinkomster som redovisades till

kommunerna 2020 härrörde från året innan. Sammantaget var årsbidraget 15,6 miljoner euro och resultatet 6,2 miljoner euro vilket är en betydande förstärkning jämfört med 2019 (se Figur 27). Boksluten för 2021 är för merparten av kommunerna ännu inte färdigställda.

Enligt kommunernas samlade budgetar för 2022 beräknas resultatet bli negativt i år trots att man budgeterat med lägre verksamhetskostnader än för 2021. Skatteintäkterna beräknas öka medan landskapsandelarna förväntas minska enligt årets budgetar. Årsbidraget, som visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts, är positivt - fyra miljoner euro. Budgetarna för 2022 inrymmer dock troligen en viss försiktighet i bedömningarna. Det fanns vid budgeteringen fortfarande betydande osäkerhetsfaktorer kring de långsiktiga effekterna av pandemin och de restriktioner som gällt till följd av den.

Figur 27. Kommunernas samlade årsbidrag, investeringar, avskrivningar samt resultat (miljoner euro), bokslut 2013–2020, budget 2021–2022**

Sammantaget sjönk kommunernas genomsnittliga skattesats med 0,07 procentenheter 2022, från 17,59 år 2021 till 17,52 procent år 2022. Lemland höjde skattesatsen med 0,5 procent medan Mariehamn sänkte

skattesatsen med 0,25 procent. Övriga åländska kommunerna har oförändrade inkomstskattesatser 2022. Tre kommuner beskattar stadigvarande bostäder, Mariehamn, Kumlinge och Sottunga. Mariehamn justerade upp skattesatsen för stadigvarande bostäder med 0,2 procent inför 2022. Samtliga kommuner tillämpar den högsta tillåtna skattesatsen på fritidsboende, det vill säga 0,90 procent. Beskattningsvärdena på fastigheter har enligt preliminära uppgifter från Skatteförvaltningen ökat med 4,3 procent från 2021 till 2022.

Enligt preliminära uppgifter om personinkomsterna, såsom löner, pensioner och arbetslöshetsförmåner, ökade dessa med 2,3 procent 2021 för de åländska kommunerna. För hela Finland var motsvarande ökning större, 3,9 procent. Att Åland i genomsnitt drabbats hårdare ekonomiskt av pandemin syns således i inkomstutvecklingen och utvecklingen av skatteintäkterna. ÅSUBs bedömning för innevarande år är att de inkomster som ligger till grund för den åländska kommunalskatten kommer att öka med drygt 3,5 procent. Ökningen av kommunernas skatteintäkter beräknas bli ungefär lika stor. För år 2023 väntas förvärvsinkomstskatteintäkterna växa i ungefär samma takt som i år tack vare allmänna lönejusteringar, förbättrat sysselsättningsläge och fortsatt inflyttning.

Även i utfallet av samfundsskatter har pandemins satt sina spår. De samlade samfundsskatterna som debiterades företagen sjönk 2020 jämfört med 2019 som ett resultat av lägre resultat. Att bedöma hur samfundsskatterna kommer att utvecklas framöver är i dagsläget mycket svårt, enskilda företags affärshändelser kan ha stor inverkan på utfallet för Åland som har ett begränsat antal större företag. De samfundsskatter som debiteras de åländska företagen 2021 beräknas öka något från fjolårets svaga nivå medan det ökande kostnadstrycket och energipriserna påverkar lönsamheten

och vinsterna under 2022. För kommunernas samfundsskatteintäkter innebär det att ökningen blir något större 2021 tack vare att kommungruppens andel av skatteinkomsterna höjdes med drygt två procentenheter. Innevarande år minskar däremot kommunernas intäkter från samfundsskatterna åter med över en fjärdedel eftersom kommunernas andel av samfundsskattekakan justeras tillbaka ner med drygt tio procentenheter. Intäktsminskningen beräknas motsvara drygt 2,5 miljoner euro för de åländska kommunerna. År 2023 sjunker kommungruppens andel av samfundsskatterna som nämnts ytterligare som en följd av vårdreformen i riket. Enligt ÅSUBs bedömning innebär förändringen att kommunernas andel av intäkter från samfundsskatterna sjunker med uppemot fyra miljoner euro ytterligare.

År 2021 trädde det nya systemet för hur Landskapet Ålands budget finansieras i kraft. Avräkningsbeloppet höjdes till 0,47 procent av avräkningsbasen (tidigare "klumpsumman": 0,45 procent av statens inkomster, exklusive upplåning). Samtidigt har inkomstskatter exkluderats från avräkningsbasen, inkomstskatterna tillkommer nu landskapet via skatteavräkningen. Förändringar i den åländska befolkningens andel av Finlands totala befolkning påverkar avräkningen framöver. När Ålands andel av den totala befolkningen ökar, så ökar även andelen av avräkningsbasen som tillfaller landskapet med hälften av förändringen. Samma förhållande gäller om Ålands relativa befolkningsandel sjunker.

I det nya systemet behåller landskapet samtliga på Åland debiterade inkomstskatter, förvärvs-, kapitalinkomst- och samfundsskatter, lotteriskatt samt tonnageskatt genom den så kallade skatteravräkningen. Skattegottgörelsen (eller flitpengen) i den tidigare finansieringsmodellen

erläggs för sista gången på basen av utfallet 2020. Beloppet finns som inkomst i budgeten för 2022.

Även i det nya finansieringssystemet behåller Åland den lotteriskatt som uppbärs på Åland, på samma sätt som i tidigare system. Tidtabellen för återbäringen justeras dock. Under övergångsåret 2021 fick Åland både 2020 och 2021 års lotteriskatter återburna under samma budgetår. Framöver återbärs det aktuella årets lotteriskatt, först som ett estimerat förskott, som sen regleras när de slutliga beloppen är kända.

I det nya finansieringssystemet ingår även en säkerhetsmekanism. Om utfallet av samfundsskattens, tonnageskattens och kapitalinkomstskattens sammanlagda belopp understiger det belopp, som Åland genom avräkning skulle ha erhållit enligt det tidigare tillämpade systemet, med mer än 10 procent erhåller Åland mellanskillnaden. Det innebär således att Åland alltid får minst 90 procent av det belopp som skulle ha betalats ut om dessa skatter fortfarande hade ingått i avräkningsbasen enligt det tidigare systemet. Framhållas bör att förvärvsinkomstskatterna inte ingår i säkerhetsmekanismen.

För år 2020 fastställde Ålandsdelegationen avräkningsbeloppet till 223,3 miljoner euro. Detta innebär en minskning med nästan sju procent från år 2019. Enligt statskontorets förslag till bokslut för 2021 stannade avräkningsbeloppet på 194,9 miljoner euro, en minskning med närmare 13 procent eller drygt 28 miljoner euro från år 2020. Den huvudsakliga förklaringen till negången 2021 är att basen för avräkningsbeloppet minskat i det nya finansieringssystemet. Enligt statsbudgetpropositionen för 2022 beräknas avräkningen nästa år öka med nästan fyra procent, till cirka 202,5 miljoner euro. Avräkningsbeloppet för 2023 bedöms för närvarande sjunka något (

Figur 28).

Skatteavräkningen för det första året 2021 uppgick enligt förslaget till stasbokslut till 79,6 miljoner euro och enligt statens budgetproposition preliminärt till 84,8 miljoner euro för 2022. Skatteprocenten för lotteriskatten har justerats ner för åren 2021 till 2023 och genererar lägre inkomster under de här åren. Den andel av samfundsskatten som beaktas i skatteavräkningen stiger å andra sidan såväl år 2022 som år 2023. Enligt ÅSUBs preliminära prognos skulle skatteavräkningen stiga till cirka 94 miljoner euro 2023.

Det sista året (2022) som skattegottgörelsen betalas ut uppgår beloppet enligt Ålandsdelegationens beslut till nästan 7,8 miljoner euro, trots att grunden för beloppet är coronaåret 2020.

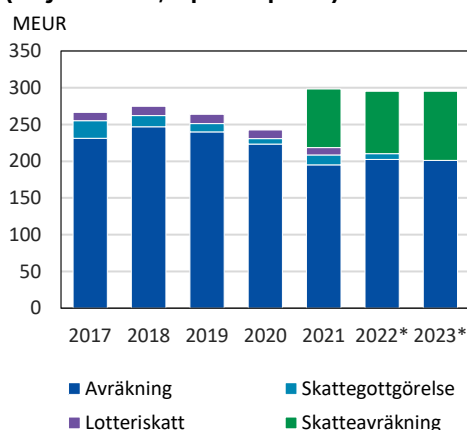
I *Figur 28* illustreras utvecklingen av avräkningsbeloppet, skattegottgörelsen och lotteriskatten enligt budgetår. Grafen inkluderar prognoser för 2022 och 2023, där även beloppet för skatteavräkningen uppskattas. Lotteriskatten som genereras under 2021 -2022 ingår i skatteavräkningen enligt det nya systemet.

För budgetåret 2020 uppgick det samlade beloppet av klumpsumman, skattegottgörelsen och lotteriskatten till cirka 243 miljoner euro. År 2021 uppgick avräkningen och skatteavräkningen (inklusive lotteriskatt) till drygt 288 miljoner euro. En del av ökningen (cirka 24 miljoner euro) förklaras av att 2021 utgör ett "övergångsår" där det nya systemet träder i kraft samtidigt som det gamla delvis ännu är i bruk. Skattegottgörelsen för år 2019 och lotteriskatten för 2020 tas upp i 2021 års budget. Därmed uppstår en form av "puckeleffekt" under åren 2021 och 2022 som sammantaget utgör ungefär 32 miljoner euro. Under 2021 utgörs effekten av skattegottgörelsen från 2019 (13,6 miljoner euro) och lotteriskatten från 2020 (10,2 miljoner

euro). Under 2022 utgörs effekten av skattegottgörelsen som genererats under 2020 (nästan 7,8 miljoner euro).

För år 2022, som även är det sista året som skattegottgörelsen utbetalas, väntas det samlade beloppet av överföringarna vara cirka 295 miljoner euro, varav skatteavräkningen beräknas uppgå till 84,8 miljoner euro. Tillväxt i skatteavräkningen gör att de totala överföringarna bedöms hållas på samma nivå även 2023.

Figur 28. Utvecklingen av avräkningen, skattegottgörelsen, skatteavräkningen och lotteriskatten enligt budgetår, (miljoner EUR, löpande priser) 2017–2023*

Källa: ÅSUB. Egna beräkningar.

*Prognos

Not: Lotteriskatten som genereras från 2021 och framåt ingår i skatteavräkningsbeloppen för respektive år.

Landskapet Ålands bokslut för 2020 uppvisade ett betydande underskott på nästan 50 miljoner euro. Underskottet kan delas upp i å ena sidan en del som är ett resultat av coronapandemin och å andra sidan ett strukturellt underskott som uppstått oberoende av pandemin. Den nedgång som pandemin inneburit är inte kopplad till den långsiktiga ekonomiska hållbarheten i Ålands ekonomi, utan bör ses som en tillfällig negativ chock utifrån. Landskapets bokslut för 2021 har vid publiceringen av den här rapporten ännu inte offentliggjorts.

Enligt budget för Åland 2022 uppgår verksamhetsbidraget för landskapet till -320,8 miljoner euro. Årsbidraget

beräknas enligt budgeten bli positivt, 2,45 miljoner euro medan räkenskapsperioden uppvisar ett underskott på -11,2 miljoner euro i årets budget.

Landskapsregeringens budgetramar för perioden fram till 2024 inkluderar sparåtgärder inom den allmänna förvaltningen och myndigheterna. Den långsiktiga målsättningen är att årsbidraget ska täcka avskrivningarna, något som landskapsregeringen bedömer kommer att kräva flera mandatperioder att uppnå. Sparåtgärderna är främst inriktade på verksamhets- och överföringskostnader.

5. Framtidsutsikterna inom det privata näringslivet

Den del av ÅSUB:s konjunkturanalys som behandlar det privata näringslivet bygger på i huvudsak två källor och två urval. För det första använder vi två register över omsättningen respektive löneinbetalningarna som cirka 2 500 arbetsgivare månatligen rapporterar in till skattemyndigheten.

Dessa register ger oss möjlighet att följa intäkts- och kostnadsutvecklingen och få en uppfattning om i vilken riktning utvecklingen går för enskilda branscher, med en relativt kort eftersläpning. I kapitlet presenteras den årliga förändringen i säsongsjusterade tidsserier för branschernas omsättning och lönesumma.

Omsättnings- och löneuppgifterna i registret för 2021 är fortfarande preliminära. Vid årsskiftet har även en uppdatering av företagens huvudsakliga bransch genomförts, vilket har resulterat i att ett antal företag kategoriseras inom en annan bransch än tidigare år. Av dessa skäl är omsättnings- och lönetillväxttalen inte

helt jämförbara med tidigare års analyser.

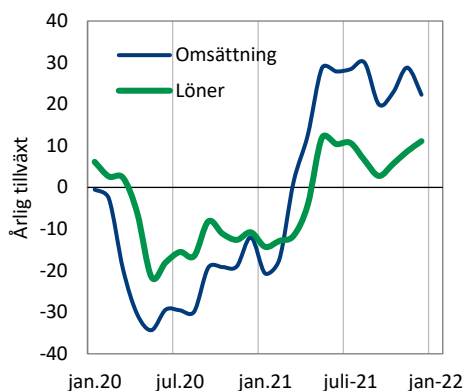
För det andra använder vi de uppgifter som samlas in via vår årliga konjunkturenkät (se Bilaga 2). I år besvarades enkäten av 267 företag. Insamlingen av svar genomfördes mellan den första februari 2022 och den 18 mars. Frågorna vi ställer till företagen rör dels utvecklingen under det senaste året, dels förväntningarna ett år framåt i tiden. Svaren viktas efter företagens storlek.

Drygt 40 procent av svaren har inkommit efter att kriget bröt ut i Ukraina. ÅSUB finner dock inget statistiskt signifikant samband för att framtidsutsikterna bland de företag som svarat under kriget i genomsnitt skulle vara negativare än de som svarat före kriget bröt ut, kontrollerat för personalstyrkans storlek och branschfixa effekter. Hur positiva framtidsutsikterna var ökade med personalstyrkan, vilket tyder på att större företags förväntningar i genomsnitt var positivare än bland mindre företag. Observationerna (267) är dock få till antal, och det kan tänkas att utsikterna kan ha ändrat i och med den förhöjda osäkerheten.

Pandemin har slagit väldigt olika på olika sektorer, och de olika branscherna på Åland följer det internationella mönstret. Den mycket tuffa effekt vi sett på den åländska ekonomin ligger med andra ord i linje med vad man kan förvänta sig av en servicetung ekonomi som i stor utsträckning bygger på transporter av varor och människor över nationsgränser.

För näringslivet som helhet innebar 2021 en delvis återhämtning och den årliga tillväxten i både omsättningen och lönesumman var positiv. Omsättningen växte med 14 procent och lönesumman med drygt en procent.

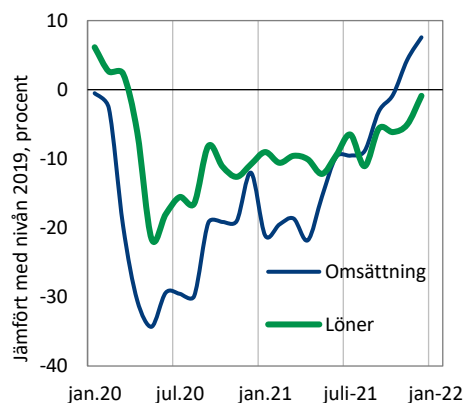
Figur 29. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom det privata näringslivet januari 2020 – december 2021 (löpande värden, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Det bör framhållas att jämförelseperioden för både omsättnings- och lönesummans årstillväxt 2021 var mycket svag: omsättningen minskade med närmare 21 procent och lönesumman med nio procent under 2020. Som framgår av figuren nedan låg omsättningen under 2019 års nivåer under merparten av 2021. Lönesumman nådde i sin tur upp till 2019 nivå i december. Utvecklingens riktning har under fjolåret ändå varit rätt och antyder en delvis återhämtning. Omsättningen 2021 låg fortfarande tio procent under nivån 2019. Fjolårets lönesumma låg åtta procent under nivån 2019.

Figur 30. Omsättningen och lönesumman inom det privata näringslivet (löpande penningvärde) i relation till 2019, januari 2020 – december 2021.

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

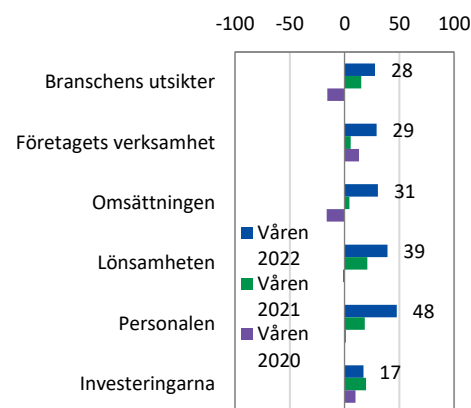
För innevarande år bedömer ÅSUB att både omsättningen och lönesumman kommer att fortsätta öka. ÅSUB räknar med att både omsättningens och lönesummans tillväxt i år kommer att vara starkare än ifjol.

Det bör understrykas att omsättningsnivåerna endast är en av många indikatorer, och bör ej förväxlas med lönsamhet. Den kraftiga inflationen syns tydligt i vissa branschens omsättning.

Konjunkturbarometern som bygger på företagens egna bedömningar ger i år exceptionellt starka utslag för många av delfrågorna (*Figur 31*). Genomsnittet på delfrågorna (+32) var det högsta värde som observerats i ÅSUBs konjunkturbarometer. Förväntningarna på omsättningen och personalstyrkans utveckling var också de positivaste vi sett. Branschens utsikter, det egna företagets verksamhet samt lönsamheten var också på en hög nivå. Av svaren att döma förväntas en tydlig återhämtning inom det åländska näringslivet under de kommande 12 månaderna.

Här bör vi dock igen komma ihåg att den åländska ekonomin fortfarande återhämtar sig från pandemin, vilket gör att jämförelseperioden (nuläget) för ett flertal företag fortfarande kan betraktas som svag. Samtidigt befinner vi oss i ett läge där inflationstakten är hög och ser ut att fortsätta vara det, vilket ökar företagets kostnader. Justeringar i prisnivåer för att neutralisera effekten av högre kostnader ökar även omsättningen.

Figur 31. Förväntningarna om utvecklingen under 2020–2022 inom det privata näringslivet

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

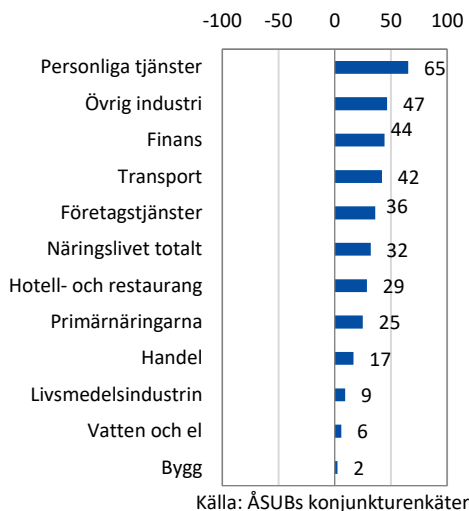
Sett till det branschvisa totalindexet för framtidsbedömningarna⁴⁹ kan man konstatera att samtliga branschers helhetsbedömningar är på den positiva sidan, men i varierande grad (*Figur 32*). I år är utsikterna inom branschen personliga tjänster de positivaste. Grovt kan man säga att de mer tjänstebetonade branschernas förväntningar är i genomsnitt positivare än de andra branschens förväntningar. Tjänstesektorn har som tidigare lyfts fram mer att hämta in efter pandemin.

De mera råvaruberoende och energiintensiva branschernas utsikter är mera försiktiga. Branschen övrig industri utgör dock här ett undantag, med fortsatt starkt positiva framtidsbedömningar. Branschen i fråga brukar höra till de mera optimistiska när det gäller utslagen i konjunkturenkäten (se bilaga 1 för branschvisa tidsserier över totalindexet).

⁴⁹ Medeltalet av svaren på de sex frågor som handlar om företagets framtidsbedömningar: bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och

investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

Figur 32. Branschvisa totalindex för framtidsbedömningar i konjunkturbarometern våren 2022.

Till näst presenteras hur de enskilda branschernas omsättnings- och löneutveckling sett ut och vilka framtidsutsikterna är ett år framåt. De branschvisa sysselsättningstalen representerar sysselsättningsläget före pandemin. Det bör betonas att det inom den branschindelningen som presenteras avsnittsvis döljer sig många branschsegment och enskilda företag som drabbats betydligt hårdare av de ekonomiska chockerna vi sett de senaste åren än de sammanlagda branschciffrorna visar. I genomgången nedan kommer exempel på dessa att lyftas fram, men det är i praktiken inte möjligt att påtala samtliga.

5.1 Transportsektorn

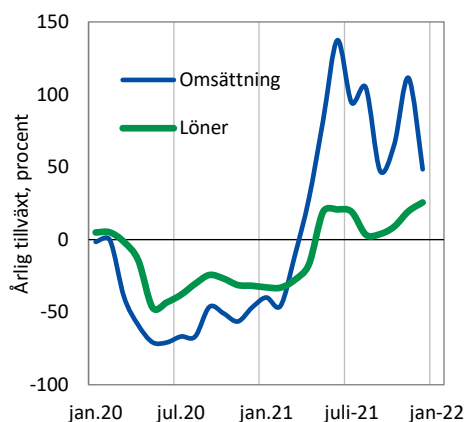
Transportsektorn domineras av sjöfarten. Förutom rederierna ingår exempelvis taxi- och åkeriverksamhet och som en tung del posttjänsterna, packning, distribution och logistik inom det landskapsägda Åland Post. Sektorn är den största med cirka 1 500 anställda inklusive de sjoanställda som arbetar på åländskflaggade fartyg. Till det tillkommer ett okänt antal utpendlare till bland annat svenska fartyg och inpendlare från regioner utanför Åland.

Den åländska transportsektorn är stor och den mest betydelsefulla branschen för den åländska ekonomin. Pandemins negativa effekt på passagerarrederierna var det enskilt hårdaste slaget, både för transportsektorn och för ekonomin i stort de två senaste åren och utvecklingen inom branschen avgör i stor utsträckning hur den fortsatta återhämtningen kommer att se ut. Detta avsnitt handlar om transportsektorn som helhet, medan en närmare titt på sjöfarten gjordes i *kapitel 4.7*.

Pandemiutbrottet ledde till att cirka 70 procent av omsättningen gick förlorad under maj och juni 2020. Efter det skedde en försiktig förbättring där det relativa omsättningstappet minskade men det rörde sig fortfarande omkring -50 procent på årsbas 2020. Fjolåret (2021) såg stora månatliga tillväxttall på grund av den svaga jämförelseperioden. Enligt våra registeruppgifter var den årliga omsättningstillväxten för branschen 31 procent ifjol. Jämfört med situationen före pandemin låg fjolårets omsättningsnivå fortfarande en tredjedel under 2019. Gapet minskade dock under årets gång, vilket indikerar att en återhämtning varit på gång.

I vårt scenario beräknas omsättningstillväxten för branschen 2022 bli något större än under fjolåret. Omsättningen når dock fortfarande inte upp till nivån 2019 ännu i år.

Figur 33. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom transportsektorn januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Transportbranschen är tillsammans med hotell- och restaurangbranschen den branschen som drabbats hårdast av pandemin. Möjligheterna att skära ner personalkostnaderna är dock begränsade inom transportbranschen. Lönesumman följde ett liknande mönster som i omsättningen under 2020, men minskningen var endast hälften så stor som omsättningen. Samtidigt har lönesumman inte återhämtat sig på samma sätt som omsättningen gjort under fjolåret: lönesumman minskade 2021 med drygt tre procent. En tänkbar förklaring är bland annat att det osäkra läget höjt tröskeln för att ta tillbaka permitterad personal i arbete. Till sin natur är även löner mer trögrörliga än omsättningen och även om lönesummans utveckling vanligtvis följer omsättningens utveckling sker detta med ett visst eftersläp.

Utöver passagerarsjöfarten har även landbaserad passagerartransport – taxi- och bussbolag – lidit av pandemin. Segmentet i fråga upplevde en delvis återhämtning under 2021 men varken omsättningen eller lönesumman nådde upp till 2019 års nivåer.

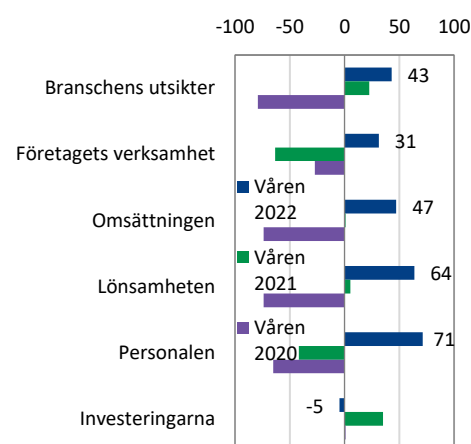
Vid sidan av pandemin fortsätter åländska arbetsplatser i branschen att försvinna i takt med avvecklingen av

skatteundantaget för lågvärdesförsändelser.

Efter att ha minskat två år i följd förväntar vi oss nu att lönesumman kommer att växa i år, men den ligger fortfarande cirka 15 procent under nivån 2019.

En fortsatt återhämtning efter pandemin signaleras även tydligt av transportbranschens förväntningar för det innevarande året. Bilden är att konjunkturen i branschen under den kommande 12-månadersperioden allmänt kommer att förbättras (barometerutslag högst upp i *Figur 34* = +43). Branschen har dock fortfarande mycket att ta igen efter stora tapp under pandemin, vilket bör betonas när man tolkar branschens barometerutslag.

Figur 34. Förväntningarna inom transport.

Källa: ÅSUBs konjunktürenkäter

Både företagets verksamhet och personalstyrka har svängt från att i förra årets barometer uppvisa starkt negativa barometerutslag till starkt positiva förväntningar i år. Den utveckling som företagen ser framför sig det kommande året förväntas med andra ord leda till utökad verksamhet, vilket kommer kräva en ökad personalstyrka. Just personalstyrkan om 12 månader har det positivaste utslaget (+71).

Omsättningen visar totalt sett ett gott utslag (+47). Omsättningen 2021 låg

fortfarande cirka en tredjedel under år 2019 nivå och jämförelsen görs därför fortfarande mot en mycket nedsatt omsättningsnivå.

Företagens inställning till lönsamheten om ett år är mycket positiv (+64). En klar (vägd) majoritet av företagen ser att lönsamheten kommer att ha ökat fram till nästa vår.

Slutligen förväntar sig branschen att investeringarna kommer att minska något under den kommande 12-månaders perioden.

5.2 Hotell- och restaurang

Hotell- och restaurangbranschen sysselsätter närmare 600 personer, men om säsongspersonal räknas in stiger denna siffra till cirka 800.

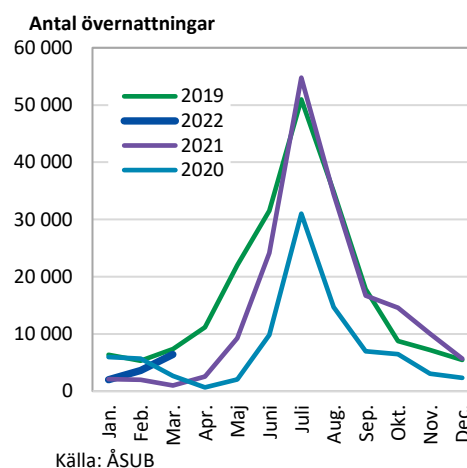
Tillsammans med passagerarsjöfarten är hotell- och restaurangbranschen den bransch som lidit svårast av pandemin. Hotellövernattningarna minskade med 56 procent under 2020. Under den första 12-månadersperioden, som helt präglades av covid-19, mars 2020 - februari 2021, minskade övernattningarna med 60 procent.

Situationen har dock snabbt förbättrats i takt med att samhället har öppnat upp. Särskilt fjolårets högsäsong blev bättre än förväntat, främst tack vare ett stort inflöde av finska turister. Flera rekord-nivåer i hotellövernattningar noterades under årets andra halva⁵⁰, bland annat i den viktiga julimånaden⁵¹. Trots en fördubbling från 2020 till 2021 var antalet hotellövernattningar ifjol fortfarande cirka 15 procent färre än 2019. Innevarande år fick en svagare början i och med smittvågen av omikron-varianten men hotellövernattningarna har återhämtat sig snabbt. I mars 2022

låg antalet hotellövernattningar cirka 13 procent under nivån 2019.

För innevarande år räknar vi med en relativt normal högsäsong för hotellen. Riskfaktorer är som nämnt osäkerhet bland konsumenterna i närområden, men som diskuterats tidigare kan detta även innebära en viss positiv effekt för turismen till Åland.

Figur 35. Hotellövernattningar 2019 - 2022 efter månad.

Omsättningen inom hotell- och restaurangbranschen upplevde en stark återhämtning under 2021, särskilt under årets andra halva. På årsbasis ökade omsättningen inom branschen med en fjärdedel från nivån 2020. Jämförelseåret var dock, liksom för transportbranschen, mycket svagt i omsättningstermer och branschens omsättningsnivå 2021 var fortfarande cirka 15 procent under nivån 2019. Medan fjolårets andra halva var mycket stark präglades den första halvan av restriktioner som i sin tur begränsade möjligheterna att driva verksamhet.

I vårt scenario för 2022 beräknas omsättningen växa med nästan en femtedel, vilket innebär att branschens omsättning i år är ungefär i nivå med 2019.

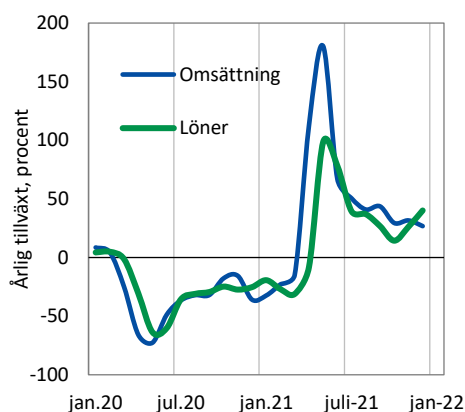
⁵⁰ ÅSUB statistikmeddelande - Inkvarteringsstatistik för hotell 2021

⁵¹ ÅSUB statistikmeddelande - Inkvarteringsstatistik för hotell i juli 2021

Branschen har under pandemin sänkt sina lönekostnader i nästan lika stor utsträckning som omsättningen minskat. Under 2021 var den årliga tillväxten i lönesumman 13 procent. Lönesumman 2021 låg fortfarande 18 procent under nivån 2019.

I vårt scenario för 2022 räknar vi med att lönesumman växer med uppemot en femtedel i år och nästan når upp till nivån 2019.

Figur 36. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom hotell- och restaurang, januari 2020 – december 2021 (löpande värden, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Återhämtningen har gått något snabbare för restaurangsektorn än för hotell- och logisektorn. Jämför man segmentens omsättningsnivå för hela 2021 var restaurangerna så gott som tillbaka på de förpandemiska nivåerna medan hotellens omsättning fortfarande låg cirka 15 procent under nivån 2019⁵².

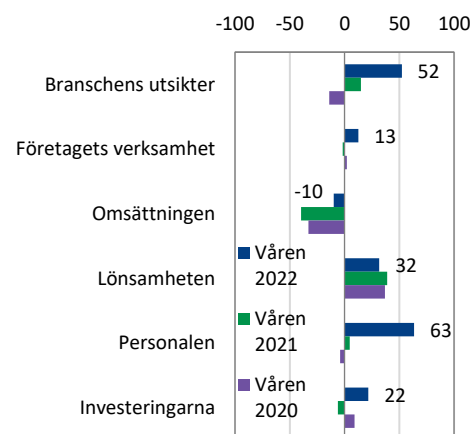
Hela hotell- och restaurangbranschen har ett starkt säsongsb beroende. I och med att ett flertal indikatorer pekar på att årets högsäsong kan komma att närma sig det normala finns det god potential för att även logisidan av

branschens omsättning kommer att nå upp till nivåerna före pandemin i år.

Liksom för transportbranschen ser vi i årets barometerresultat en tydlig förbättring jämfört med de två senaste åren (Figur 37). Barometervärdet för branschens utsikter är på en mycket hög nivå (+52). Förväntningarna på det egna företagets verksamhet är något försiktigare men ändå på den positiva sidan (+13).

Omsättningen förväntas, liksom tidigare år, minska men förväntningarna är inte lika negativ som tidigare. Lönsamheten i sin tur är på ungefär samma nivå som de två senaste åren.

Figur 37. Förväntningarna inom hotell- och restaurangbranschen.

Källa: ÅSUBs konjunktürenkäter

Liksom i transportbranschen är förväntningarna på personalstyrkans utveckling inom hotell- och restaurang mycket positiv (+63). Båda branscherna har under pandemin tillåtit personal på grund av coronasituationen och de restriktioner som infördes. Ifjol var barometervärdet för personalstyrkan rätt neutral men nu signalerar förväntningarna om en tydligare återhämtning i personalstyrkan.

⁵² Här bör påpekas att många företag bedriver verksamhet i bägge segment, men är endast inkluderade i ett av dem. I "hotell" inkluderas

dessutom all logiverksamhet och i "restaurang" all restaurang-, catering- och barverksamhet.

Slutligen väntar sig företagen inom hotell- och restaurang att investeringarna kommer att öka under året.

5.3 Handeln

Handeln sysselsätter cirka 1 300 personer på Åland och är en bransch som vanligen snabbt reagerar på förändringar i det allmänna konjunkturläget. Branschen kan delas upp i två huvudsakliga segment: partihandel och detaljhandel. Dessa består i sin tur av en rad olika typer av handelsinriktningar, till exempel partihandel med fisk, försäljning av dataprodukter, apotek, handel med olja och drivmedel samt skeppshandel.

Ofta tar omsättningsutvecklingen i olika undersegment i branschen ut varandra. Man måste med andra ord vara på det klara med att när man redovisar det samlade resultatet för denna bransch kan det döljas distinkta, varandra motsatta trender under den övergripande bilden. Så har fallet även varit då effekterna av coronakrisen har analyserats.

Detaljhandeln har i huvudsak sett sin försäljning öka under pandemin⁵³. Totalt ökade detaljhandelns momsbelagda försäljning med ungefär nio procent 2021. Det klart största segmentet inom detaljhandeln, *detaljhandel med brett sortiment*⁵⁴ (t.ex. stormarknader), har ökat sin omsättning både 2020 och 2021. Fjolårets omsättning inom segmentet låg 15 procent över nivån 2019. Det finns dock även delar av detaljhandeln som minskat under pandemin, däribland *specialiserad detaljhandel med drivmedel*. Omsättningen inom segmentet påverkades negativt av det extremt låga oljepriset under 2020. Fjolåret blev betydligt bättre omsättningsmässigt för segmentet och

omsättningen 2021 var cirka fyra procent under nivån 2019.

Pandemin har i många länder förskjutit konsumtion från servicesektor till detaljhandeln. På Åland har bortfallet av resor till Sverige dessutom inneburit ett förändrat köpmönster där detaljhandeln fått ökade intäkter från ålänningar samtidigt som man tappat intäkter från uteblivna turister. Ett skift från varor till tjänster i samband med att samhällen öppnar upp talar för något mildare tillväxt inom detaljhandeln, men vissa segment kommer se starkare omsättningstillväxt, exempelvis *specialiserad detaljhandel med drivmedel* i och med att oljepriset skenat iväg vilket återspeglas av priset på bränsle och drivmedel.

Partihandeln har fått ta en hårdare smäll än detaljhandeln. Drastiskt minskad efterfrågan från passagerarrederierna och även från hotell- och restaurangbranschen har en starkt negativ påverkan på partihandeln. Förbättrade utsikter inom dessa branscher väntas även ge medvind åt partihandeln.

Efter utvecklingen om detalj- och partihandeln övergår vi nedan till att studera branschen som helhet utifrån våra registeruppgifter och enkätsvar.

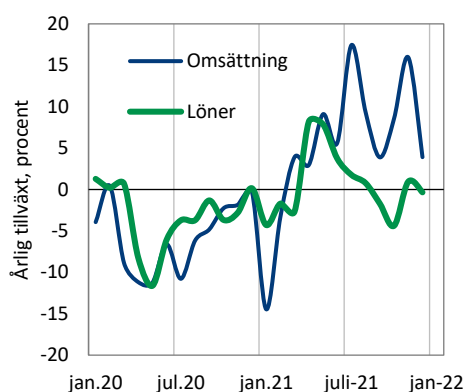
Omsättningen inom handelsbranschen ökade enligt registerstatistiken sammantaget med fem procent under 2021.

I vårt scenario beräknas omsättningen under innevarande år växa i ungefär samma takt som ifjol, vilket innebär att omsättningen är något över nivån 2019.

⁵³ | detta stycke refereras endast till momsbelagd försäljning.

⁵⁴ | Stod för cirka 37 procent av detaljhandelns omsättning 2019.

Figur 38. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom handelsbranschen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

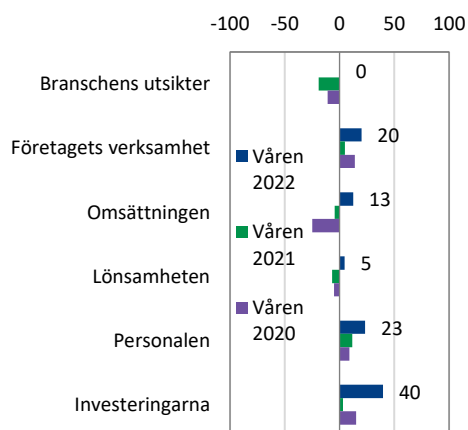

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Förra året (2021) växte handelsbranschens lönesumma med en procent. I vårt scenario beräknas handelsbranschens lönesumma växa något snabbare än under fjolåret och och ligga strax under nivån 2019.

Företagen inom handelsbranschen förväntar sig att branschen som helhet utvecklas i en närmast oförändrad riktning det kommande året jämfört med det nuvarande läget (Figur 39, barometervärde = 0). Tilltron till utvecklingen av det egna företags verksamhet är däremot klart positiv (+20).

Figur 39. Förväntningarna inom handeln

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Även de resterande barometervärden ligger på plussidan. Merparten av

handelsföretagen (vägt) väntar sig i huvudsak öka på investeringarna (+40). Personalstyrkan väntas också öka och förväntningarna (+23) är positivare än i de två senaste konjunkturrapporterna.

Avslutningsvis noteras att förväntningarna på omsättningens och lönsamhetens utveckling har svängt från att vara negativa ifjol till positiva i år (+13 respektive +5).

5.4 Företagstjänster

Branschen företagstjänster har cirka 1 300 personer anställda och är därmed den tredje största branschen inom det privata näringslivet. Branschen rymmer ett flertal it-företag och ett flertal företag som ägnar sig åt uthyrning och förvaltning av fastigheter.

Därtill kommer annan kvalificerad tjänsteproduktion som reklam- och advokatbyråer och tidningsutgivning, men också mer arbetsintensiv verksamhet som fastighetsservice och städbolag.

Branschen har ett ojämnt omsättningsflöde, men totalt sett höll sig den årliga förändringstakten positiv under det första pandemiåret och branschen var en av få som uppvisade en omsättningsökning 2020. Omsättningen fortsatte att växa under 2021 och ökade på årsbas med tre procent. Detta var i linje med branschens långtidsmedelvärde (2010–2020) på 2,1 procent.

Vi räknar med att omsättningstillväxten även i år kommer att vara nära långtidsmedelvärdet.

Eftersom gruppen företagstjänster inkluderar flera skilda segment, skiljer sig också hur de påverkats av coronaläget åt. Omsättningsmässigt består två tredjedelar av branschen av segmenten *informations- och*

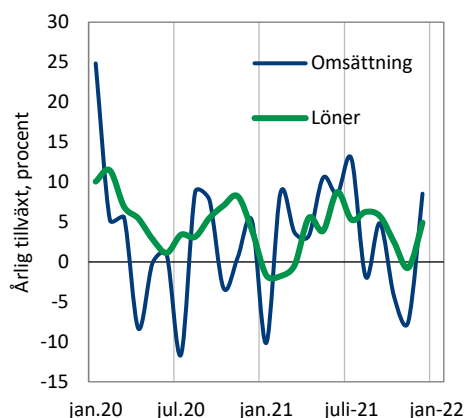
kommunikationsverksamhet samt verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. Enligt momsregistret har dessa delar på det hela taget klarat sig hyggligt igenom krisen. Den sista tredjedelen av branschen består av segmenten fastighetsverksamhet samt uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster, som i sin tur hade ett tuffare 2020. Under 2021 närmade sig omsättningen inom fastighetsverksamheten nivåerna före pandemin men företagen inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster saknade fortfarande drygt en tiondel av omsättningsnivån 2019.

I likhet med omsättningen ökade även lönesumman för branschen.

Lönesumman ökade med drygt tre procent 2021. Detta är något under långtidsmedelvärdet (2010–2020) på 4,3 procent.

I vårt scenario beräknas lönesumman i år växa i ungefär samma takt som under fjolåret.

Figur 40. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom företagstjänster, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

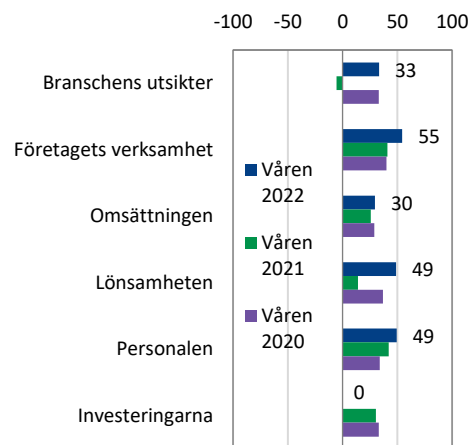

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Branschen är vanligtvis optimistisk i våra konjunkturenkäter. Även i år är branschen över lag positiv, och har ett totalindex strax över långtidsmedelvärdet (se bilaga 1). Alla

barometerindikatorer utom den för investeringar pekar åt höger, det vill säga uppvisar positiva förväntningar, i figuren (Figur 41).

Figur 41. Förväntningarna inom företagstjänster.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

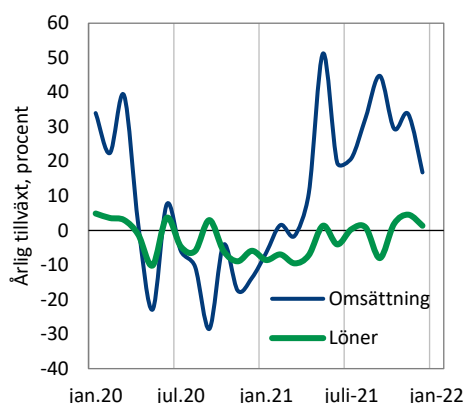
Barometerindikatorerna för branschens utsikter (+33) och lönsamheten (+49) har ökat betydligt från fjolårets bedömningar. Tron på en expansion av det egna företagets verksamhet var även i år den positivaste barometerindikatorn (+55) och förväntningar på ökad personalstyrka fortsätter att öka (+49). Planerade investeringar förväntas närmast täcka årligt slitage och avskrivningar.

5.5 Personliga tjänster

Tjänsteföretagen i kategorin personliga tjänster har som namnet antyder främst personer och hushåll som kunder. Branschen sysselsätter cirka 1400 personer. Verksamheten omfattar bland annat tvätterier, frisörer, diverse privat hälso- och sjukvårdsverksamhet.

En stor del av branschen består av enskilda näringsidkare. De allra flesta företagen har 0–20 anställda, det enda storföretaget i branschen är det landskapsägda spelbolaget, vilket får stort genomslag i vår barometer.

Figur 42. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom personliga tjänster, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Enligt preliminära registeruppgifter ökade branschens omsättning med 19 procent under 2021. Här bör man dock läsa registeruppgifterna med beaktande av att endast en del av intäkterna från spel är momspliktiga och rapporteras i registret. I år räknar vi med att omsättningstillväxten kommer vara ungefär hälften av vad den var ifjol.

Lönesumman minskade med tre procent ifjol. I vårt scenario räknar vi med att lönesumman kommer att växa i år och återgå till samma (nominella) nivå som 2019.

Det finns orsak att uppmärksamma utvecklingen i olika segment av den mycket diversifierade branschen "personliga tjänster". Den positiva utvecklingen i momspliktiga spelintäkter döljer betydande minskningar i andra segment.

Verksamheter som innebär att människor samlas fysiskt har av förklarliga skäl lidit hårt under pandemin. För aktörer som bedriver *sport-, fritids- och nöjesverksamhet* skedde dock en återhämtning och fjolårets omsättningen låg något över nivån 2019. Segmentet tappade en betydlig del av sin omsättning under 2020.

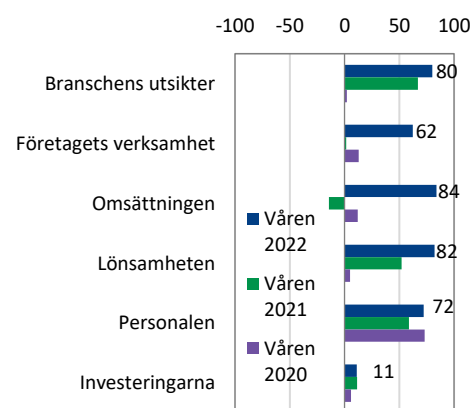
Inom personliga tjänster ingår även tvätteriverksamheter. Den minskade turismen innebar ett mindre behov av tvätteritjänster och omsättningsnivån för segmentet låg ifjol, trots en viss förbättring från 2020, fortfarande långt under nivån 2019.

Det stora segmentet av "kundnära" verksamheter är "hår- och skönhetsvård". Registeruppgifterna pekar på att frisörsalongerna inte lidit av pandemin på sådant sätt som bland annat ÅSUB tidigare befarat. Omsättningsminskningen var liten under 2020 och omsättningen 2021 var cirka fem procent över nivån 2019.

Avslutningsvis finns utöver detta flera enskilda verksamheter med stora omsättningstapp i branschsegment som är för små för att redovisa enskilt.

De olika aspekterna av förväntningarna på den kommande 12-månadersperioden inom branschen framgår av *Figur 43*. Ofta hör branschen personliga tjänster till de mest positiva av alla i våra barometermätningar, vilket även är fallet i år. Att pandemin klingar av och restriktioner lyfts antas även ge medvind åt tjänstesektorn som helhet.

Figur 43. Förväntningarna inom personliga tjänster.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Figur 43 visar att förväntningarna på den egna branschens utsikter är positiva (+80) och företagen tror att den egna verksamheten kommer att expandera under året (+62).

Den största förändringen från fjolårets bedömningar är förväntningarna på omsättningsutvecklingen, som i år har svängt från negativ till starkt positiv (+84). Även förväntningarna beträffande lönsamhetens utveckling 12 månader fram ligger i samma klass (+82). Förväntningarna på personalstyrkans utveckling är också starkt positiva (+72). Även en viss ökning av investeringar förväntas.

5.6 Finans och försäkring

Branschen finans- och försäkring på Åland domineras av banker och försäkringsbolag. Till dessa kommer ett fåtal investerings- och holdingföretag av vilka de flesta är enmansföretag. Branschen sysselsätter cirka 500 personer och påverkas starkt av förändringar i den externa, internationella marknadsmiljön.

De positiva resultat för 2021 som finansbranschen uppvisar förstärker bilden av att pandemin slagit mycket olika mot olika branscher. Även om pandemin inleddes med börsras så har den efterföljande återhämtningen varit snabb och stark. Historiska stimulanspaket drev upp tillgångspriser under senare delen av 2020 och så gott som hela 2021 vilket har gynnat finansbranschen, samtidigt som räddningsåtgärderna åtminstone hittills har undanröjt de värsta hoten om kreditförluster orsakade av pandemin för bankerna. Nu föreligger dock vissa ökade risker som ett resultat av kombinationen med stigande räntor och svårbedömd kostnadsutveckling inom vissa branscher som är beroende av den globala prisbildningen. Utmaningar i prissättningen kan komma att drabba enskilda företag.

Den åländska banksektorn sammantaget har ännu ett gott år

bakom sig. Man har haft en positiv resultatökning och en god ökning av provisionsnettot. Ökningarna sker från redan höga nivåer. Att marknadsräntorna, som länge legat på mycket låga nivåer⁵⁵, har börjat stiga gynnar utvecklingen av bankernas räntenetton.

Den åländska sjöförsäkringsverksamheten är beroende av den globala handelns omfattning som i sin tur påverkar fraktrater och fartygspriser vilket ger avtryck i försäkringspremienivåerna. Segmentet har vuxit både under 2020 och 2021.

I likhet med banksektorn har de senaste årens expansiva penningpolitik gynnat försäkringsbranschen genom stigande tillgångspriser. Den starka återhämtningen efter initiala börsfall under våren 2020 innebär att avkastningen på försäkringsbranschens investerade kapital var god både under det första och det andra pandemiåret.

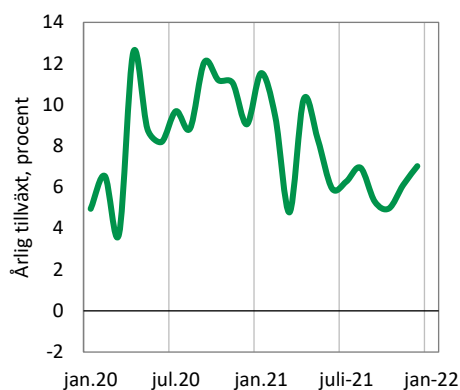
Ur ett längre perspektiv är finansbranschen, tillsammans med den sammankopplade delen av IT-sektorn, en för Åland viktig tillväxtbransch. Både inom bank och försäkring sker expansion utanför Åland, både genom etablering av verksamheter utanför Åland och genom regelrätt tjänsteexport från åländska kontor.

Om vi då övergår till en analys av våra registeruppgifter för branschen bör först konstateras att eftersom begreppet omsättning inte förekommer på samma sätt inom finansbranschen som inom övriga branscher redovisar vi här enbart lönesummans utveckling. År 2021 var lönesummans tillväxt för branschen 7,2 procent. I vårt scenario för 2022 beräknas lönesumman

⁵⁵ Mer om de låga räntornas påverkan på bankernas lönsamhet i Sveriges Riksbank (2016) Penningpolitisk Rapport, April 2016, s.18-20.

fortsätta att växa, något saktare än 2021.

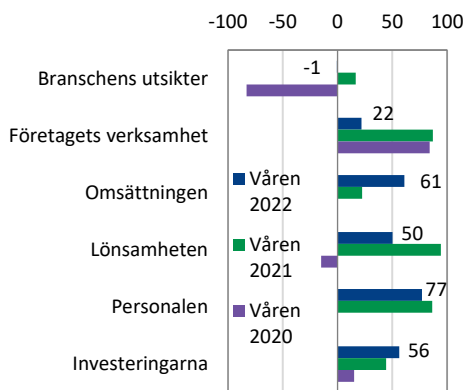
Figur 44. Lönesummans tillväxt inom finans- och försäkring (löpande värden, årlig procentuell tillväxt) januari 2020–december 2021

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Alla barometerindikatorer förutom branschens utsikter ligger på den positiva sidan (Figur 45). Företagen bedömer att förutsättningarna för den egna branschen kommer att vara närmast oförändrade (barometerutslag -1).

Figur 45. Förväntningarna inom finans- och försäkring.

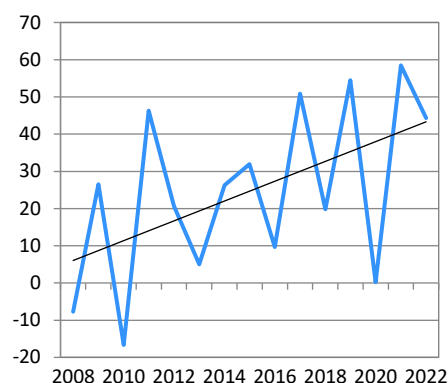
Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Förväntningarna på företagets egna verksamhet och lönsamheten var fortsatt positiva (+22 respektive +50), men har minskat jämfört med förväntningarna 2021. Förväntningarna kring personalstyrkans utveckling minskade något men var fortsatt mycket positiv (+77).

Även utslagen för omsättning och investeringar var positiva (barometervärde +61 respektive +56), och ökar från nivåerna från de två senaste barometrarna.

Avslutningsvis kan konstateras att finans- och försäkringsbranschens förväntningar fortsättningsvis följer en långsiktig positiv trend som pågått sedan finanskrisen (Figur 46).

Figur 46. Totalindex för finansbranschen i ÅSUBs konjunkturenkäter 2008-2022.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

5.7 Byggsektorn

Företagen inom byggsektorn arbetar med uppförande av byggnader, men också med elinstallationer, anläggning av vägar, VVS-arbeten, och måleriarbeten. Antalet sysselsatta i branschen växlar starkt med konjunkturen, men är enligt senaste tillgängliga siffror kring 950 personer.

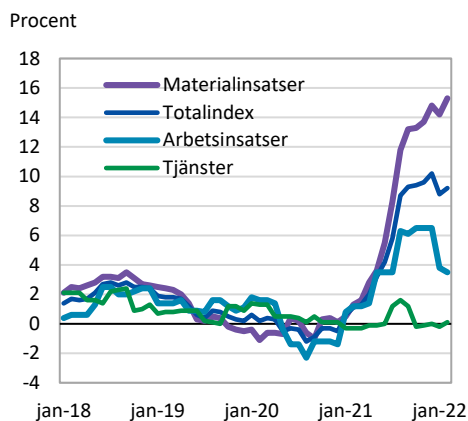
Den åländska byggmarknaden är liten och ryckig, vilket stundtals kan leda till problem för branschföretagen. Byggbranschen arbetar i regel med projekt med lång löptid. Projekt som inletts innan pandemin slog till innebär därför att intäkter fortsatte löpa in för byggföretagen. Det finns dock frågetecken om den kommande tiden, både på kort och på lite längre sikt.

Enligt preliminära siffror från Statistikcentralen minskade kubikvolymen för beviljade bygglov med cirka 12 procent år 2021 från året

innan. Minskningen skedde i första hand inom segmentet *bostäder*. Segmentet i fråga har stått för ungefär en tredjedel av beviljade byggvolymen under åren före pandemin. Mängden bygglov (m³) för segmentet *affärs- och kontorslokaler*, som under 2020 var på en mycket låg nivå⁵⁶, ökade däremot under fjolåret och var något högre än 2019. Det bör dock betonas att det fortfarande rör sig om preliminära siffror. Byggnationen av kontors- och affärslokaler kan eventuellt även komma att minska på sikt på grund av ökat distansarbete.

Byggbranschens kostnader har i regel ökat, främst på grund av högre materialkostnader. I grunden återspeglar de högre materialkostnaderna de flaskhalsar i leveranskedjor samt stigande råvarupriser som präglat 2021 samt ingången av 2022. Byggföretagen är beroende av en rad olika material och komponenter från underleverantörer, vars prisbildning direkt påverkas av de stigande råvarupriserna. Den mycket volatila situationen antas försvåra kostnadsuppskattningar och därigenom anbudsgivningar på byggprojekt. Detta fenomen har observerats inom bland annat den finländska byggsektorn⁵⁷. I *Figur 47* illustreras årsförändringen i den finska byggsektorn efter kostnadslag, där materialkostnadernas tillväxttakt ökat kraftigt. Utvecklingen beskrivs vara liknande i Sverige och kriget i Ukraina riskerar att ytterligare öka trycket på materialpriserna⁵⁸. Den åländska byggsektorn upplever liknande utmaningar.

Figur 47. Årsförändringen i byggkostnadsindex i Finland januari 2018 - februari 2022, efter kostnadslag.

Källa: Statistikcentralen, ÅSUB bearbetning

Under fjolåret ökade omsättningen i byggbranschen med åtta procent. Variationen i omsättningen månad för månad har varit stor de senaste åren och påverkas kraftigt av ett antal större projekts aktuella faser. I vårt scenario för 2022 beräknas omsättningen röra sig kring ungefär samma nivå som 2021.

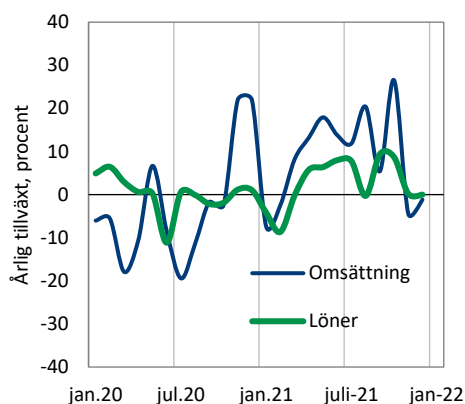
Ifjol ökade lönesumman med 2,6 procent. I vårt scenario beräknas lönesumman vara närmast oförändrad 2022.

⁵⁶ Mängden bygglov för affärs- och kontorslokaler var det lägsta i tidsserien fr.o.m. 1995.

⁵⁷ Kauppalehti (21.3.2022)

⁵⁸ Dagens industri (23.3.2022)

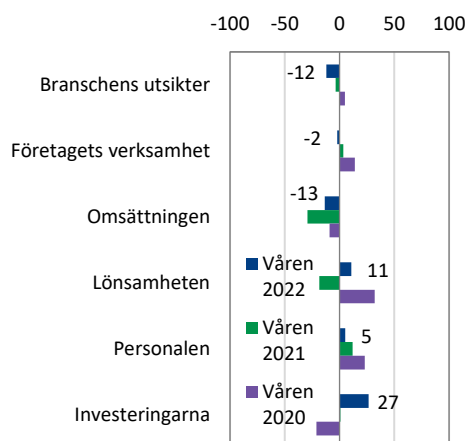
Figur 48. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom byggbranschen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Vi ser i *Figur 49* att barometern för byggsektorn ger blandade utslag. Förväntningarna inom byggsektorn är i år de mest försiktiga av näringslivets branscher (medeltal för framåtblickande barometerindikatorer = +2). Synen på hur branschen i allmänhet utvecklas under året väger över åt det negativa hållet (-12).

Figur 49. Förväntningarna inom byggsektorn.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Förväntningar på det egna företagets verksamhet lutar svagt åt den negativa sidan (-2) medan omsättningsförväntningarna är mer negativa (-13). Trots negativa omsättningsförväntningar har branschen i genomsnitt positiva

förväntningar på lönsamheten 12 månader fram. Personalstyrkan väntas också öka något (+5).

Avslutningsvis kan konstateras att byggbranschens räknar med ökade investeringar. Denna post var den mest positiva av framtidsindikatorerna och hade ett barometervärde på +27.

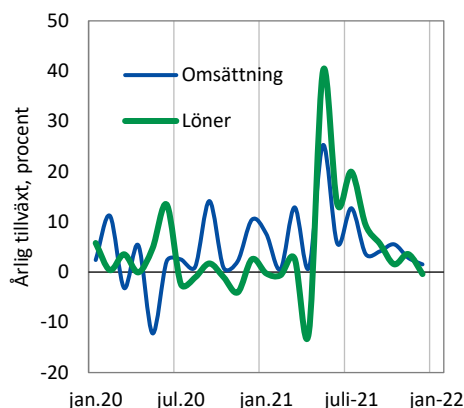
5.8 Livsmedelsindustrin

I den åländska livsmedelsindustrin ingår företag som ägnar sig åt förädling av potatis, bageri, charkuteri- och köttvarutillverkning samt tillverkning av mejerivaror. Där ingår också företag med en avsevärd exportandel i sin avsättning. Branschen sysselsätter kring 300 personer på Åland.

Omsättningen ökade med 6,7 procent under 2021. Branschens omsättning har vuxit stadigt ända sedan våren 2020 och var, förutom företagstjänster, den enda av branscherna som såg en ökad omsättning 2020. I vårt scenario för 2022 beräknas omsättningsstillväxten i år vara något långsammare än ifjol.

Lönesummans ökade med 6,9 procent ifjol. Detta är märkbart högre än branschens utveckling de senaste fem åren. I vårt scenario beräknas lönesumman innevarande år växa, men i en långsammare takt än 2021.

Figur 50. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom livsmedelsindustrin, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

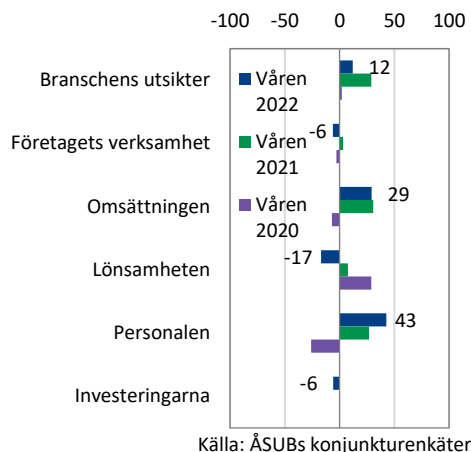
Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

De sammanvägda förväntningarna inom livsmedelsindustrin, som bygger på uppgifter från företagen insamlade med vår konjunktürenkät, lutar som helhet åt det positiva hållet men det finns punkter där förväntningarna är negativa.

Förväntningarna är positiva när det gäller branschens utsikter på kort sikt (+12, högst upp i *Figur 51*). Även om barometervärdet för "företagets verksamhet" är på den negativa sidan (-6) så är utslagen positiva både vad gäller omsättning (+29) och personal (+43).

Branschen har dock som helhet negativa förväntningar vad gäller lönsamheten (-17) och investeringarna väntas också minska (-6).

Figur 51. Förväntningarna inom livsmedelsindustrin.

Källa: ÅSUBs konjunktürenkäter

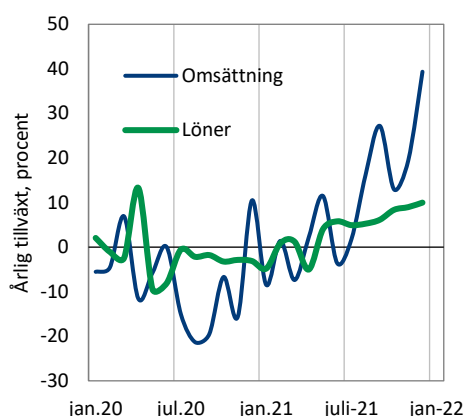
Den stigande inflationen och förväntade ränteökningar påverkar även livsmedelsindustrin med förväntan på sämre lönsamhetsutveckling. Konsumenternas svagare förtroende kan komma att påverka efterfrågan på produkter inom det så kallade premiumsegmentet. Efterfrågan på baslivsmedel beräknas inte påverkas i samma utsträckning.

5.9 Övrig industri

Branschen övrig industri omfattar bland annat företag som tillverkar färgämnen, spel och leksaker, underleverantörindustri som tillverkar plastslangar för högteknologi-instrument, medicinska industrin och bilindustrin, instrument och apparater för mätning, betongvaror för byggändamål, verkstadsföretag inom metall- och miljöteknik, och även snickerier och tryckerier. Branschen sysselsätter drygt 600 personer.

Omsättningstillväxten inom övrig industri under 2021 var 8,7 procent och tillväxten var som starkast under årets sista månader. På årsbasis överskred fjolårets omsättning marginellt nivån 2019. Bedömningen i nuläget är att omsättningen kommer växa i nästan samma takt i år.

Figur 52. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom övrig industri, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

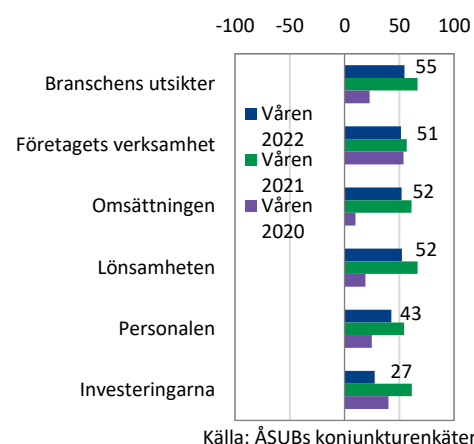
Lönesumman ökade med 3,7 procent ifjol, vilket innebar att branschens lönesumma låg cirka två procent över nivån 2019. I vårt scenario för 2022 beräknas lönesumman växa i ungefär samma takt som ifjol.

Enkätsvaren från branschföretagen inom övrig industri gällande konjunkturutvecklingen brukar ofta vara mer positiva än andra branschers. Som framgår av *Figur 53* ligger man även detta år på den positiva (högra) sidan på alla indikatorer. Förväntningarna är dock aningen mindre positiva än under våren 2021.

Ser man på förväntningarna mer i detalj, finner man att företagen inom övrig industri bedömer att deras bransch fortsättningsvis har starka utsikter inför det kommande året (+55, översta stapeln i *Figur 53*). Även förväntningarna på det egna företags verksamhet, omsättning och lönsamhet har ett positivt utslag på över +50.

Slutligen väntas även företagen inom övrig industri öka på personalstyrkan (+43) och i viss mån även sina investeringar (+27).

Figur 53. Förväntningarna inom övrig industri.

Källa: ÅSUBs konjunkturenkäter

Trots att samtliga barometerindikatorerna backar en aning från fjolårets ytterst positiva förväntningar ligger samtliga delfrågor högre än (deras i sig positiva) egna långtidsmedelvärden 2008–2021. Delar av branschen antas påverkas negativt av de stigande energi- och råvarupriserna.

5.10 Primärnäringarna

De åländska primärnäringarna representeras i ÅSUBs konjunkturenkät i första hand av företrädare för fiskodlingen och trädgårdsnäringen. Det som komplicerar bilden är att några större fiskodlingsföretag ligger i handelsbranschen med verksamhetsbeteckningen partihandel med fisk.

När vi längre fram i detta kapitel redogör för den samlade omsättningens och lönesummans utveckling, och för förväntningarna inför den kommande 12-månadersperioden, är det med andra ord utvecklingen för en bransch med mycket blandade näringsverksamheter det handlar om. Jordbruksbyrån och Fiskeribyrån vid Ålands landskapsregering har bistått med information om det aktuella läget för lantbruket och fiskerisektorn, vilket ger en bättre förståelse av

primärnärings- och service- och
svårtolkade omsättnings- och
lönesiffrorna.

Lantbruket och dess förädling⁵⁹

Livsmedelssektorn kommer trots covid-19-pandemin från en konjunkturmässigt stark period. Livsmedelsbranschen har upplevt en period där efterfrågan på produkterna ökat och branschen stärkts trots att osäkerhetsfaktorer gällande transporter och tillgången på säsongsarbetare tidvis oroat.

Under hösten 2021 började emellertid situationen för producenterna gradvis förändras då kostnadsläget för insatsvaror började stiga snabbt. Bränslepriserna och de av gaspriserna avhängiga gödselpriserna hade en kraftig prisutveckling under hösten samtidigt som också spannmålspriserna steg mot rekordnivåer vilket har gjort att också foderpriserna stigit i motsvarande grad.

Kostnadstrycket för lantbruket har ytterligare eskalerat i och med Ukraina-kriget eftersom effekterna av EU-sanktionerna påverkar gödseltillgången direkt. Både Ryssland och Belarus är stora exportörer av råvaror till gödselindustrin och också energi och bränsle generellt har ökat ytterligare i pris. Ukraina är samtidigt en stor spannmålexportör och osäkerheterna till följd av kriget gör att marknaden också påverkas.

Det kraftiga kostnadstrycket på lantbruket har ytterligare eskalerat i och med Ukraina-krisen eftersom effekterna av EU-sanktioner påverkar både gödseltillgången direkt då både Ryssland och Belarus är stora exportörer av råvaror till

gödselindustrin, men också då energi och bränsle generellt ökat ytterligare i pris. Det finska krispaketet, som även omfattar Åland, innehåller ett generellt arealstöd till alla gårdar, reduktion på bränsleskatterna till gårdarna samt stöd för fjäderfä-, svin- och växthusproducenter. Övriga djurproducenter är inte prioriterade i detta paket, varför landskapsregeringen föreslår ett kompletterande paket riktat till övriga husdjursproduktionen, och då främst till mjölkproduktionen, i en tilläggsbudget till lagtinget.

Trots det oroliga världsläget ser livsmedelsbranschen relativt positivt på framtiden och spår en fortsatt stark efterfrågan på lokalt producerade livsmedel. Bedömningen är att de nödvändiga prisjusteringarna är på gång varefter att de ingångna leveransavtalen med detaljhandeln löper ut och kan omförhandlas. Även livsmedelsföretagen ser dock en risk för en allmän lågkonjunktur som följd av stigande inflation och eventuella ränteökningar. En allmän konjunkturförsämring brukar inte påverka efterfrågan av livsmedel i någon större utsträckning, men den påverkar efterfrågan på produkter i det så kallade premiumsegmentet där en del av de åländska produkterna har en ambition att befinna sig i.

En viktig faktor för landsbygdsföretagandet och livsmedelsproduktionen är naturligtvis CAP-reformen och framtagandet av den nya CAP-strategin. Finland och Åland lämnade sitt förslag till CAP-strategi till kommissionen strax innan jul som första medlemsstat och i slutet av mars lämnade kommissionens sina kommentarer till förslaget. Utgående från detta skall förslaget förhandlas med målsättningen om att ett beslut om strategin skall kunna ges i början av

⁵⁹ Tack till Jordbruksbyrån vid Ålands landskapsregering för detta avsnitt. ÅSUB har endast gjort mindre redigeringar.

september och därmed klargöra förutsättningar för näringen fram till och med 2027.

Fiskerinäringen⁶⁰

Den åländska fiskerinäringen har genomlevt två förhållandevis svåra år. Delvis på grund av corona-pandemin men även till följd av bortfall av inköpare av fisk som försvårat avsättningen för det lokala kust- och skärgårdsfisket.

För fiskodlingssektorn som påverkades negativt under pandemins första år fanns det förutsättningar att kompensera nergången under år 2021. Delar av fiskodlingssektorn drabbades dock av sjukdom under året som medförde tvångsslakt, vilket i sin tur försämrade resultatet för hela sektorn.

I och med kriget i Ukraina kan man konstatera att hela den finländska fiskerisektorn står inför en osäker framtid. En stor del av den finländska exporten av strömming har skett till de i konflikten inblandade parterna. För den finländska foderindustrin, inkluderande fiskfodertillverkningen, kan man konstatera att Ukraina är en stor exportör av foderråvaror såsom spannmål och växtoljor. Från foderindustrins sida har man dock meddelat att man kommer att tillgodose den inhemska efterfrågan på fiskfoder.

Det åländska kustfisket har i stort samma fiskeförutsättningar som föregående år. Havsfisket efter strömming och vassbuk har betydligt mindre kvoter att tillgå i centrala Östersjön medan kvotsituationen i Bottenhavet är god.

Bristen på uppköpare är fortsättningsvis ett problem för det

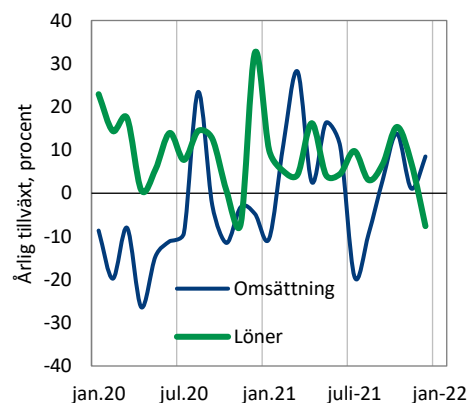
småskaliga fisket medan avsättningen för havsfisket bör vara tryggad genom förbindelser till fiskmjölsfabrik i fastlandet.

De stigande bränslepriserna utgör ett stort problem såväl för fiskodlingen som för fisket, och då speciellt trålfisket till havs. För fiskodlingen tillkommer även ökade foderkostnader.

Registeruppgifter och enkätsvar

Omsättningen inom branschen, där fiskodlingssegmentet och trädgårdsodlingen utgör starka inslag, har under det senaste decenniet uppvisat en mycket stark nominell tillväxt – den starkaste av alla branscher i det åländska näringslivet. I genomsnitt har omsättningen inom primärnäringsarna som utövas i bolagsform ökat med cirka tio procent per år i nominella termer under decenniet innan pandemin.

Figur 54. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom primärnäringsarna, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt)

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Figur 54 visar hur tillväxten av lönesumma och omsättning inom

⁶⁰ Tack till Fiskeribyrån vid Ålands Landskapsregering för detta avsnitt. ÅSUB har endast gjort mindre redigeringar.

primärnäringsarna ser ut utgående från våra registeruppgifter.

Branschen drabbades inledningsvis av pandemin. Förra året (2021) ökade omsättningen med fyra procent, medan tillväxten av lönesumman uppgick till drygt sex procent (räknat i löpande penningvärde).

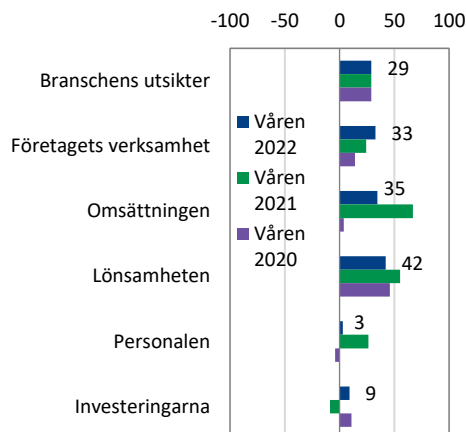
I vårt scenario för 2022 beräknas omsättningen växa i nästan dubbelt så snabb takt som ifjol, och strax överskrida år 2019 nivå. Lönesummans tillväxttakt väntas å sin sida vara något lägre än 2021.

När det gäller barometerindikatorerna för primärnäringsarna måste de läsas med viss försiktighet. Ett fåtal medelstora företag har större genomslag i barometern då merparten av företagen inom branschen har få anställda.

Företagen inom primärnäringsarna bedömer sammanvägt att branschens utsikter kommer att förbättras under året (utslaget högst upp går åt höger (+29) i *Figur 55*). Bedömningen av omfattningen av det egna företags verksamhet (+33) är något positivare.

De positivaste utslagen ser vi på lönsamheten (+42) och omsättningen (+35). Som nämndes tidigare har fiskerinäringen två förhållandevis tuffa år bakom sig. Förväntningarna på att läget nu ska förbättras för fiskerinäringen syns delvis i dessa utslag för omsättning och lönsamhet.

Figur 55. Förväntningarna inom primärnäringsarna.

Källa: ÅSUBs konjunktürenkäter

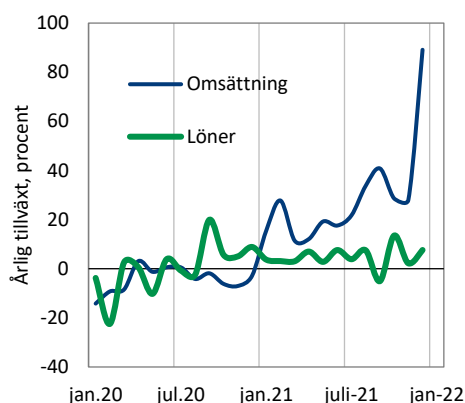
5.11 Vatten och el

Företagen inom energiförsörjning (vatten och el) är få på Åland och branschen sysselsätter drygt 100 personer. De ägnar sig åt eldistribution, distribution av fjärrvärme, produktion av el och fjärrvärme samt vattenrening och -distribution.

Branschen fungerar under speciella marknadsvillkor och dess utveckling styrs av många andra faktorer än den ekonomiska konjunkturen, i synnerhet av bränsle- och energipriserna i vår omvärld och vårt närområde samt därtill av det lokala vädret. Som nämnts tidigare i rapporten har just dessa priser varit på stark uppgång både under fjolåret och under början av innevarande år.

Omsättningens årstillväxt har under fjolåret tilltagit nästan månad för månad och sköt i höjden i december (+89 procent från december 2020, *Figur 56*), vilket framför allt återspeglar de höga elpriserna under månaden. På helårsbasis blev omsättningstillväxten 29 procent 2021, vilket är den starkaste helårstillväxten för branschen i ÅSUBs tidsserie (start 2002). Bedömningen är att omsättningen i år ligger nära men något under fjolårets nivå.

Figur 56. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom vatten och el, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt)

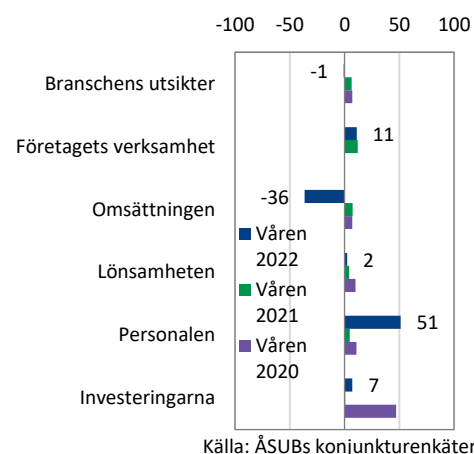

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Lönesumman växte stabilt under fjolåret. På helårsbasis ökade summan med knappt fem procent 2021. Lönesumman beräknas fortsätta öka i år och tillväxttakten för 2022 bedöms i vårt scenario vara i linje med 2021.

När det gäller förväntningarna inom branschen handlar det vanligtvis om mindre förändringar. I år ser vi däremot ett antal barometerindikatorer som skiftar avsevärt jämfört med tidigare år (Figur 57). Branschens förväntningar beträffande omsättningens utveckling 12 månader fram är i år tydligt på den negativa sidan (-36). Som nämnt var fjolårets omsättning på en exceptionellt hög nivå. Samtidigt har företagen inom branschen starka förväntningar om att personalstyrkan kommer växa fram till nästa vår (+51). Övriga delfrågors utslag är på en ganska neutral nivå, dock lutande mera åt det positiva hållet.

Figur 57. Förväntningarna inom vatten och el.

Källa: ÅSUBs konjunktrenkäter

Branschens helhetsbedömning om situationen om 12 månader är i linje med det egna långtidsmedelvärdet (2008-2021).

5.12 Turismen

Turism är en verksamhet som bedrivs inom flera av de elva grundläggande branscherna som ingår i denna konjunkturstudie. Vi skiljer på den totala turismen som består av såväl den verksamhet som bedrivs till sjöss på passagerarfärjorna och den som bedrivs i olika former på land. Den tyngsta komponenten i den totala turismen utgörs av passagerarsjöfarten, medan den tyngsta komponenten i landturismen är hotell- och restaurangbranschen.⁶¹

Lönesummans och omsättningens tillväxt för den totala turismen följer därför nära transportbranschens, eftersom passagerarsjöfarten är dominerande även där.

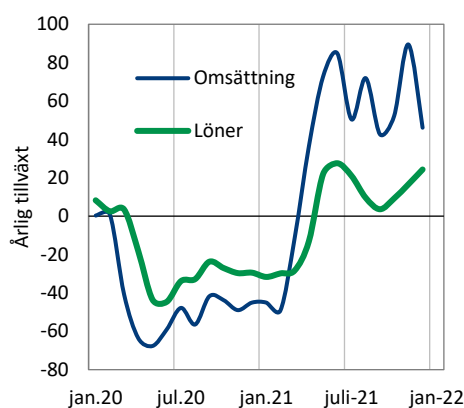
Turismens samlade omsättning ökade under fjolåret med 23 procent, men låg fortfarande 30 procent under de förpandemiska nivåerna 2019. Den

⁶¹ Dessa två avgränsningar av turismen finns inte som färdiga statistiska kategorier i våra register, utan måste indirekt räknas fram som andelar i olika branscher utgående från enkätbaserade undersökningar som vi gjort med några års

mellanrum.¹³ Den senaste av dessa är ÅSUB R2019:2, *Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2018*.

kraftiga ökningen i omsättningen är naturligtvis ett direkt resultat av en påbörjad återhämtning från pandemin, där framförallt transportbranschens omsättningstillväxt blev stark på grund av en svag jämförelseperiod (2020). Lönesumman minskade däremot med cirka två procent (-24 procent från 2019). Som nämndes i avsnitt 5.1 tenderar lönesumman att följa omsättningens utveckling men är till sin natur mer trögrörig. Det har även funnits en viss återhållsamhet inom hårt drabbade branscher att under 2021 ta tillbaka personal alldeles för snabbt på grund av de då rådande pandemiförhållandena och den därigenom förhöjda osäkerheten.

Figur 58. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom turismen , januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt).

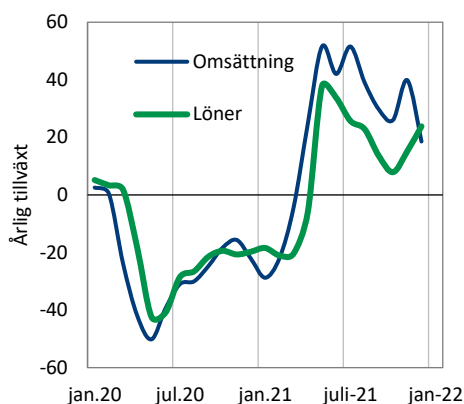

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Om vi begränsar analysen till den turism som bedrivs på land (Figur 59) följer utvecklingen av omsättning och lönesumma nära utvecklingen inom hotell- och restaurangbranschen. Omsättningen ökade ifjol med 18 procent, medan lönesumman ökade med drygt sex procent.

De stora konsekvenser som pandemin inneburit för hotell- och restaurangbranschen diskuteras i *avsnitt 5.2*.

Figur 59. Lönesummans och omsättningens tillväxt inom landturismen, januari 2020 - december 2021 (löpande priser, årlig procentuell tillväxt)

Källa: ÅSUBs löne- och momsregister

Med hänvisning till utsikterna inom både transport- och hotell- och restaurangbranschen är ÅSUBs bedömning att turismens omsättning och lönesumma kommer att se en stark tillväxt innevarande år.

Referenser

- Alandia försäkring, årsredovisningar, diverse år.
- AMS (2022), Verksamhetsberättelse 2021.
- Andelsbanken på Åland, årsredovisningar, diverse år
- Capital Link Shipping (<http://marine-transportation.capitallink.com/>).
- Dagens industri, diverse upplagor
- ECB (<http://www.ecb.int/>)
- ETLA (2022), Suhdanne (1/2022)
- Europeiska Centralbanken (2022) Economic bulletin Issue 1, 2022Europeiska Centralbanken (2022), Makroekonomiska framtidsbedömningar för euroområdet av eurosystemetts experter, mars 2022Europeiska centralbanken (2022) - Penningpolitiska beslut, mars 2022
- EUROSTAT (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>)
- FED (<https://www.federalreserve.gov/>)
- FRED (<https://fred.stlouisfed.org/>)
- Finansministeriet i Finland (2022), Economic survey, spring 2022
- Finansministeriet i Finland (2022), Plan för de offentliga finanserna för 2023-2026.
- Finansministeriet i Finland, budgetförslag, diverse år
- Finlands Bank (<https://www.suomenpankki.fi/sv/>)
- Finlands Bank (2022), Near-term scenarios for Finland's economy, 30.3.2022.
- Finlands kommunförbund (2022), *Kommunförbundets skatteprognosfil har uppdaterats – kriget i Ukraina medför osäkerhet i prognoserna (PM)*Finlands näringsliv (2022) - Näringslivets förtroendeindikator, mars 2022
- IMF (2021) World Economic Outlook Update, January 2021.
- Kauppalehti, diverse upplagor
- Konjunkturinstitutet (2022), Konjunkturläget mars 2022
- OECD Economic Outlook, Interim Report March 2022
- Nordea Economic Outlook 1/2022
- Nya Åland, diverse upplagor
- Rederi Ab Eckerö, årsredovisningar, diverse år
- SCB, Befolkning
- SCB (2022) Sveriges Ekonomi – Statistiskt perspektiv, 2/2022.
- SEB (2022), *Nordic Outlook February 2022*
- Ship & Bunker (<http://shipandbunker.com/>)
- Skatteförvaltningen, uppgifter om fastighetsbeskattningen, http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/Vero/Vero_Kiinteistoverot/kive_102.px/table/tableViewLayout1/
- Sjöfartstidningen, Nyhetsbrev, varierande nummer

Statistikcentralen, Finland (<http://www.stat.fi>)
 Staitiskcentralen, [nationalräkenskaper 2020](#)
 Statistikcentralen, [nationalräkenskaper 2021](#)
 Statistikcentralen, Statistik över skuldsättning
 Statskontorets förslag till statens statsbokslut för finansår 2021
 Sveriges Riksbank (2022) Penningpolitisk rapport, februari 2022.
 Sveriges Riksbank (2022), *Breman: Hög inflation – räntan kan behöva höjas tidigare*,
 Pressmeddelande 23.3.2022
 Tidningen Åland, diverse upplagor
 Trafikcom (2022), *Sjötrafikförbindelserna fungerar i dagens pandemiläge – trafikplikt
 för fartygstrafiken förlängs inte för tillfället*, pressmeddelande (16.02.2022)
 US Energy Information Administration (<https://www.eia.gov>)
 Viking Line, årsredovisningar, diverse år
 World Bank (2022) – ECA economic update, spring 2022
 World Interest Rate Tables (<http://fxstreet.com>)
 Ålandsbanken, årsredovisningar, diverse år
 Ålands landskapsregering, budgetuppgifter för landskapet Åland, diverse upplagor
 ÅSUB Rapport 2019:6, *Beräkningar av utfallet för ny finansieringsmodell för
 Ålands självstyrelse*
 ÅSUB statistikmeddelande - Inkvarteringsstatistik för hotell 2021
 ÅSUB statistikmeddelande - Inkvarteringsstatistik för hotell i juli 2021
 ÅSUB, Konjunkturläget, diverse upplagor
 ÅSUB, Arbetsmarknad (<http://www.asub.ax/>)
 ÅSUB, Konsumentprisindex (<http://www.asub.ax/>)
 ÅSUB, Offentlig ekonomi (<http://www.asub.ax/>)
 ÅSUB, Sjöfart (<http://www.asub.ax/>)
 ÅSUB, Turism (<http://www.asub.ax/sv/statistik/turism>)

Bilagor

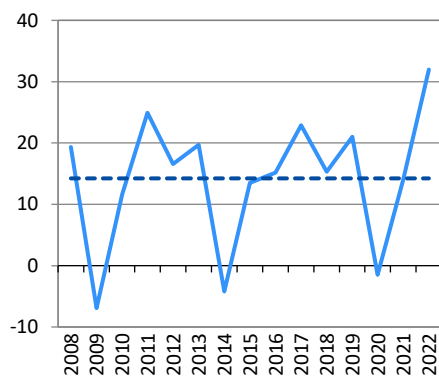
Bilaga 1. Totalindex för det privata näringslivet och dess branscher

Totalindex är beräknat som medeltalet av svaren på de sex frågorna på konjunkturenkätens första sida som handlar om företagens bedömning av hur branschens utsikter, företagets verksamhet, omsättningen, lönsamheten, personalen och investeringarna kommer att utvecklas de närmaste 12 månaderna.

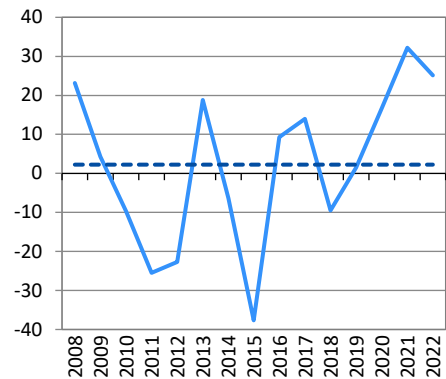
Den streckade linjen markerar medeltalet för åren 2008–2022⁶² för de enskilda branscherna och visar att det grundläggande svarsmönstret skiljer sig mycket dem emellan.

Observera att skalorna i den lodräta axeln varierar mellan branscherna.

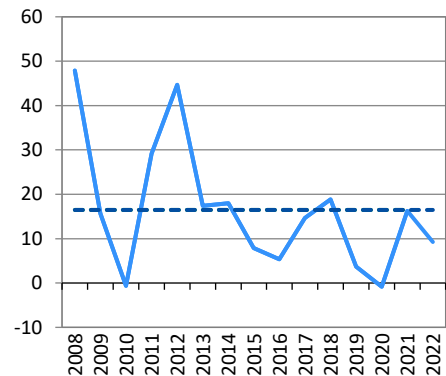
Näringslivet totalt

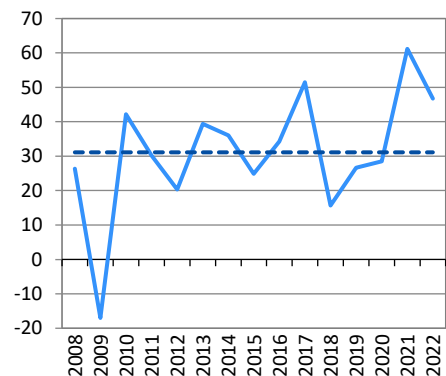
Primärnäringarna

Livsmedelsindustrin

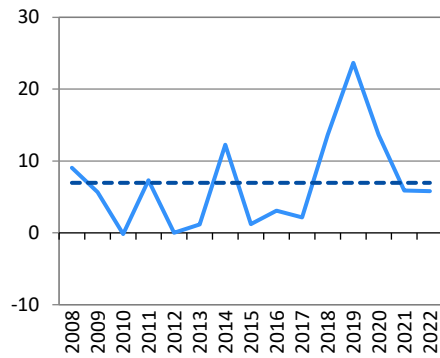

Övrig industri

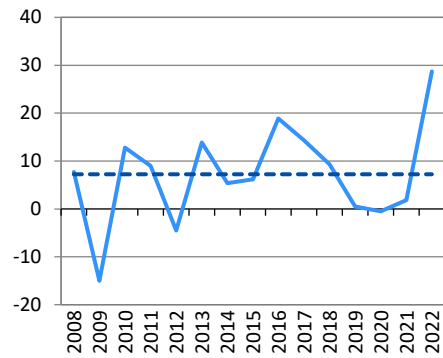

⁶² 2010–2022 för branscherna företagstjänster och personliga tjänster.

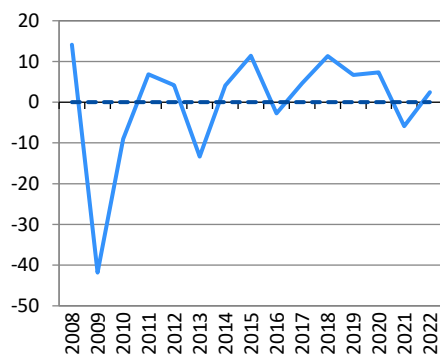
Vatten och el

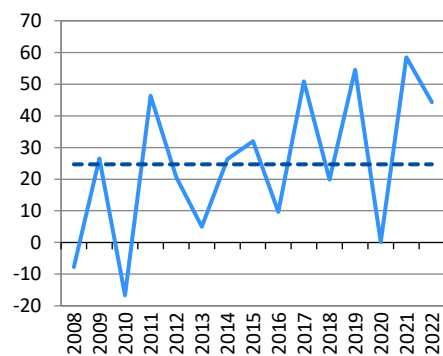
Hotell och restaurang

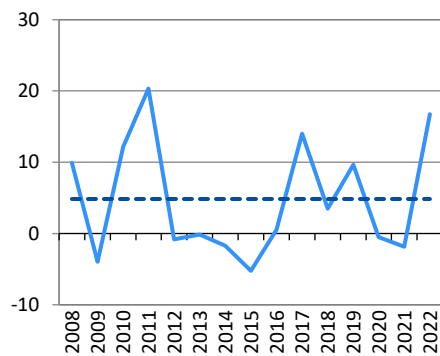
Bygg

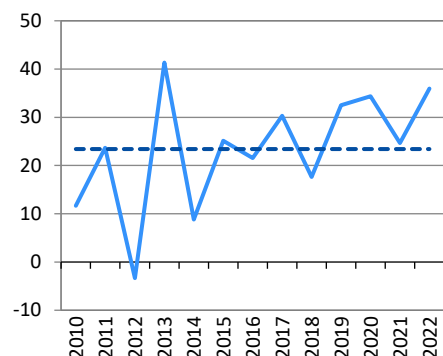
Finans och försäkring

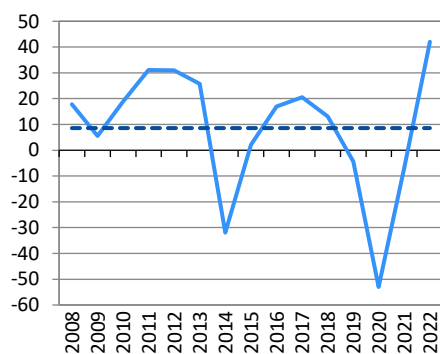
Handel

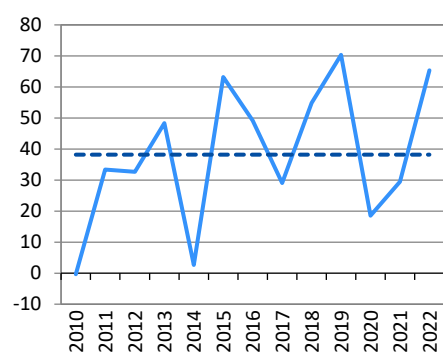
Företagstjänster

Transport

Personliga tjänster

Bilaga 2: Konjunkturenkäten

Konjunkturenkäten 2022 gick ut i två versioner (A och B). Första sidan var identisk för båda versioner. Sidan 2 skiljer sig i de två versionerna.

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Konjunkturenkäten våren 2022

Svara direkt via blanketten på vår hemsida (se följebrevet) eller posta!
 ÅSUB, PB 1187, AX 22 111 Mariehamn
 (version A)

Svarsnummer
(Se den förtryckta pappersblanketten)

Företag

Kontaktperson

Titel **Tel.:**

Vill Ni ha konjunkturrapporten som återrapportering? ja ☐ nej ☐

Om ja, ange e-postadress för återrapporteringen:

Ert företags aktuella personalstyrka omräknat till helårstjänster? (exkludera permitterade) (Vid behov använd en eller två decimaler)

Inom Åland (inklusive anställda ombord på åländska fartyg)

Utanför Åland

- 1. Konjunkturutsikterna i er bransch kommer om 12 månader att vara:**
☐ bättre ☐ oförändrade ☐ sämre
- 2. Kommer ert företag om 12 månader att ha:**
☐ expanderat ☐ bibehållit nuvarande storlek ☐ minskat eller upphört med verksamheten
- 3. Hur har omsättningen i ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan, i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (År 2021 var inflationen 1,7 procent)**
☐ snabbare ☐ lika snabbt ☐ långsammare
- 4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?**
☐ snabbare ☐ lika snabbt ☐ långsammare
- 5. Hur har lönsamheten i ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?**
☐ förbättrats ☐ oförändrad ☐ försämrats
- 6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?**
☐ förbättrats ☐ oförändrad ☐ försämrats
- 7. Har antalet anställda (exkl. permitterade) i ert företag, jämfört med situationen för 12 månader sedan:**
☐ ökat ☐ varit oförändrat ☐ minskat
- 8. Kommer antalet anställda (exkl. permitterade) i ert företag om 12 månader att:**
☐ ha ökat ☐ vara oförändrat ☐ ha minskat
- 9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med för 12 månader sedan:**
☐ ökat betydligt ☐ motsvarar årligt slitage och avskrivningar ☐ minskat betydligt
- 10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader:**
☐ ökat betydligt ☐ motsvara årligt slitage och avskrivningar ☐ minskat betydligt

8346043514

Konjunkturenkäten, version A sida 2

11. Hur många anställda (exkl. permitterade), omräknat till helårstjänster uppskattar ni att ert företag kommer att ha om ett år? (Vid behov använd en eller två decimaler! Inga anställda = 0)

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar ni kommer att göra (ersättande och ny personal, inkl. återtagande av permitterad personal) i ert företag under de kommande 12 månaderna. (Vid behov använd en eller två decimaler!)

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

Antal anställningar/
helårstjänster
sammanlagt (a+b)

Om ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!

13. Om ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). (Vid behov använd en eller två decimaler!)

Uppskatta totalt antal ersättande och nya anställningar omräknat till heltidstjänster! (Sammanlagda antalet bör summera till a+b i fråga 12)

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.		Restaurang-, storhushållspersonal, kockar	
Chefer inom produktion/service m.fl.		Serveringspersonal	
Specialister inom systemarbete (t.ex. Webb-utvecklare, applikationsprogrammerare)		Befäl och styrmän inom sjötrafik	
Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram		Maskinchefer- och -mästare på fartyg	
Datatekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.		Experter inom byggnad, teknik och el m.fl.	
Kundtjänstpersonal		Byggnadsarbetare, m.fl.	
Övrig kontorspersonal		Maskinmontörer och reparatörer	
Försäljare och butikskassörer		Personal inom el- och elektronik	
Annat - vad? (Förkorta vid behov)	Antal:	Processarbetare inom industri, mfl.	
		Förare av tunga fordon/arbetsmaskinförare	
Summa nya och ersättande anställningar Obs! Summan bör vara = a+b under fråga 12		Däckmanskap, sjötrafikarbetare	

14. Om ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov!

15. Hur stor andel av er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- ☐ 0-20% ☐ 20-40% ☐ 40-60% ☐ 60-80% ☐ 80-100%

16. Inom vilket område tror ni att ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det närmaste året? Texta och förkorta vid behov!

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan ert företag tänka sig bekosta under det närmaste året?

- ☐ enskilda, kortare utbildningstillfällen ☐ utbildning för examen/certifiering (Ett eller två kryss!)

Övriga kommentarer?

7153043519

Konjunkturenkäten, version B sida 2

11. Hur många anställda (exkl. permitterade), omräknat till helårstjänster uppskattar ni att ert företag kommer att ha om ett år? (Vid behov använd en eller två decimaler! Inga anställda = 0)

Anställda på Åland om 12 månader (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

Anställda utanför Åland om 12 månader:

12. Uppskatta antalet anställningar ni kommer att göra (ersättande och ny personal, inkl. återtagande av permitterad personal) i ert företag under de kommande 12 månaderna. (Vid behov använd en eller två decimaler!)

a) På Åland (inklusive ev. anställda på åländska fartyg):

b) Utanför Åland:

Antal anställningar/
helårstjänster
sammanlagt (a+b)

Om Ni svarat '0' (inga anställningar) på ovanstående fråga, gå direkt till fråga 15!

13. Om ni planerar att anställa under det kommande året, vilka yrkesinriktningar kommer ni att efterfråga? (Avser arbetsställen inom och utanför Åland). (Vid behov använd en eller två decimaler!)

Uppskatta totalt antal nya och ersättande anställningar omräknat till heltidstjänster! (Sammanlagda antalet bör summera till a+b i fråga 12)

Yrkesgrupp	Antal	Yrkesgrupp	Antal
Chefer inom ekonomi, personal, försäljning, marknadsföring, m.fl.		Specialister inom systemarbete (t.ex. Webb-utvecklare, applikationsprogrammerare)	
Chefer inom produktion/service m.fl.		Specialister inom databaser, -nätverk och systemprogram	
Specialister inom finanssektorn, (t.ex. revisor, finansanalytiker)		Datatekniker, -supportpersonal, -operatörer, m.fl.	
Specialister inom marknadsföring och försäljning		Restaurang-, storhushållspersonal, kockar	
Experter inom finanssektorn, (t.ex. kreditexpert, redovisare och bokförare)		Serveringspersonal	
Specialiserade sekreterare och arbetsledare för kontorspersonal		Försäljare och butikskassörer	
Kundtjänstpersonal		Maskinmontörer och reparatörer	
Löneräknare, försäkringshandläggare, kontorspersonal inom transport och lager, m.fl.		Personal inom el- och elektronik	
Annat - vad? (Förkorta vid behov)		Övrig kontorspersonal	
Summa nya och ersättande anställningar Obs! Summan bör vara = a+b under fråga 12		Processarbetare inom industri, m.fl.	
		Städare, m.fl.	

14. Om ert företag efterfrågar en särskild yrkesinriktning, vilken tror ni kommer att vara svårast att få tag på under det kommande året? (Se ovan). Texta och förkorta vid behov!

15. Hur stor andel av er personal uppskattar ni att i nuläget fortbildar sig per år?

☐ 0-20% ☐ 20-40% ☐ 40-60% ☐ 60-80% ☐ 80-100%

16. Inom vilket område tror ni att ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under det närmaste året? Texta och förkorta vid behov!

17. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan ert företag tänka sig bekosta under det närmaste året?

☐ enskilda, kortare utbildningstillfällen ☐ utbildning för examen/certifiering (Ett eller två kryss!)

Övriga kommentarer?

8366607949

Bilaga 3: Enkäten till hushållen

Enkäten genomfördes under perioden 10–28 mars 2022. Urvalet skapades genom att de personer som besvarat ÅSUB-enkäter under åren 2020–2022 (som samtliga baserade sig på slumpmässigt urval) fick möjligheten att anmäla intresse för att ingå i en panel där kortare frågor besvaras elektroniskt. Urvalet är därmed inte helt slumpmässigt. Nedanstående formulär skickades till medlemmar i webbpanelen i åldersspannet 18–79 år. 329 personer svarade. För att förbättra representativitet har svaren viktats avseende på kön och ålder.

Ingress: *Frågorna gäller genomgående ditt hushåll. Till ditt hushåll räknas de personer som bor och äter eller annars använder sina inkomster tillsammans med dig.*

1. Hur är ditt hushålls ekonomiska situation för närvarande jämfört med för 12 månader sedan? Är den...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

2. Hur tror du att ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu? Kommer den att vara...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

3. Är det lätt eller svårt för dig att förutse hur ditt hushålls ekonomiska situation kommer att vara om 12 månader?

Lätt
Ganska lätt
Ganska svårt
Svårt
Vet ej

4. Hur tror du att den ekonomiska situationen på Åland kommer att vara om 12 månader, jämfört med situationen nu? Kommer den att vara...

Mycket bättre
Något bättre
Ungefär lika
Något sämre
Mycket sämre
Vet ej

5. **Hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till stora inköp (t.ex. möbler, hemelektronik, bil etc) under de närmaste 12 månaderna jämfört med de senaste 12 månaderna? Mitt hushåll kommer att spendera...**
Mycket mer
Något mer
Ungefär lika mycket
Något mindre
Mycket mindre
Vet ej
6. **Vilket av följande påståenden beskriver bäst ditt hushålls nuvarande ekonomiska situation?** (Obs, som sparande räknas även amortering av lån)
Vi sparar mycket
Vi sparar något
Vi går ungefär jämnt upp
Vi är tvungna att använda besparingar
Vi skuldsätter oss för närvarande
Vet ej
7. **Hur troligt är det att ditt hushåll kommer att kunna spara något under de närmaste 12 månaderna?** (Obs, som sparande räknas även amortering av eventuella lån.) Är det...?
Mycket troligt
Ganska troligt
Inte särskilt troligt
Inte alls troligt
Vet ej
8. **Tänk på de senaste 12 månaderna jämfört med året innan, hur mycket pengar har ditt hushåll använt till inköp av varor och tjänster på nätet från leverantörer utanför Åland?** (med tjänster avses t.ex. telekom, digitala medier och biljetter)
Mycket mer
Något mer
Ungefär lika mycket
Något mindre
Mycket mindre
Vet ej
9. **Tänk på de kommande 12 månaderna, hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till inköp av varor och tjänster på nätet från leverantörer utanför Åland?** (med tjänster avses t.ex. telekom, digitala medier och biljetter)
Mycket mer
Något mer
Ungefär lika mycket
Något mindre
Mycket mindre
Vet ej

10. Tänk på de senaste 12 månaderna jämfört med året innan, hur mycket pengar har ditt hushåll använt till varor och tjänster inköpta utanför Åland? (Räkna inte med inköp gjorda på nätet)

- Mycket mer
- Något mer
- Ungefär lika mycket
- Något mindre
- Mycket mindre
- Vet ej

11. Tänk på de kommande 12 månaderna, hur mycket pengar tror du att ditt hushåll kommer att använda till varor och tjänster inköpta utanför Åland? (Räkna inte med inköp gjorda på nätet)

- Mycket mer
- Något mer
- Ungefär lika mycket
- Något mindre
- Mycket mindre
- Vet ej

Bilaga 4. BNP-prognoser från andra prognosinstitut.

Tabellen nedan visar ett urval av instituts prognoser för BNP-tillväxten 2022 och 2023. Publiceringsdatumen för bedömningarna står utskrivet ovanför prognosinstitutets namn.

		13.4 Finansministeriet i Finland	30.3 Konjunktur- institutet	30.3 Finlands bank	22.3 Pellervo	17.3 Etla	10.3 ECB
2022	Finland	1,5		0,5 - 2	0,5	2,1	
	Sverige	2,0	3,4			3,0	
	Euroområdet	3,2	3,1			3,7	2,3 - 3,7
	USA	3,2	3,3			3,7	
2023	Finland	1,7		0,5 - 1,5	1,0	1,0	
	Sverige	-	2,3			2,0	
	Euroområdet	2,2	2,6			2,0	2,3 - 2,8
	USA	2,1	2,4			2,7	

Bilaga 5. ÅSUBs bedömningar våren 2022 och hösten 2021.

Våren 2022

	2019	2020*	2021*	2022**	2023**
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	6,9	-18	8	6	2
Befolkningsförändring (antal personer)	95	245	215	200-250	180-240
Relativt arbetslöshetstal (%)	3,5	9,5	6,8	5	4,5
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	0,7	-0,4	1,7	4,0	2,4

*) Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten **) Prognoser

Hösten 2021

	2019	2020*	2021*	2022**	2023**
BNP till marknadspris (volymförändring, %)	7	-19	9	7	-
Befolkningsförändring (antal personer)	95	245	230	200	-
Relativt arbetslöshetstal (%)	3,5	9,5	6,9	5	-
Konsumentpriser, årlig förändring (%)	0,7	-0,4	1,6	1,6	-

*) Preliminära uppgifter för BNP-tillväxten **) Prognoser

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en oberoende institution vars främsta uppgifter är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva forskning och utredningsverksamhet. ÅSUB producerar aktuell statistik inom ett stort antal områden. Inom forskningen och utredningsverksamheten är det samhällsekonomiska området centralt men verksamheten omfattar även många andra relevanta samhällsfrågor.

All statistik, alla rapporter och annat kunskapsunderlag publiceras på ÅSUB:s webbplats www.asub.ax.

Tel. +358 18 25490
info@asub.ax | www.asub.ax
PB 1187 | AX-22 111 Mariehamn